

**PARTENERIATUL ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE
ÎN ASIGURAREA COEZIUNII SOCIALE
ȘI CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE**

Chișinău, 2018

**Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
Institutul de Științe ale Educației**

Angela Cara

Nelea Globu

Lilian Orîndaș

Galina Bulat

Larisa Cuznețov

Marcela Dilion

**PARTENERIATUL ȘCOALĂ–FAMILIE–COMUNITATE
ÎN ASIGURAREA COEZIUNII SOCIALE
ȘI CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE**

Studiu

Chișinău, 2018

Aprobată spre editare
în Consiliul Științifico-Didactic al Institutului de Științe ale Educației

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Proiectului instituțional:
Elaborarea mecanismelor și metodologiilor pedagogice de conjugare a parteneriatului școală–familie–comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate.

Coordonator științific:

ANGELA CARA – *doctor în pedagogie, conferențiar cercetător.*

AUTORI:

Angela CARA, *dr., conf. cercet.*

Galina BULAT, *dr.*

– 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.3;
2.4; 3.1; 3.3; 3.4.

Nelea GLOBU, *dr.*

– 2.5; 3.2.

Larisa CUZNEȚOV, *dr. hab., prof. univ.*

– 2.2.

Lilian ORÎNDAȘ, *cerc. șt.*

– 1.4.

Marcela DILION, *dr.*

– 2.6.

Redactor tehnic: STELA LUCA

Corector: VICTOR ȚÂMPĂU

Tehnoredactare: MARIA BONDARI

INTRODUCERE

Ne aflăm într-o perioadă în care sistemul educațional este marcat de schimbare în abordarea conținuturilor și a finalităților, în abordarea strategiilor de predare-învățare și a modalităților de evaluare. Toate elementele schimbării au drept scop depășirea profilului de absolvent deținător de cunoștințe și formarea unui absolvent deținător de competențe și abilități practice pentru viață și pentru relaționare care-i propulsează adaptabilitatea la cerințele societății. În acest context, politicile internaționale și naționale propun schimbarea accentelor în favoarea calității procesului educațional și a competențelor pe care tinerii le obțin.

Tematica abordată în această lucrare este determinată de vectorul european al politicilor educaționale privind reconsiderarea parteneriatului școală–familie–comunitate din perspectiva **consolidării coeziunii sociale și asigurarea calității, echității și a eficacității în cadrul sistemului educațional**. Creșterea calității și eficienței proceselor de educație și învățare, promovarea coeziunii sociale sunt obiective strategice pe termen lung ale politicilor educaționale la nivel European¹. Asigurarea coeziunii sociale pentru oferirea unei educații de calitate este direcția strategică 7 din *Strategia „Educația–2020”*.

În acest context, pentru învățământul din Republica Moldova se impune necesitatea redefinirii, optimizării și fundamentării unor politici comprehensive, strategii/modele integratoare privind **asigurarea coeziunii sociale și oferirea educației de calitate în contextul parteneriatului școală–familie–comunitate**.

¹ Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația–2020”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.11.2014, Nr. 345-351, art. Nr. 1014, pag. 36.

Astfel, este necesară fundamentarea interacțiunii dintre școală și comunitate pe un set de *valori fundamentale*, recunoscute ca valori comune: ***spiritul civic, toleranța, pluralismul, cooperarea, spiritul comunitar, democrația participativă, capacitatea de dezvoltare comunitară prin atragerea de investiții private sau publice, transparența***; este necesar ca societatea moldovenească să realizeze o schimbare de valori, atitudini la nivelul factorilor sociali implicați în susținerea educației: decidenți, cadre didactice, părinți, elevi, reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale și nonguvernamentale.

Școala și comunitatea, cadrele profesionale și părinții sunt puși în situația de a promova mecanisme decizionale flexibile, deschise în raport cu marea varietate a surselor de finanțare, cu dinamica fără precedent a pieții muncii etc. Aceasta implică promovarea unui management de tip participativ, susținerea unui curriculum școlar deschis nevoilor comunității locale, promovarea atitudinii favorabile parteneriatului și colaborării la toate nivelurile.

Un rol important o are dezvoltarea relației de cooperare între profesori, între școli și părinți, între școli și comunitate privind stimularea spiritului de responsabilitate și contribuția egală a factorilor interesați.

Transformarea familiei într-un partener al școlii presupune: extinderea inițiativei școlii în sensibilizarea și atragerea familiei; elaborarea și realizarea unor proiecte orientate către parteneriatul cu familia; activizarea consiliilor de părinți; îmbunătățirea modalităților de informare adresate părinților; organizarea unor activități în regim de parteneriat.

Studiul este structurat în 3 capitole, care valorifică parteneriatul școală–familie–comunitate din perspectiva coeziunii sociale și oferirea educației de calitate.

Capitolul I. Cadrul conceptual și normativ privind parteneriatul educațional reflectă conceptual și normativ parteneriatul educațional, evidențiind importanța parteneriatelor în dezvoltarea proceselor din diverse domenii și multiplele beneficii pe care acesta le comportă; evidențiază importanța parteneriatelor și a dialogului social larg în realizarea obiectivelor educației; dezvoltarea abilităților și competențelor parentale.

Capitolul II. Mecanisme de implicare și responsabilizare a parteneriatului școală–familie–comunitate în vederea îmbunătățirii practicilor de educație a copiilor descrie cadrul metodologic pentru asigurarea unei educații parentale eficiente; evidențiază mecanismele de implicare și responsabilizare a parteneriatului școală–familie în vederea îmbunătățirii practicilor de educație a copiilor; eficientizarea parteneriatelor în educație în vederea asigurării continuității grădiniță–școală.

Capitolul III. Mecanisme și metodologii de implicare a familiei și comunității în asigurarea unei educații de calitate, descrie modalități de implicare a sectorului asociativ în realizarea obiectivelor educației; metodologia privind dezvoltarea parteneriatelor în domeniul educațional cu implicarea sectorului asociativ.

Capitolul I.

CADRUL CONCEPTUAL ȘI NORMATIV AL PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL

1.1. Incursiune în promovarea parteneriatelor

Studiile și analizele la nivel global demonstrează importanța parteneriatelor în dezvoltarea proceselor din diverse domenii și multiplele beneficii pe care acestea le comportă.

Relevanța parteneriatelor este dată de faptul că interacțiunea între diferiți actanți conduce spre rezultate sinergice. Pentru a contribui la identificarea soluțiilor adresate multiplelor probleme ale lumii moderne, sinergia maximă obținută prin edificarea unor legături strategice și relații strânse între diferite subiecți este critică. Se vorbește constant despre necesitatea colaborării între diverse sectoare și diverse segmente ale societății. Lecțiile învățate sugerează că parteneriatele largi, care implică inclusiv societatea civilă, pot genera răspunsuri de succes la problemele cu care se confruntă un domeniu sau altul.

Un argument definitoriu și un element integral al parteneriatelor se bazează pe relațiile directe dintre diverși actori care interacționează. Acesta este un aspect deosebit de important care necesită atenție specială, din următoarele considerente:

- (1) Experiența sugerează că soluțiile care vin de la structurile aparținând diferitor domenii/exponenții diferitor forme de proprietate (publice și private, comerciale și non-profit) se pot completa, se pot împiedica sau se pot consolida unele pe altele. Intenția este de a trece dincolo de rezultatele complementare și a valorifica forțele sectoarelor pentru a crea impact pozitiv și beneficii.
- (2) Un parteneriat productiv între organizații, instituții, agenții, consorții va consolida, în mod inevitabil, capacitatea tuturor părților implicate.
- (3) Există dovezi și multiple exemple de bune practici, care confirmă necesitatea și relevanța parteneriatelor. Este oportun și esențial ca aceste exemple să fie analizate,

examine pentru a identifica limitele, constrângerile și perspectivele și pentru a fi diseminate/promovate în sistem.

Raționamentele care determină încheierea și dezvoltarea parteneriatelor pot fi diferite:

- a. Colaborarea semnificativă constituie fundament pentru succesul acțiunilor organizației implicate în parteneriat și, prin extindere, organizația se face cunoscută, capătă renume și autoritate în domeniul său și nu numai.
- b. Fiind implicate în diverse parteneriate, organizațiile se simt obligate să îmbunătățească continuu abilitățile și resursele pe care le împărtășesc cu alții, acestea fiind direcționate spre realizarea scopurilor comune și valorificate cât mai eficient.
- c. Parteneriatele dezvoltă și consolidează încrederea organizațiilor. Tot mai frecvent distanțele (rupturile) determinate de starea permanentă de competiție între organizații se preschimbă în punți care unesc organizațiile prin scopuri, aspirații și responsabilități comune. Încrederea în cealaltă parte (celelalte părți) este necesară pentru a fi asigurate beneficiile. Încrederea presupune comunicare permanentă, egalitate în abordări, sinceritate.

Avantajele furnizate de participarea și implicarea în parteneriate sunt evidente și acestea sunt determinate, înainte de toate, de oportunitățile de unire și amplificare a eforturilor, resurselor și beneficiilor. Alianțele și parteneriatele de succes se bazează pe capacitatea părților de a împărtăși din punctele lor forte, din expertiza și din excelența lor, multiplicând, astfel, beneficiile reciproce – acesta este principiul și argumentul de bază în favoarea dezvoltării și implementării parteneriatelor.

1.2. Conceptul de parteneriat

În cea mai simplă accepție și interpretare, parteneriatul este modalitatea, formală sau informală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun. DEX-ul definește parteneriatul drept *asocierea a doi sau mai mulți parteneri sau sistemul care asociază parteneri din punct de vedere politic, economic și social*. Definiției date de DEX îi lipsește un element fundamental al conceptului: acela de sprijin și

ajutor reciproc pe care pot să și-l ofere partenerii. În cadrul unui parteneriat, pentru a dezvolta acțiuni durabile care să aducă beneficii, entitățile implicate își unesc resursele (idei, abilități, expertiză, resurse umane, financiare etc.) pentru a reuși realizarea dezideratelor comune. Anume acționarea pentru realizarea aceluiași scop (acelorași scopuri), sinergia eforturilor și resurselor constituie premisa de bază și forța care contribuie la realizarea parteneriatelor eficiente, iar eficiența va fi asigurată cu condiția ca performanța ansamblului să fie mai mare decât suma eforturilor individuale ale entităților.

Parteneriatul vine să fie o alternativă de abilitare a modelelor patriarhale, comune, de interacțiune umană.

Elementul central al parteneriatelor sunt resursele cu care fiecare entitate intră în procesul de colaborare. După cum menționasem, resursele pot fi de natură financiară, umană, intelectuală, iar în cadrul colaborării ele se potențează reciproc, cu condiția derulării unor parteneriate veritabile și eficiente.

În mod ideal, premisa de la care pornește edificarea unui parteneriat este cea a egalității între participanți, având același statut. Totodată, sunt încurajate și considerate de succes și colaborările între parteneri cu diferit statut, cum ar fi, agențiile publice și organizațiile neguvernamentale, care, având resursele limitate, contează pe ajutorul pe care îl pot obține de la primele în dezvoltarea proiectelor. În special, atare proiecte se încheie pe subiecte de ordin social, cu puternic impact asupra comunităților și indivizilor. Drept exemple de succes de exemplu, pot fi menționate proiectele în domeniul reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, în dezvoltarea educației incluzive, întemeiate pe parteneriatele dintre Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Ministerul Sănătății, Muncii, Protecției Sociale și Familiei și diferite organizații neguvernamentale cu preocupări în domeniu. Un alt model parteneriat între business și instituțiile publice sunt proiectele inițiate/dezvoltate de Compania „StarNet”. În calitate de partener strategic al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, „StarNet” a făcut investiții considerabile în proiectul „Un calculator pentru fiecare elev”, realizând conexiuni de ultimă generație în instituțiile de învățământ din țară).

În funcție de anumiți factori, parteneriatele sunt de tipuri diferite:

1. După forma de realizare/desfășurare:

- *formale* – se realizează într-un cadru formalizat, în baza unui document scris (acord, memorandum, înțelegeri), având scopuri, obiective, sarcini complexe, pe termen lung; iar partenerii sunt, de regulă, structuri de tip diferit (ONG-uri și structuri ale administrației publice, ONG-uri de naționalități diferite etc.)
- *informal* – se stabilește atunci când scopul este suficient de specific, iar atingerea acestuia nu poate constitui o problemă, părțile fiind structuri de tip similar, cunoscute între ele.

Fiecare dintre aceste tipuri de parteneriat prezintă avantajele și dezavantajele sale (*Anexa 1*).

2. După obiectivul urmărit:

- *de reprezentare* – federații, uniuni, consilii, alianțe, forumuri, coaliții etc.;
- *operaționale* – presupun existența unor proiecte concrete ca motiv al asocierii.

3. După părțile implicate:

- *între indivizi* (de regulă, între voluntari);
- *între organizații* (cu diverse forme de proprietate);
- *între indivizi și organizații*.

4. După durata derulării:

- *pe termen scurt*;
- *pe termen lung*.

5. După modalitatea de asigurare financiară:

- *cu finanțare*;
- *fără finanțare*.

Există și alte subclasificări ale parteneriatelor, rezultate din categorisirea acestora în colaborări pentru obținere de profituri și non-profit. O altă clasificare a parteneriatelor situează această manifestare a activității umane pe trei niveluri de bază²:

² *Adaptare după DeSqual. Development of Sustainable Quality Assurance in VET. Transfer of Innovation, Leonardo da Vinci Project, 2013. http://www.adam-europe.eu/prj/10794/project_10794_en.pdf*

Indicatori	Nivelul I <i>Filantropic</i> ³	Nivelul II <i>Tranzacțional</i> ⁴	Nivelul III <i>Integrativ</i> ⁵
Nivel de implicare	Scăzut		Înalt
Importanța pentru misiune	Periferică		Centrală
Magnitudinea resurselor	Scăzută		Înaltă
Frecvența interacțiunii	Sporadică		Intensă
Administrarea	Simplă		Complexă
Valoarea strategică	Mai scăzută		Substanțială

Fig. 1.1. Niveluri ale parteneriatului

În funcție de nivelurile la care se concep, se construiesc și se implementează parteneriatele, acestea se pot clasifica în parteneriate simple, alianțe și corporații³:

Parteneriate simple	Alianțe strategice	Integrări corporative
<ul style="list-style-type: none"> • Nu necesită angajamente organizaționale permanente. • Procesul de luare a deciziilor nu este comun. 	<ul style="list-style-type: none"> • Angajamente pentru realizarea activităților în comun. • Procesul de luare a deciziilor este împărțit și agreat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Angajamente pentru schimbări corporative permanente. • Implicarea schimbărilor legale și structurale.
O mai mare autonomie	O mai mare integrare	
Exemple: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Schimbul de informații. ✓ Planificări comune. ✓ Coordonarea programelor. 	Exemple: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Schimb, contractare de servicii. ✓ Consolidare administrativă. ✓ Finanțare și programe comune. 	Exemple: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Asociații în participațiune. ✓ Fuziuni. ✓ Subsidiare.

Fig. 1.2. Matricea parteneriatului

Există și anumite clasificări / tipologii privind partenerii. La modul general, sunt cunoscute trei tipuri de parteneri:

³ Adaptare după *Strategic Solutions for Non-profit Organizations*. La Piana Consulting. <http://lapiana.org/solutions-for-nonprofits>.

- *Partener-consultant*, individul sau organizația cu interes în proiectul-obiect al parteneriatului;
- *Partener-membru*, organizația care participă cu resurse în proiectul-obiect al parteneriatului (de exemplu, poate oferi personal sau birouri);
- *Partener-membru de bază*, care ia parte activă și esențială în planificarea, coordonarea și monitorizarea parteneriatului.

În prezent, în diverse arii ale cunoașterii (antropologia, teoria organizațională, filozofia, teoria educației etc.), teoreticienii construiesc un nou mod de gândire și conceptualizare a parteneriatului ca alternativă modelului tradițional, patriarhal. Analiza conceptelor expuse în domeniile menționate mai sus conduce spre o viziune comună în ceea ce privește **parteneriatul autentic**. Astfel, **principiile** fundamentale pe care se construiesc parteneriatele autentice sunt următoarele:

Egalitatea, presupune respectul mutual între parteneri indiferent de dimensiunea organizației, forma de proprietate și alți indicatori organizaționali.

Dialogul este necesar pentru a se ajunge la decizii reciproc acceptabile. Nici una din părți nu impune, nu domină, nu controlează.

Transparența, care este asigurată prin dialog (construit pe principii de egalitate), cu accent pe consultări anticipate și pe împărtășirea timpurie a informațiilor. Comunicarea și transparența, inclusiv transparența financiară, crește nivelul încrederii între parteneri. Parteneriatul autentic este mai degrabă multivocal decât univocal și fiecărei părți îi sunt create oportunități pentru a-și exprima punctul de vedere, având acces la o multitudine de perspective.

Orientarea spre rezultat. Procesele în cadrul parteneriatelor trebuie să fie bazate pe realitate și orientate spre acțiuni concrete. Acest lucru necesită coordonare orientată spre rezultat, pe baza capacităților eficiente și competențelor operaționale concrete.

Responsabilitatea este un principiu general, dar în domeniile umanitare devine o obligație etică accentuată a părților de a-și realiza sarcinile într-un mod responsabil, relevant și adecvat, în condiții de integritate. Părțile trebuie să se asigure că

Își asumă angajamente pentru anumite scopuri doar dacă dispun de mijloace, competențe, aptitudini și capacitate să realizeze angajamentele respective. Prevenirea unor eventuale eșecuri trebuie, de asemenea, să fie un efort constant.

Complementaritatea vizează beneficiile pe care le oferă în cadrul parteneriatului diversitatea, dacă se bazează pe avantajele comparative ale părților și completează reciproc contribuțiile. Ori de câte ori este posibil, diversitatea este valorificată în scopul depășirii eventualelor bariere culturale, conceptuale și de alt gen. Pentru asigurarea unui parteneriat autentic (sigur, adevărat) este necesară respectarea unor **preconții și reguli** mutual acceptate și reciproc avantajoase:

1. Parteneriatele se inițiază pentru a servi unui scop specific, dar, în timp, părțile își pot asuma obiective noi, pentru a răspunde cât mai eficient scopului.
2. În cadrul parteneriatului autentic, părțile cad de acord asupra aceleiași misiuni, împărtășesc aceleași valori, stabilesc scopuri comune și rezultate măsurabile, convin pentru realizarea unor procese de responsabilitate.
3. Relațiile dintre părți se caracterizează prin încredere reciprocă, respect, onestitate și angajament.
4. Parteneriatul se bazează pe punctele forte identificate, dar, de asemenea, funcționează pentru a răspunde necesităților și pentru a crește capacitatea tuturor partenerilor.
5. Parteneriatul echilibrează capacitățile instituționale ale partenerilor și creează oportunități pentru împărtășirea resurselor (intelectuale, financiare, umane etc.).
6. Parteneriatul autentic presupune o comunicare clară și deschisă drept o prioritate continuă și părțile adoptă un limbaj comun, care răspunde cel mai adecvat necesităților lor de comunicare.
7. Principiile și procesele în cadrul unui parteneriat autentic sunt stabilite prin contribuția și cu acordul tuturor părților, în special în procesul de luare a deciziilor și de soluționare a potențialelor conflicte.
8. În cadrul parteneriatului există feedback de la toate părțile interesate pentru îmbunătățirea continuă a calității cooperării și rezultatelor acesteia.

9. Partenerii împărtășesc, de pe condiții egale, beneficiile realizărilor/rezultatelor parteneriatului, fără a da prioritate uneia dintre părți.
10. La anumite faze ale ciclului lor de existență, parteneriatele se pot dizolva, iar atunci când aceasta se întâmplă, încheierea/închiderea trebuie să fie planificată, astfel încât procesul să fie cunoscut de părți, să fie gradual și să nu afecteze calitatea rezultatelor.
11. Parteneriatele iau în considerare natura și particularitățile mediului în care acestea se dezvoltă ca principiu definitoriu în proiectarea lor, evaluarea și asigurarea sustenabilității.
12. Parteneriatul autentic valorizează multiple tipuri de cunoștințe și experiențe de viață.

În același context, la fel de importante sunt și precondițiile care țin de **asigurarea calității** tuturor proceselor derulate în cadrul parteneriatului, precum și obținerea unor **rezultate semnificative**, care sunt tangibile și relevante pentru destinatari.

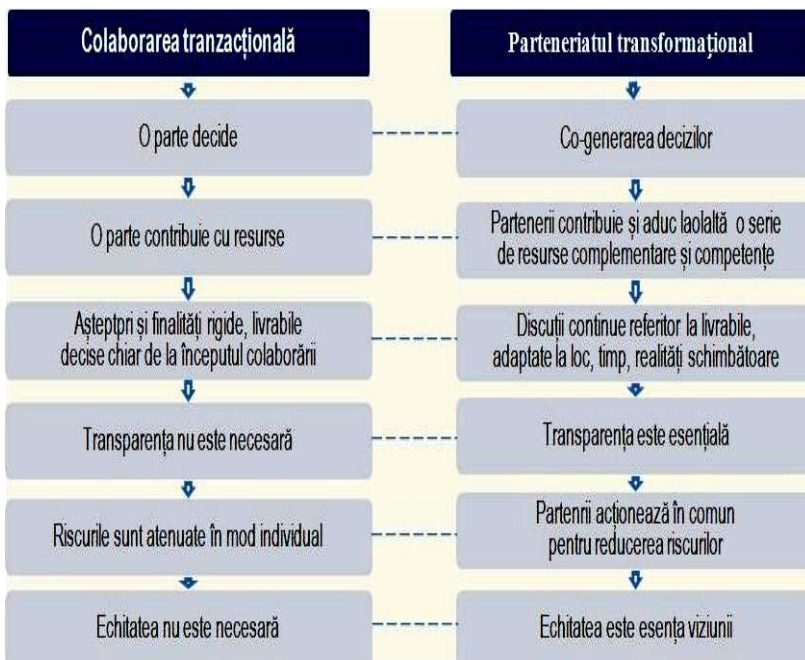

Fig. 1.3. Spectrul relaționării

Un alt aspect care definește parteneriatul autentic vizează **experiențele de transformare**, care au loc la diferite niveluri:

- *Transformarea personală*, care afectează indivizii implicați în interacțiunea în cadrul parteneriatului.
- *Transformarea instituțională*, care poate influența schimbări în politicile și sistemele instituționale.
- *Transformarea comunitară*, în cazul parteneriatelor orientate spre/destinate consolidării capacității comunității/comunităților.
- *Transformarea cunoștințelor*, inclusiv a modului în care sunt generate, utilizate și valorizate cunoștințele.
- *Transformarea practicilor*, crearea „băncilor de bune practici” și „practici etice”.

Aceste experiențe sunt evidente în cazul efectuării analizei comparative a celor două procese conexe – colaborarea și parteneriatul:

Totuși, trebuie să se țină cont de faptul că parteneriatele nu pot rezolva toate problemele sociale. Dar, dacă sunt bine gestionate, acestea oferă oportunități promițătoare pentru identificarea unor soluții calitative, eficiente și durabile.

1.3. Politici de promovare a parteneriatelor școală–familie–comunitate

1.3.1. Politici internaționale privind promovarea parteneriatelor școală–familie–comunitate

Diverse organizații și foruri internaționale au accentuat, în repetate rânduri, importanța parteneriatelor și a dialogului social larg în realizarea obiectivelor educației. Mai mult, organizațiile se asociază în mișcări largi, care desfășoară activități de mare răsunset, cu impact asupra evoluției educației la nivel mondial: *Parteneriatul Global pentru Educație (Global Partnership for Education)*, *Campania Globală pentru Educație (Global Campaign for Education)*, *Educația Internațională (Education International)* ș.a. Pe plan internațional, *Campania Globală pentru Educație* are un rol important de *advocacy* mondial, iar la nivel regional, național și local se creează rețele de ONG-uri implicate forte în procesele relative educației și în auto-reprezentare. Prin

pledoariile lor, organizațiile societății civile exercită presiune asupra factorului politic pentru luarea deciziilor în favoarea dezvoltării educației pe principii echitabile, incluzive, de calitate.

UNICEF consideră relația școlii cu familia și comunitatea unul din elementele-cheie ale școlii prietenoase copilului. În accepția UNICEF, fiind ele însele comunități educaționale, școlile trebuie să promoveze ideea coeziunii sociale puternice între toți membrii comunității.⁴ Școlile nu există separat și nu realizează procese în sine. Ele sunt conectate cu comunitatea în care acționează și servesc intereselor comunității. Din aceste considerente, relația între școli și comunități este iminentă.

În aceeași ordine de idei, UNESCO propune lista posibilelor opțiuni de implicare a familiei și comunității și de construire a relațiilor de parteneriat, eficiente și calitative:⁵

- 1. Familiile ca activiști.** Familiile, în special cele organizate în asociații și rețele, au un rol important în promovarea viziunilor comunitare asupra educației și modului de realizare a obiectivelor educaționale. Unele dintre acțiunile în care grupurile de părinți pot avea un impact puternic sunt cele de informare și formare, în cadrul cărora reprezentanții părinților își pot anunța așteptările față de școală, viziunile privind căile cele mai adecvate de realizare a acestor așteptări etc.
- 2. Familiile ca contribuitori.** Această opțiune se referă la contribuția directă a familiei în educarea copiilor lor – acasă și în instituția de învățământ. Ideea de bază este că familiile și comunitățile au resurse prin care să contribuie la dezvoltarea experiențelor de învățare ale copiilor. Această contribuție consolidează, în timp, competențele parentale și apartenența comunitară.
- 3. Școala, familia și comunitatea în calitate de parteneri.** Această relație se realizează prin numeroase oportunități de colaborare. Cadrul de colaborare se stabilește în funcție de priorități, obiective, finalități și este ancorat în realitățile și contextul local.
- 4. Familiile care sprijină alte familii.** Atare tip de sprijin este deosebit de indicat și important în promovarea

⁴ Child Friendly Schools Manual. UNICEF, 2005.

⁵ Open File on Inclusive Education, UNESCO; 2001.

educației incluzive și asigurarea dreptului la educație pentru toți copiii. Familiile se pot asocia pentru ajutorarea celor care sunt mai vulnerabili din motive de dizabilitate, sărăcie sau alte probleme. În astfel de cazuri, familiile care sunt într-o poziție socială sau educațională mai avantajoasă este extrem de valoroasă. Este cadrul favorabil promovării coeziunii sociale și co-participării.

- 5. Implicarea familiilor și a comunității în guvernarea și managementul școlii.** Cea mai la îndemână formă de implicare este delegarea reprezentanților părinților și comunității în organele administrative și consultative ale instituțiilor de învățământ. Aceste organe constituie o platformă propice pentru participare la luarea deciziilor care vizează organizarea instituțională, procesul educațional și toate procesele aferente în care sunt, direct sau indirect, vizați copiii, familiile lor, comunitatea, în general.

1.3.2. Politici naționale privind promovarea parteneriatelor școală–familie–comunitate

Asigurarea coeziunii sociale pentru oferirea unei educații de calitate prin parteneriatul școală–familie–comunitate este una dintre direcțiile strategice ale Republicii Moldova (7), stipulată în *Strategia „Educația–2020”*⁶. În realizarea acestui scop s-au trasat obiectivele specifice: responsabilizarea societății pentru necesitatea asigurării unei educații de calitate; sporirea participării elevilor la procesul de luare a deciziilor, inclusiv la elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor educaționale; asigurarea educației parentale eficiente în vederea îmbunătățirii practicilor de îngrijire și educație a copiilor și promovarea parteneriatelor pentru educație.

Legislația națională a Republicii Moldova conține prevederi explicite referitoare la *responsabilitatea părinților și comunității* în ceea ce privește educația copiilor lor. Documentele de bază în care se regăsesc norme exprese în acest sens sunt următoarele:

⁶ *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația–2020”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.11.2014, Nr. 345-351, art. nr. 1014, pag. 36.

1) Codul Educației⁷

În conformitate cu prevederile art. 7 din Codul Educației, unul din principiile fundamentale ale educației este principiul *participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori sociali interesați*.

În art. 13, alin. (3) din Cod se prevede că responsabilitatea școlarizării obligatorii a copiilor cu vârsta de până la 16 ani revine părinților sau altor reprezentanți legali și autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea.

În contextul școlarizării copiilor cu cerințe educaționale speciale, Codul prevede participarea prinților la determinarea formei de incluziune a copilului, la evaluarea/reevaluarea periodică a gradului de dezvoltare a copiilor (art. 33, alin. (4)).

În altă ordine de idei, Codul stabilește posibilitatea de participare a părinților la evaluarea cadrelor didactice (art. 45, alin. (3)), ceea ce presupune, implicit, asumarea responsabilității pentru prestația profesională a furnizorilor de educație.

Legislația oferă, de asemenea, dreptul părinților de a fi parte a organelor de conducere a învățământului. Potrivit art. 49, alin. (1) din Codul Educației, adunarea generală a părinților din instituția de învățământ general delegă trei reprezentanți pentru participare în calitate de membri ai Consiliului de administrație al instituției.

Un alt instrument de influență asupra calității actului educațional este și posibilitatea dată părinților de a participa la elaborarea Codului de etică al cadrului didactic în corespundere cu art.135, alin. (7) din Codul Educației.

Un compartiment distinct al Codului – art. 138 – enumeră expres obligațiile părinților, care se rezumă la:

- Educarea copiilor în familie și crearea condițiilor adecvate pentru pregătirea temelor și frecventarea studiilor, pentru dezvoltarea aptitudinilor, participarea la activități extrașcolare și pentru autoinstruire;
- Asigurarea școlarizării a copiilor de vârstă școlară;
- Colaborarea cu instituția de învățământ și contribuția la realizarea obiectivelor educaționale;

⁷ *Codul Educației al Republicii Moldova*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324, art. nr. 634. Data intrării în vigoare: 23.11.2014.

- Monitorizarea, în colaborare cu conducerea instituției de învățământ și cadrele didactice, a situației școlare și a comportamentului copilului în instituția de învățământ.

Alineatul (3) al art. 138 stipulează că părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor care nu manifestă responsabilitate și nu asigură educarea și instruirea copilului sunt pasibili de răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Legislația învățământului indică și responsabilitățile autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea în domeniul educației. Articolul 141 din Codul Educației stabilește că acestea au următoarele atribuții:

- asigură respectarea legislației în domeniul educației în teritoriul administrat;
- realizează conducerea, monitorizarea și evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt;
- asigură colaborarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt cu Ministerul Educației;
- asigură funcționarea eficientă a rețelei instituțiilor de învățământ general ai căror fondatori sunt, în baza indicatorilor de eficacitate, eficiență și performanță;
- pot contribui la finanțarea și dezvoltarea bazei materiale a instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat;
- asigură condiții adecvate de activitate pentru personalul didactic și de studii pentru elevi;
- susțin și încurajează activitatea de formare profesională continuă a cadrelor didactice;
- susțin și încurajează participarea elevilor la concursuri și olimpiade școlare;
- asigură, împreună cu părinții, școlarizarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 6 (7) –18 ani;
- adoptă decizii privind optimizarea și dezvoltarea rețelei instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat, în baza indicatorilor de eficacitate, eficiență și performanță;
- delimitează districtele școlare ale instituțiilor de învățământ general ai căror fondatori sunt;
- monitorizează activitatea instituțiilor de învățământ private din teritoriul administrat;

- asigură transportarea gratuită a elevilor și cadrelor didactice la și de la instituțiile de învățământ în localitățile rurale, pe distanțe ce depășesc 2 km;
- contribuie la plasarea în câmpul muncii a absolvenților orfani.
- În același context, sunt stabilite responsabilități și pentru autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, care, conform art. 142 din Codul Educației:
- contribuie la respectarea legislației în domeniul educației în teritoriul administrat;
- realizează conducerea, monitorizarea și contribuie la evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt;
- asigură colaborarea dintre instituțiile de învățământ ai căror fondatori sunt;
- pot contribui la finanțarea și dezvoltarea bazei materiale a instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat;
- asigură condiții adecvate de activitate pentru personalul instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt și condiții de întreținere pentru copii;
- susțin și încurajează activitatea de formare profesională continuă a cadrelor didactice;
- asigură, împreună cu părinții, înscrierea în instituțiile de educație antepreșcolară și de învățământ preșcolar a copiilor de vârstă preșcolară;
- adoptă decizii privind optimizarea și dezvoltarea rețelei de instituții de învățământ ai căror fondatori sunt;
- delimitează, după caz, districtele instituțiilor de învățământ preșcolar ai căror fondatori sunt;
- angajează și eliberează personalul de conducere al instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt.

2) Codul Familiei

Capitolul 11 din Codul Familiei – *Drepturile și obligațiile părinților* – conține, de rând cu alte norme, prevederi exprese referitoare la obligațiile părinților privind educația și instruirea copiilor. În acest sens, art. 60 stipulează că părinții:

- au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separate;

- poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane;
- sunt obligați să asigure frecventarea de către copil a școlii până la sfârșitul anului de învățământ în care acesta atinge vârsta de 16 ani. Instituția de învățământ și forma de instruire sunt alese de către părinți, cu luarea în considerare a opiniei copilului.

3) Codul Contravențional

Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului se sancționează, conform art. 63, alin. (1) din Codul Contravențional, se sancționează cu amendă de la 6 la 15 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 15 la 25 de ore.

În alin. (2) al aceluiași articol, se precizează că: acțiunile specificate la alin. (1), dacă au avut ca urmare lipsa de supraveghere a copilului, vagabondajul, cerșitul ori săvârșirea de către acesta a unei fapte socialmente periculoase, se sancționează cu amendă de la 15 la 25 de unități convenționale aplicată părinților ori persoanelor care îi înlocuiesc sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 40 de ore.

Articolul 65 al *Codului Contravențional – Discriminarea în domeniul învățământului* – prevede că orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu, manifestată:

- la oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;
- prin stabilirea de principii de admitere la studii, bazate pe anumite restricții, cu încălcarea prevederilor legislației în vigoare;
- în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate; în activitatea științifico-didactică, se sancționează cu amendă de la 100 la 140 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei cu

funcție de răspundere, cu amendă de la 350 la 450 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Constatăm, astfel, că legislația națională conține norme suficiente, adecvate și explicite, pentru responsabilizarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul educației și favorizarea creării parteneriatelor între aceștia ca factori în coalizarea eforturilor pentru realizarea obiectivelor comune.

Operaționalizarea obiectivelor stipulate în documentele de politici **la nivelul instituției de învățământ general** este reflectată în Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului, care urmăresc următoarele obiective: respectarea drepturilor fiecărui copil; abordarea copilului ca un întreg, într-un context larg; centrarea pe copil și pe familia acestuia; sensibilitatea la gen; promovarea calității rezultatelor academice; fundamentarea educației pe viața reală și pe integrarea școlii în comunitate; asigurarea incluziunii și asigurarea egalității de șanse pentru toți copiii; promovarea sănătății mentale și fizice a copilului; acceptabilitatea și accesibilitatea programelor educaționale pentru fiecare copil; consolidarea competențelor și statutului profesorilor.

Conform *Standardelor de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului*, instituția de învățământ colaborează cu APL pentru asigurarea sănătății, siguranței și protecției; dezvoltă parteneriate comunitare în vederea protecției integrității fizice și psihice a fiecărui copil. În același timp, instituția de învățământ folosește, în funcție de nevoi, resursele existente în comunitate (cum ar fi serviciile de sprijin familial, asistenți parentali profesioniști etc.) pentru asigurarea protecției integrității fizice și psihice a fiecărui copil.

În scopul respectării drepturilor copilului la educație, un rol important îi revine asigurării securității și siguranței copilului. În acest context, întru prevenirea și asistența copiilor victime ale violenței, se solicită colaborarea cadrelor didactice cu părinții, sau, după caz, cu tutorii / reprezentanții lor legali, cu autoritatea publică locală și cu instituții cu atribuții legale respective.

Conform documentului menționat, instituția școlară comunică sistematic și implică familia și comunitatea în procesul

decizional. În acest context, administrația instituției de învățământ elaborează un set de proceduri democratice de delegare, promovare a părinților în structurile decizionale ale școlii. Totodată, administrația instituției de învățământ elaborează proceduri privind participarea părinților sau, după caz, tutorilor / reprezentanților legali, la îmbunătățirea rezultatelor școlare și asigurarea progresului școlar.

Un accent deosebit se pune și pe promovarea acordurilor de parteneriat al școlii cu APL. Astfel, administrația instituției de învățământ stabilește acorduri de parteneriat și furnizează evidențe privind colaborarea cu reprezentanții comunității, pe baza interesului superior al copilului.

În același timp, conform *Standardelor de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase elevului*, administrația instituției de învățământ implică comunitatea (*agenți economici, servicii publice, ONG, voluntari etc.*) în îmbunătățirea condițiilor de învățare, odihnă și petrecere a timpului liber pentru copii.

Una din cerințele solicitate în Standarde este existența în cadrul instituției de învățământ a unei structuri asociative a părinților (consiliu sau altă formă), aleasă în mod democratic și auto-organizată (cu liderii aleși, întâlniri regulate, planuri proprii de acțiune), care participă la luarea deciziilor cu privire la toate problemele ce vizează educația copiilor. Structurile asociative ale părinților și elevilor (consiliile sau alte structuri), precum și instituțiile partenere din comunitate participă la elaborarea documentelor programatice (proiect de dezvoltare, plan de activitate etc.) ale școlii.

În scopul transpunerii mecanismului intersectorial de colaborare în cadrul procesului educațional, conform *Standardelor de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*⁸, cadrele didactice au obligația să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea; să dezvolte parteneriate, antrenând membrii familiei și ai comunității în eficientizarea procesului educațional; să faciliteze implicarea copiilor/elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat.

⁸ *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*. Chișinău, 2016.

În acest context, cadrele didactice au obligația de a informa părinții / reprezentanții legali cu privire la obiectivele învățării și așteptările față de subiecții educaționali, în conformitate cu prevederile legale; să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție; să identifice domeniile de interes comune ale școlii, familiei și comunității pentru dezvoltarea proiectelor educaționale; să organizeze evenimente interactive cu elevii, părinții și membrii comunității în funcție de interesul, capacitățile și cultura acestora, menite să consolideze relația între școală și comunitatea locală și să eficientizeze procesul educațional; să antreneze structurile asociative ale copiilor/elevilor și ale părinților, precum și instituțiile partenere din comunitate, în elaborarea proiectelor educaționale în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali din instituție. În același timp, cadrul didactic trebuie să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, dezvoltând parteneriate; să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție; să antreneze structurile asociative ale copiilor/elevilor și ale părinților, precum și instituțiile partenere din comunitate, în elaborarea proiectelor educaționale în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali din instituție pentru **asigurarea coeziunii sociale și a unei educații de calitate copiilor.**

1.4. Cadrul normativ pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale

Termenul de educație parentală, *în sens larg*, se referă la „programele, serviciile și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copii, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia și de a le îmbunătăți capacitatea de a-și crește copiii”. Într-un *sens mai restrâns*, educația parentală se referă la programele care ajută părinții să își dezvolte și să își îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea copilului, să învețe să reducă stresul care poate afecta funcționalitatea parentală și să învețe să folosească modalități alternative de abordare a situațiilor dificile întâlnite cu copiii.

Consiliul Europei promovează stilul parental pozitiv, „considerat comportamentul parental bazat pe urmărirea celor mai bune interese ale copilului prin care se urmărește cultivarea, abilitarea, non-violența și oferă recunoaștere și orientare care implică stabilirea de limite pentru a permite dezvoltarea deplină a copilului”.

Scopul politicilor și măsurilor este dezvoltarea armonioasă (în toate dimensiunile sale) și tratarea adecvată a copiilor, cu respectarea drepturilor și a demnității lor fundamentale. Ca prioritate, ar trebui luate măsuri pentru a elimina total neglijarea copilului și abuzul fizic sau violență psihologică (inclusiv umilire, tratament degradant și pedepse corporale)⁹. Prin această recomandare se recunoaște faptul că parentalitatea trebuie să fie un subiect ca un domeniu al politicilor publice, iar statele trebuie să ia măsuri pentru asigurarea sprijinului parental și pentru crearea condițiilor necesare dezvoltării *parentalității pozitive*. Se recunoaște astfel faptul că parentalitatea joacă un rol fundamental în societate și în viitorul acestia.

Consiliul Europei recomandă¹⁰ ca mesajele-cheie cu privire la parentalitatea pozitivă să fie transmise tuturor părinților și persoanelor care prestează servicii de îngrijire sau celor implicați zilnic în educarea unui copil. Aceste mesaje ar trebui să clarifice modul în care copilul este respectat ca persoană și modul în care ar trebui să fie promovată participarea lui, și că părinții au drepturi, precum și responsabilități. Mesajele-cheie ar trebui să fie elaborate pe baza unor consultări cu toate părțile implicate, în special părinții, furnizorii de servicii și copii, și să fie monitorizate pentru a se asigura că acestea sunt eficiente și sunt respectate.

Constatări:

- a) La nivel internațional există un număr extrem de variat de modele de servicii *destinate dezvoltării parentale*, de la informare la cursuri specializate de educație parentală; aceste intervenții sunt influențate de caracteristicile particulare ale copiilor, ale părinților și ale interacțiunilor dintre părinți și copii, precum și de modelele culturale ale comunităților în care se desfășoară.

⁹ Council of Europe (2006). *Recommendation 19 on policy to support positive parenting*.

¹⁰ *Ibidem*.

- b) Cercetările demonstrează că doar *informarea părinților* (prin diferite materiale, broșuri) cu privire la diferite aspecte ale exercitării parentalității are efecte pozitive asupra comportamentelor părinților față de copiii mai ales în cazul părinților educați, motivați și interesați de schimbarea propriilor comportamente.
- c) Studiile arată că, pentru diferite categorii de părinți în situație de risc, vulnerabile și defavorizate este necesară o *intervenție specializată în cadrul unor comunități de învățare* în grupul de egali; cu alte cuvinte, pentru a produce o schimbare pozitivă a comportamentelor părinților în astfel de cazuri este necesar să le oferim contexte noi de învățare și exersare a noilor practici parentale în cadrul unor cursuri de educație parentală.
- d) În cazul acestor categorii de părinți, *intervenția individualizată produce efecte asupra dezvoltării parentalității pozitive dacă se desfășoară la domiciliul familiei* și implică o intervenție focalizată pe anumite teme, implicând *stimularea intervenției părinte-copil*¹¹.
- e) Stilurile parentale nu sunt înnăscute și pot fi *educate, învățate, ajustate și adaptate în funcție de necesitățile sociale* identificate; astfel, prin servicii de dezvoltare parentală pot fi promovate, formate, încurajate și consolidate stiluri parentale în funcție de expectanțele față de părinți și față de copii.
- f) La nivel internațional, diferite *servicii de educație parentală* (ca formă specifică, specializată de dezvoltare și consolidare a competențelor parentale) sunt oferite de persoane specializate, pregătite în mod special pentru a oferi aceste servicii. Formarea de bază a acestor specialiști este extrem de diversă (educatori, profesori, asistenți sociali, personal medical, psihologi, consilieri școlari, psihopedagogi etc.), dar mesajele transmise părinților sunt identice, conform obiectivelor și formatului programelor de educație parentală respective.
- g) În unele țări (Spania, Italia, Belgia, Franța etc.), serviciile de *dezvoltare parentală* sunt susținute de către stat, direct prin

¹¹ Loizou E. Empowering Parents Through an Action Research Parenting Program. *Action Research*, 2013, nr. 11 (1), pag. 73-91.

activitățile de informare, campanii de educare, fie indirect prin intermediul programelor specializate de educație parentală susținute, mai ales de către autoritățile locale și donatori privați (chiar contribuții financiare din partea participanților, în cazul în care sunt categorii care-și permit acest lucru). Iar în unele țări ele sunt obligatorii pentru diferite categorii de părinți (bunăoară, Portugalia).

- h) Mesajele privind parentalitatea pozitivă ar trebui să ajungă la toți părinții/îngrijitorii acestora sau la personalul care oferă servicii copiilor (după cum reiese din Recomandarea Consiliului Europei).

Precizări cu privire la nevoia de dezvoltare a abilităților, competențelor parentale, precum și a unor servicii specializate de educație parentală sunt prezente în diferite documente de politici și acte normative: Codul Educației al Republicii Moldova Nr. 152 din 17 iulie 2014, Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014, Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10 iunie 2014, dar viziunea de asigurare a unor astfel de servicii este sectorială, și axată pe anumite categorii de beneficiari, nu sunt prevederi explicite ale modului în care poate fi organizată educația parentală, la nivel de instituție de învățământ sau altfel, ca proces de abilitare a părinților cu cunoștințe, atitudini și practici pozitive de creștere și dezvoltare a copilului/elevului, și nici mențiuni privind pregătirea inițială și continuă a cadrelor pentru realizarea educației parentale.

Pentru a stabili direcțiile de dezvoltare a educației parentale, ca formă specifică de intervenție specializată pentru organizarea unor programe de formare, dezvoltare și consolidare a abilităților și competențelor parentale ale părinților/reprezentanților legali / persoanelor în grija cărora se află copilul, precum și a viitorilor părinți a fost elaborată *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor*

*parentale pentru anii 2016-2022*¹², care stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea promovării educației parentale și definește direcțiile strategice privind formarea și dezvoltarea abilităților și competențelor parentale. Scopul prezentei Strategii, care constituie platforma viitoarelor acțiuni intersectoriale pe termen mediu, este asigurarea condițiilor pentru realizarea potențialului maxim de dezvoltare al fiecărui copil cu vârsta cuprinsă între 0 și 18 ani prin îmbunătățirea abilităților și competențelor parentale ale familiilor și viitorilor părinți. Obiectivul general al Strategiei este de a-i asigura fiecărui copil un mediu familial adecvat pentru a-și atinge potențialul maxim de dezvoltare și a deveni un adult responsabil. În acest context în activitățile de educație parentală obiectivul primordial este de a-i face pe părinți / reprezentanții legali / persoanele în grija cărora se află copilul conștienți de importanța rolului pe care îl au în susținerea creșterii și dezvoltării acestuia, de a-și îmbunătăți sau modifica unele cunoștințe, atitudini, înțelegeri/viziuni și practici de îngrijire și educație în conformitate cu recomandările psihopedagogiei moderne.

Odată cu promovarea strategiilor sectoriale (în domeniul educației, sănătății și protecției copilului și familiei) apar propuneri concrete privind *dezvoltarea educației părinților*, ca formă de sprijin pentru *dezvoltarea abilităților și practicilor parentale*, cu accente deosebite pe fiecare sector în parte, în funcție de specificul acestora și de problematica la care fiecare dintre sectoare trebuie să răspundă.

Educația parentală este definită un ansamblul de programe, servicii și resurse destinate părinților/ reprezentanților legali/persoanelor în grija cărora se află copilul, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia în creșterea și educația copiilor, în conștientizarea rolurilor pe care le au și de a le dezvolta și îmbunătăți competențele parentale.

În domeniul educației, obligațiile părinților de a asigura educația copilului în familie sunt precizate în mai multe documente legislative, fără a fi însă stipulate modalitățile prin care instituțiile pot sprijini dezvoltarea abilităților și competențelor

¹² *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1106 din 3 octombrie 2016.

parentale. Există un interes special pentru educația timpurie și educația copiilor cu CES, iar dezvoltarea deprinderilor și cunoștințelor persoanelor ce îngrijesc de copii se concentrează în mod special pe copilul de vârstă mică și a celor cu CES. Interesul statului pentru implicarea părinților în educația copiilor se atestă în diverse documente legislative, care pun un accent deosebit pe relațiile dintre specialiști și părinți și încurajarea parteneriatului cu părinții, pe de o parte, și pe modurile în care părinții pot fi încurajați să devină parteneri ai școlii, pe de altă parte.

În cadrul conceptului de școală prietenoasă au fost încurajate dezvoltarea unor servicii destinate părinților, ca suport pentru creșterea nivelului de cunoștințe ale acestora: centre de resurse și informare a familiei; centre de zi de asistență a copiilor cu CES și părinților; centre de consultanță; centre ale mamei și copilului; serviciul de voluntari la domiciliu. Aceste servicii au apărut și datorită identificării unui nivel insuficient de informare a părinților privind oportunitățile de educație pentru copii, dar și datorită nevoilor părinților de dezvoltare a abilităților și practicilor parentale, cu accent deosebit pe copilul cu CES.

Există necesitatea extinderii serviciilor de asistență psihopedagogică pe lângă instituțiile de învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal sau municipale/raionale pentru familii / părinți / îngrijitori ce ar beneficia de asistență, sprijin și practici educaționale, iar în cadrul acestora pot fi oferite servicii de educație parentală.

În domeniul sănătății, este susținută nevoia desfășurării unor activități de educație pentru sănătate a familiei, punându-se accentul pe pregătirea copiilor și a tinerilor pentru căsătorie și viața de familie, pentru promovarea cunoștințelor cu privire la îngrijirea sănătății femeilor, copiilor și adolescenților, îmbunătățirea, extinderea și modernizarea educației pentru sănătate în cadrul grupurilor de copii și tineret, prin dezvoltarea unui comportament igienic adecvat și a prevenirii îmbolnăvirilor.

În activitățile de educație pentru sănătate, sistemul de sănătate a identificat nevoia să fie sporit potențialul și gradul de implicare a altor sectoare și dezvoltată colaborarea intersectorială la toate nivelurile.

În domeniul protecției copilului, se constată o trecere a accentului de la o perspectivă centrată pe copilul din sistemul

rezidențial și găsirea de alternative de protecție, îngrijire și educație într-un mediu familial către familie, incluzând diferite categorii specifice de beneficiari și probleme cu care se confruntă copilul. Astfel au fost dezvoltate o serie de documente de politici destinate prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului¹³, protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților¹⁴, combaterea traficului de ființe umane¹⁵, prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului¹⁶. Aceste documente ne focusează spre dezvoltarea și consolidarea abilităților și competențelor parentale ale părinților/reprezentanților legali/persoanei în grija căreia se află copilul și tinerilor (viitori părinți), inclusiv prin creșterea calității serviciilor de educație parentală. Realizarea acestui deziderat de către instituția școlară este posibilă prin parteneriate cu familia, comunitatea, cu instituții publice și non-guvernamentale care au experiență în domeniu dat, prin oferirea de programe de educație parentală cu implicarea diversilor specialiști, asigurarea unui schimb de experiență între părinți-părinți și promovarea valorilor familiale, bunelor practici prin mass-media, internet, ateliere de lucru etc.

¹³ *Planul național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011*; Hotărârea Guvernului nr. 1344 din 01.12.2008 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.12.2008, Nr. 218-220 (1362).

¹⁴ *Planul național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011*; Hotărârea Guvernului nr. 450 din 02.06.2010 pentru aprobarea Planului național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 04.06.2010, Nr. 87-90 (519).

¹⁵ *Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010-2011*; Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 21.12.2010 cu privire la aprobarea Planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.12.2010, Nr. 263.

¹⁶ *Planul național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pe anii 2011-2015*; Hotărârea Guvernului nr. 766 din 11.10.2011 pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pe anii 2011-2015. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.10.2011, Nr. 176-181 (841).

Necesitatea de dezvoltare a abilităților, competențelor parentale, precum și a unor servicii specializate de educație parentală se regăsește în diferite documente de politici și acte legislative: Strategia națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 410 din 4 aprilie 2003; Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 523 din 11 iulie 2011; Strategia pentru protecția copilului pentru anii 2014-2020 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10 iunie 2014; Legea nr. 123 din 18 iunie 2010 cu privire la serviciile sociale; Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități; Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Proiectul Strategiei Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copiilor și adolescenților pentru anii 2014-2020. Cu toate acestea, viziunea de asigurare a unor astfel de servicii este sectorială și axată pe anumite categorii de beneficiari.

Educația parentală este promovată în Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, ca fiind una foarte necesară pentru sprijinirea dezvoltării copilului, dar și pentru prevenirea unor fenomene negative. Proiectul Strategiei își propune crearea unui sistem unitar, corelat și complex de educație a părinților pe plan național. Politicile promovate de acest document se axează pe formarea și dezvoltarea competențelor parentale ca sprijin pentru creșterea și dezvoltarea copilului la potențialul maxim – ca premisă a transformării acestuia într-un adult bine integrat familial și social. Obiectivele lansate trasează noi direcții, cum ar fi conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă, elaborarea și implementarea programelor de educație parentală. În acest document pentru prima dată se stipulează necesitatea formării educatorilor parentali, specialiști care prin profesia lor sunt în relație cu copiii și familia și vor beneficia de formare specializată în dezvoltarea competențelor parentale. Strategie intersectorială este complementară Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, propunând conectarea inițiativelor din domeniul educației cu cele din domeniul protecției copilului și din cel medical. Astfel, se propune

unificarea tuturor eforturilor și resurselor din sistemele de educație, de protecție socială și medicală pentru a dezvolta abilitățile și competențele parentale și pentru a oferi oportunitatea părinților și tinerilor să participe la astfel de activități, în funcție de nevoile particulare ale acestora.

Documentele de politici în domeniul educației, protecției copilului, sănătății menționate în prezenta Strategie, promovate la etapa actuală conțin propuneri concrete privind dezvoltarea educației părinților, ca formă de sprijin pentru dezvoltarea abilităților și practicilor parentale, cu accente deosebite pe fiecare sector în parte, în funcție de specificul acestora și de problematica la care fiecare dintre sectoare trebuie să răspundă.

În domeniul educației, obligațiile părinților de a asigura educația copilului în familie sunt precizate în documente de politici și acte legislative (*Legea învățământului* nr. 547 din 21 iulie 1995; *Codul Educației*; *Strategia națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015* aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 410 din 4 aprilie 2003; *Proiectul Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”* etc.), însă fără a fi stipulate modalitățile prin care instituțiile pot sprijini dezvoltarea abilităților și competențelor parentale.

Un factor important al educației îl constituie instituția școlară. La nivelul acestei instituții, educația și instrucția ajung într-un stadiu de maximă dezvoltare prin caracterul programat, planificat și metodic al activităților instructiv-educative. Educația se realizează în forme diverse, cel mai adesea prin activități în comun, elevii învățând unii de la alții. Situațiile de învățare sunt construite premeditat de factorii responsabili din perimetrul acestei instituții. Conținuturile care se transmit sunt selectate cu grijă, după criteriile psihopedagogice, activitățile educative se cer a fi structurate respectându-se principiile didactice, sunt dimensionate cele mai pertinente metode de predare-învățare, iar atitudinile și conduitele trebuie să fie apreciate și evaluate. Cei care realizează procesele formative sunt cadre specializate care dețin, pe lângă competențele disciplinare, profesionale și pe cele de ordin psihologic, pedagogic și metodic.

Școala este o organizație care învață și produce învățare. Școala este o instituție delegată de comunitate să transmită un anumit set de valori. Sub aspect axiologic, actul pedagogic nu se

limitează la o simplă reproducere a valorilor morale, științifice, artistice în conținuturile transmise: el operează o selecție, o ierarhizare după criterii ce au în vedere relevanțele pedagogice ale unor seturi de valori. Analiza școlii ca organizație socială presupune valorificarea modelului de raționalitate managerială care corespunde istoric unei societăți postindustriale de tip informațional. Acest model concepe organizația școlară dintr-o perspectivă inovatoare care asigură:

- a) orientarea instituției spre obiective aflate în concordanță cu cerințele funcționale ale sistemului de educație/învățământ;
- b) valorificarea deplină a resurselor pedagogice în concordanță cu cerințele funcționale ale proiectării curriculare;
- c) îndrumarea metodologică a personalului didactic la niveluri de performanță aflate în concordanță cu cerințele perfecționării pedagogice;
- d) administrarea eficientă a instituției în concordanță cu cerințele învățământului, de adaptare la condiții de schimbare socială rapidă¹⁷.

¹⁷ Băran-Pescaru A. *Parteneriat în educație*. București, Aramis Print, 2004, p. 129-131, pag. 190.

Capitolul II.

MECANISME DE IMPLICARE ȘI DE RESPONSABILIZARE A PARTENERIATULUI ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE PENTRU ÎMBUNĂȚĂTIREA PRACTICILOR DE EDUCAȚIE A COPILOR

2.1. Cadrul metodologic de responsabilizare a parteneriatului școală-familie-comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și a calității în educație

Parteneriatul școală-familie în zilele noastre preia noi valențe. Mariana Dragomir precizează că în relația cu școala părintele parcurge șapte pași:

- a) părintele „învață” – se informează asupra modului de conducere și organizare a procesului instructiv-educativ;
- b) părintele ajută – sprijină școala în realizarea unor proiecte și activități;
- c) părintele devine un suport al imaginii pozitive despre școală – înțelege importanța școlii în formarea copilului său și are o atitudine pozitivă față de școală;
- d) părintele devine o sursă de informație complementară – furnizează dirigintelui sau învățătorului informații despre comportamentul copilului în familie, despre problemele afective și de sănătate ale acestuia;
- e) părintele devine o sursă educațională – contribuie la educația propriului copil, îl ajută și îl sprijină în activitatea zilnică de acumulare de cunoștințe;
- f) părintele ca educator – oferă cadre de referință pentru raportarea valorică a copiilor săi;
- g) părintele – inițiator al schimbărilor din școală – are dreptul și chiar obligația să solicite adaptarea școlii la cerințele societății actuale; părintele poate să propună unele

schimbări care să contribuie la dezvoltarea individuală sau colectivă a copilului.¹⁸

Implicarea familiei în activitatea școlară a copiilor se desfășoară pe două coordonate:

- a) relația părinte–copil: controlul frecvenței, al rezultatelor școlare, al temelor, ajutor în îndeplinirea sarcinilor, suport moral și material;
- b) relația familie-școală: contactul direct cu învățătorul sau profesorii clasei sub forma unor reuniuni de informare a părinților cu privire la documentele privind partea de curriculum, consultarea părinților la stabilirea disciplinei opționale, alcătuirea schemelor orare ale clasei și programului extrașcolar al elevilor; activarea asociativă a părinților prin Comitetul de părinți etc.¹⁹

Pentru ca această colaborare „ideală” să se realizeze, trebuie să existe voința colaborării și factorii educaționali implicați să se considere parteneri. Școlile trebuie să planifice și să implementeze programe de parteneriat, pentru a amplifica implicarea părinților. Scopul educației este de a forma un om cu o gândire liberă, creativ și sociabil.

Parteneriatul școală–familie–comunitate presupune promovarea unor relații de colaborare și a activităților comune care implică personalul instituției de învățământ, părinții și alți membri ai familiei copilului înrolat în instituție, membri ai comunității și ai comunității ca entitate.

Rațiunea colaborării între cele trei părți se bazează pe importanța și rolul pe care îl are fiecare din acestea în asigurarea educației:

- Familia este primul educator al copilului și continuă să influențeze învățarea și dezvoltarea lui în anii de școală, dar și mult timp după aceea.
- Școala are o responsabilitate importantă în a contribui la educația copilului și în a asigura calitatea generațiilor

¹⁸ *Codul Educației al Republicii Moldova*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324, art. nr. 634. Data intrării în vigoare: 23.11.2014, pag. 49.

¹⁹ Beznea N. *Familia și școala în relație de parteneriat educațional*. În: *Învățământul primar*, București: Editura Miniped, 2005, nr. 1-2.

viitoare. Familiile au încredere în școli și consideră că acestea oferă temelia educațională pentru viitorul copiilor lor. În același timp, școlile trebuie să recunoască rolul primar al familiei în educația copiilor.

- Comunitatea este cea interesată de calitatea educației membrilor săi și contribuie, prin activități specifice, la coalizarea membrilor comunității în promovarea dreptului și accesului la educație pentru toți.

Legătura între școală și comunitate se bazează, în general, pe o combinație de dimensiuni pedagogice, economice și socio-economice și toate acestea concentrate pe asigurarea dreptului la educație de calitate pentru fiecare copil. Din această perspectivă, parteneriatul nu poate fi opțional: el devine un imperativ în jurul căruia se construiesc relațiile dintre școală, familie și comunitate. Abordarea bazată pe drepturile copilului, deși invocă în majoritatea cazurilor, obligațiunea statului de a asigura aceste drepturi, se manifestă, în realitate, prin acțiunile care se întreprind „pe linia întâia”, adică în familie și în comunitate, acolo unde se află copiii. Anume părinții și comunitatea au obligația să pledeze în fața autorităților statului pentru educație de calitate. Această cerere se manifestă concret, în funcție de caz, prin diferite revendicări: deschiderea instituțiilor, asigurarea cu personal calificat, dotarea cu echipamente, asigurarea transportului etc.

Numeroase cercetări demonstrează că acele instituții care reușesc să implice familia și comunitatea în „treburile” lor devin mai eficiente. Implicarea este strâns legată de îmbunătățirea învățării, frecvenței, comportamentului copiilor etc. Participarea familiilor și comunității la educație este, prin urmare, definitorie pentru educația de înaltă calitate și trebuie să facă parte din preocupările de bază ale școlii. Din aceste considerente, sunt încurajate parteneriatele durabile și eficiente între toți membrii comunității școlare: cadre didactice, copii, familii, membri ai comunității. Parteneriatele ar trebui:

- să considere contribuțiile fiecărei părți egal de valoroase, respectând și apreciind, în același timp, contribuțiile diferite;
- să respecte necesitățile și preferințele copiilor;

- să abordeze și să redreseze barierele în calea implicării familiilor în viața școlară;
- să creeze oportunități de învățare mai bune pentru copii;
- să ofere familiilor oportunități adecvate de a contribui la administrarea treburilor școlii și la procesul de luare a deciziilor;
- să implice comunitatea în soluționarea problemelor școlii și realizarea în comun a activităților cu impact pentru comunitate;
- să contribuie la asigurarea satisfacției tuturor părților implicate în parteneriat.

În acest sens, este importantă crearea culturii colaborării între subiecții parteneriatului.

Dezvoltarea unor parteneriate eficiente presupune angajament comun și responsabilitatea tuturor părților, din acest motiv sunt necesare mecanisme de responsabilizare, care vor asigura impactul pozitiv al intervențiilor tuturor părților. Privit din această perspectivă, parteneriatul presupune schimbare de atitudini și alierea în scopul realizării, în comun, a obiectivelor educației.

Cadrul metodologic privind parteneriatul școală–familie–comunitate se constituie din viziune, principii și dimensiuni de promovare a unui parteneriat eficient și de calitate.

Viziune: Școala, familia și comunitatea acționează împreună ca parteneri în procesul de furnizare a educației de calitate tuturor copiilor.

a) Principii:

1. Toate familiile și școlile doresc ceea ce este mai bine pentru copii.
2. Toți copiii au dreptul și trebuie să li se ofere șansa și oportunitatea de a-și atinge întregul potențial.
3. Familiile sunt primii educatori ai copiilor lor.
4. Școlile creează, cu suportul comunității, un mediu de învățare incluziv și pentru toți copiii.
5. Familiile și școlile apreciază calitatea învățământului și respectă expertiza și calificarea profesională a cadrelor didactice.

6. Școala, familiile și comunitatea apreciază diversitatea familiilor și o valorifică ca o resursă importantă în construirea de parteneriate.
7. Parteneriatele școală–familie–comunitate sunt bazate pe responsabilitate, respect și încredere reciprocă.
8. Leadership-ul este esențial pentru construirea, menținerea și reînnoirea parteneriatelor.
9. Parteneriatele școală–familie îmbunătățesc motivația copiilor pentru învățare.
10. Parteneriatele contribuie la consolidarea coeziunii sociale între toți membrii comunității²⁰.

Dimensiuni-cheie pentru edificarea și responsabilizarea partenerilor (linii directoare pentru planificarea activităților de parteneriat):

- **Comunicarea.** Această dimensiune se referă la faptul că între toți subiecții parteneriatului trebuie să existe o comunicare eficientă și productivă, care implică nu numai schimbul periodic de informații, dar oportunități de susținere reciprocă și implicare în activitățile desfășurate de părți. Comunicarea este modalitatea prin care se construiesc punți pentru a valorifica diversitatea în folosul școlii, familiilor și comunității. Pentru o comunicare efectivă se va ține cont de faptul că aceasta poate fi multidimensională:
 - formală sau informală;
 - desfășurată în diferite contexte/locații: la școală sau în alte servicii comunitare;
 - realizată prin varia metode: orală, scrisă, electronică etc.
 Comunicarea între școală și familie trebuie recunoscută drept un aspect esențial și important în procesul educațional. Este imperios să se realizeze programe de formare a managerilor și cadrelor didactice pentru comunicarea eficientă cu familiile/părinții. La fel de important este și să conștientizăm și să încurajăm familiile pentru o comunicare constantă și efektivă cu școala.

²⁰ *Advancing Partnerships – Parent and Community Engagement Framework.* <http://education.qld.gov.au/schools/parent-community-engagement-framework/resources/pdf/parent-community-engagement-framework.pdf>

- **Conectarea învățării la școală și acasă.** Această dimensiune-cheie subliniază înțelegerea de către ambele părți a faptului că acestea urmează să își coroboreze eforturile pentru atingerea acelorași scopuri. Atât școala, cât și familia trebuie să dezvolte copiilor atitudini pozitive față de învățare și să tindă spre obținerea performanțelor în învățare. În acest sens, părțile fac schimb de informații privind progresele copiilor în unul sau în alt context educațional (la școală sau acasă). Totodată, este important ca părinții să comunice cu cadrele didactice în procesul de luare a deciziilor educaționale pentru copil individual. Școlile devin, astfel, un loc și un agent pentru creșterea competenței parentale a familiilor, învățarea și dezvoltarea de noi competențe.
- **Edificarea comunității și identității** pune accentul pe activitățile care îmbunătățesc calitatea vieții într-o comunitate, fiind onorate și respectate tradițiile comunității, valorile și relații constituite în timp. Prin includerea în programele școlare a unor activități care decurg din identitatea comunității, școala consolidează sentimentul copiilor de apartenență la această comunitate. Activitățile pot fi orientate pe diferite aspecte ale dezvoltării sociale, emoționale și moral-spirituale. În acest mod, școlile se poziționează foarte eficient pentru asigurarea coeziunii sociale între membrii comunității.
- **Recunoașterea rolului familiei** este una dintre cele mai importante dimensiuni prin aceea că subliniază ideea că, în calitate de educatori primari ai copiilor lor, părinții și familiile au o influență de durată asupra atitudinilor și realizărilor copiilor în școală. Familiile pot încuraja învățarea copiilor și pot, de asemenea, să sprijine obiectivele, direcțiile de activitate și ethosul școlar. Familiile și școlile pot ajunge la înțelegerea reciprocă a rolurilor și priorităților fiecăruia în parteneriate, prin:
 - explorarea esenței rolului părinților și al familiei în educația copiilor pentru a dezvolta înțelegerea reciprocă;
 - oferirea de strategii pentru sprijinirea familiei și încurajarea învățării copiilor la școală;

- organizarea de întruniri/discuții/ateliere și demonstrații practice, în funcție de nevoile și prioritățile educaționale;
 - sprijinirea și asigurarea familiilor să înțeleagă obiectivele școlare, curriculumul și obiectivele sociale ale școlarizării;
 - sprijinirea și asigurarea faptului că școlile să înțeleagă prioritățile familiei, părinților și comunității;
 - asigurarea sensibilității școlilor la sensibilitatea părinților;
 - sprijinirea școlilor în a deveni un loc în care părinții se simt bineveniți și din care fac parte;
 - construirea relațiilor;
 - dezvoltarea diferitor abilități: comunicarea, colaborarea, gestionarea conflictelor etc.²¹.
- **Proces consultativ de luare a deciziilor.** Această dimensiune-cheie subliniază faptul că părinții au dreptul să fie consultați și să participe la deciziile privind copiii lor. Părinții pot juca roluri semnificative în procesul decizional școlar. Formarea și informarea pentru a profita la maximum de aceste oportunități pot fi furnizate ca parte a activităților de parteneriat. O abordare incluzivă în luarea deciziilor școlare și implicarea părinților creează un sentiment de responsabilitate comună între părinți, membrii comunității, profesorii și conducătorii școlilor. La rândul său, responsabilitatea comună:
 - asigură respectarea valorilor și intereselor părinților;
 - responsabilizează școala față de comunitatea sa;
 - asigură că valorile și opiniile familiilor sunt căutate în afara structurilor școlare formale;
 - asigură contactul cu părinții pentru a le asigura implicarea în luarea deciziilor.
 - **Colaborarea dincolo de școală** pune accentul pe identificarea, localizarea și integrarea resurselor comunității. Comunitatea mai largă oferă servicii care pot consolida și sprijini școlile, copiii și familiile acestora. Pe de altă parte, școlile, familiile și copiii pot ajuta comunitatea.

²¹ Beznea N. *Familia și școala în relație de parteneriat educațional*. În: *Învățământul primar*, nr. 1-2. București: Editura Miniped, 2005.

În calitate de parteneri comunitari pentru școli ar putea interveni:

- agenții economici locali;
 - furnizorii de servicii;
 - diverse asociații, fundații;
 - alte agenții comunitare.
- **Participarea** se referă la aceea că timpul, energia și expertiza familiilor pot sprijini programele de învățare și școala ca entitate în multe feluri. Doar câteva exemple:
 - lucrul cu copiii la activitățile de învățare în sălile de clasă;
 - participarea la alte activități școlare în afara sălii de clasă;
 - participarea la activități în afara școlii;
 - sprijinirea și evaluarea cadrelor didactice.

Famiiliile pot participa la viața școlii într-o mare varietate de moduri și toate contribuțiile sunt valoroase. Participarea poate implica familii care au posibilitatea de a face ceva care le interesează și care includ activități care nu sunt legate direct de educație.

2.2. Familia – factor decisiv în formarea personalității

Actualmente – ca niciodată – familia are nevoie de ajutor din partea statului, școlii și comunității. Problemele cu care se confruntă familia astăzi au devenit foarte variate și mult mai complicate decât acum 20-30 de ani în urmă, însă, totuși familia, prin valorificarea funcțiilor sale, reprezintă mediul primar, dar și cel fundamental, în care se plăsmuiește și se pun bazele personalității individului. Chiar dacă politicile familiale la nivel statal (Republica Moldova) și la nivel european au o istorie modestă, fiind un rezultat al preocupărilor legate de tendințele socio-demografice, ele contribuie, într-o mare măsură, la fortificarea standardului de viață al copilului și familiei²².

²² Popescu R. *Introducere în sociologia familiei*. Iași: Polirom, 2009.

Cât de mult n-ar fi ajutat familia de stat, ea nu are nici un drept social și moral să rămână pasivă la politicile microstructurale, care parvin din partea școlii și ale altor actori comunitari. În acest sens, familia este obligată să manifeste o atitudine responsabilă privind obligațiunile familiale. Experiența avansată din lume și cea autohtonă demonstrează că parteneriatele sociale în frunte cu școala sunt și pot deveni în continuare mecanisme eficiente de acordare familiei a unui ajutor psihopedagogic funcțional în educația copilului.

Cea mai cunoscută formă de ajutorare a părinților pentru a le spori competența parentală este consilierea familiei/ adulților și copiilor, centrată pe dezvoltare și prevenție, care se poate desfășura în cadrul activității *Școlii pentru părinți*, care se organizează și se desfășoară cu succes în contextul parteneriatului educațional (aici școala implică specialiștii săi și alți actori social, ca de exemplu: biserica, bibliotecile pentru copii, variate centre de cultură, ocrotire a sănătății etc.). Evident că dezvoltarea sistemului de prestații sociale și economice destinate familiei necesită implicarea serioasă a statului, însă acordarea unui ajutor psihopedagogic/educațional de calitate rămâne prerogativa instituțiilor de învățământ de diferite niveluri. Pledăm pentru această strategie nu numai din considerentele că acestea sunt completate cu specialiști versați în domeniul educației și instruirii, dar și deoarece copilul se află în școală mai mult timp. Anume aici se acordă o atenție mai mare dezvoltării potențialului intelectual și moral al acestuia, se lucrează sistematic cu familia, accentul fiind plasat pe sporirea calității de părinte a adulților. În foarte multe instituții de învățământ (grădinițe de copii, școli, licee etc.) în ultimii 10-15 ani s-a intensificat colaborarea cu familia și alți actori sociali; se inițiază și se menține o activitate fructuoasă a parteneriatelor școală–familie–comunitate. Anume acesta este motivul de a arăta și a descrie, a convinge practicienii din domeniul educației în faptul că familia astăzi are potențial pentru a realiza creșterea și dezvoltarea urmașilor săi.

În pofida unor sentințe și pronosticuri pesimiste, observațiile noastre de durată privind educația familială a copiilor, comunicarea și relațiile copii–părinți, interesul pe care îl manifestă părinții în autoperfecționarea lor în cadrul parteneriatelor cu școala, permit să conchidem că marea majoritate a familiilor sunt

orientate spre îmbunătățirea acestor indicatori ai competenței parentale. Rezultatele chestionării a peste 2000 de părinți din ambele medii, urban și rural, au demonstrat conștiinciozitatea acestora precum nivelul, calitatea educației copiilor depinde de responsabilitatea și competența părinților, dorința și tendința lor de autoperfecționare, colaborare sistematică și eficientă cu școala. Pe bună dreptate, nu putem neglija importanța familiei în realizarea educației tinerei generații, în colaborarea ei cu multitudinea actorilor sociali, care, urmărind și ei scopul nobil de participare la formarea personalității copilului, devin parteneri și agenți educativi valoroși.

Valoarea persoanei depinde de interiorizarea normelor morale, inclusiv de ideea și acțiunea morală, care se manifestă în acord cu unitatea dintre conștiința morală și comportamentul demn. Centrarea pe valorificarea acordului nominalizat, reprezintă temeiul unei personalități morale, oneste, active și creative din punct de vedere spiritual și etic, iar fundamentul acestor calități este pus în familie.

Deși se insistă pe ideea că anume ***școala trebuie să prezinte instituția-cheie de realizare a unui parteneriat social și educațional eficient***, deoarece anume ea dispune de cadre calificate în domeniul educațional, iar familia și ceilalți actori sociali se aliniază, conlucrează și răspund provocărilor privind colaborarea eficientă în domeniul educației copilului și educației parentale, ***considerăm că toate instituțiile comunitare sunt, pur și simplu, obligate să susțină eforturile ambelor formațiuni/ a familiei și școlii***, abordându-le ca entități sociale responsabile. Școala nu doar că stă la baza sistemului de suport în instruirea, dezvoltarea armonioasă și integrală a personalității copilului, ea este și instituția care educă părinții, îi învață a fi eficienți în funcția sa; îi consiliază, îi incită la autoperfecționare; îi orientează spre fortificarea competențelor parentale.

Acest aspect ne orientează să facem unele precizări vizavi de dezvoltarea și descrierea ***acțiunii educative familiale și a celei școlare*** în contextul perspectivelor existențiale/ ale vieții și ale eficientizării parteneriatului familie–școală–comunitate. Evident că acest demers are ca scop educația integrală a copilului în cadrul familiei, demers abordat și desfășurat prin prisma ***principiilor filosofiei practice a familiei*** (care au la bază acțiunea morală),

și mai apoi, în cadrul școlii, în baza principiilor și normelor morale, comunitatea, îndeplinind și funcția de spațiu/mediu de exersare a conduitei morale. Acest lucru ne orientează spre precizarea funcțiilor acțiunii educative (*în continuare* – AE). *Funcțiile AE* derivă din realitatea pedagogică și cultura agenților educativi, care, concomitent, reprezintă și mediile în care cresc și se dezvoltă copiii. Ca să înțelegem și să aplicăm adecvat conceptul de *funcție* trebuie să știm că aceasta reprezintă o distincție carteziană, valorificându-se în accepțiunea de cauză, sarcină, destinație, rol. Recurgând la cercetarea faptelor sociale în legătură cu educația, E. Durkheim (1895) utilizează conceptele de: *cauze determinante, condiții ale funcționării acestora și efecte sociale produse*. Astfel, funcția apare ca o relație. Prin funcții, educația corelează cu individualitatea umană, cu trebuințele de ordin individual și social, pe care urmează să le realizeze și satisfacă aceasta pe parcursul vieții. Școala își îndeplinește funcțiile: Familia, treptat, adaptându-se la noile cerințe, susține și colaborează cu ea în favoarea copilului, iar comunitatea asigură diversificarea și consolidarea acestora prin implicarea ansamblului de actori sociali.

Cercetătorii din domeniul științelor educației disting două categorii de funcții ale acțiunii educative, indiferent dacă acestea au caracter familial sau școlar. Funcțiile acțiunii educative sunt generale și particulare. În primul rând, AE, ca și orice altă acțiune, are o funcție de umanizare a omului. Mecanismul umanizării copilului este abordat din diferite perspective analitice, dintre care cea *cultural-antropologică*, considerată esențială, deoarece presupune modul de transmitere a produselor culturii, de la care am plecat și noi în cercetare. În contextul vizat, atragem atenția asupra calității îndeplinirii funcțiilor și angajamentelor partenerilor educaționali și desigur că scoatem în evidență importanța *influenței culturale*, care derivă din comportamentul cultural al persoanelor cu care vine în contact copilul. Acest fapt influențează direct învățarea sistematică a modelelor comportamentale, caracteristice unui socium concret. Prin urmare, toate instituțiile sociale, dar mai cu seamă, familia și școala, valorifică în continuu două situații cultural-educative care produc umanizarea copilului:

- b) *situația răspunsurilor emergente*, care rezultă din parcurgerea de către copil a traseului existențial și

ciocnirea lui cu variate situații și realități concrete, ce asigură soluționarea acestora și formarea competențelor, a deprinderilor culturale adecvate (în baza influențelor multiple);

- c) *situația răspunsurilor fixe*, care rezultă din traversarea realităților concrete ce se repetă permanent și asigură transferul experienței, a deprinderilor în cel al valorilor și al atitudinilor. Anume aici, importanță decisivă are îmbinarea optimă a acțiunilor și influențelor familiale, școlare și sociale din cadrul colaborării cu actorii enumerați.

După cum putem observa din studiul realizat, ambele situații cultural-educative țin de funcția axiologică a familiei, școlii și actorilor sociali, care, colaborând fructuos cu primele două, se transformă în agenți educativi de calitate. Așadar, parteneriatul familie–școală–comunitate, este și va rămâne centrat pe valorificarea *funcției axiologice*, care are ca scop promovarea, comunicarea și învățarea ideilor morale, a valorilor culturii și civilizației (aceasta rămânând o sursă permanentă a formelor și genurilor acțiunii educative și unul dintre criteriile de selectare și evaluare a conținutului acestora) și a *funcției de socializare*, care desemnează adaptarea și inserția/ integrarea socială optimă a copilului. În această ordine de idei, remarcăm că mecanismul socializării individului este abordat și explicat diferit în literatura de specialitate. Cert, rămâne faptul că importanța și esența socializării individului sunt analizate în contextul interrelaționării și colaborării umane, deci și a parteneriatelor sociale. Astfel, J. Piaget îl abordează ca pe un proces de dezvoltare autonomă a structurilor cognitive și a trebuințelor de sociabilitate proprii ființei umane²³; D. Stern consideră că socializarea este un rezultat al proceselor de interacțiune umană, care contribuie la formarea conștiinței de sine a personalității, iar P. Bourdieu și T. Parsons explică socializarea omului ca proces de interiorizare a valorilor și a normelor unei culturi, condiționat de interacțiunea agenților/actorilor sociali etc. După cum se poate observa, toate viziunile au dreptul la viață, sunt importante, diferă după specificarea unor nuanțe, dar fiecare plasează accentul pe cel

²³ *Apud Cuznețov L. Filosofia practică a familiei.* Chișinău: CEP USM, 2013.

mai important aspect – interacțiunea umană. În acest sens, ideile lui P. Bourdieu și J.-C. Passeron, în esență, au un caracter de sinteză și indică asupra faptului că societatea umană, pentru asigurarea perpetuării sale, realizează transmiterea continuă a culturii, experienței umane de viață sub formă de cunoștințe, priceperi și deprinderi necesare omului pe care acesta le capătă în rezultatul colaborării sale cu alți oameni²⁴.

Nouă ne rămâne să completăm ideile expuse prin a evidenția rolul decisiv al familiei în formarea fundamentului personalității umane, care mai apoi va fi consolidat și aprofundat de școală și celelalte instituții sociale. În contextul studiului realizat urmează să determinăm specificul și rolul agenților familiari și a celor școlari.

Agenții acțiunii educative familiale îi delimităm în adulți și minori. Adulții cei mai apropiați copilului sunt *părinții, reprezentanți și promotori ai culturii configurative*, care-i orientată spre prezent și conține valori și modele comportamentale ce asigură integrarea socială a generației în creștere. *Cultura configurativă* în cadrul familiei întreține sentimentul schimbării permanente moderate.

Alți agenți adulți, importanți ai acțiunii educative familiale sunt *bunicii, adică reprezentanții culturii postfigurative*, tradiționale/ clasice, care conservă și perpetuează valorile și tradițiile etice legate de căsătorie, familie, educația copiilor, organizarea și desfășurarea sărbătorilor etc. *Cultura postfigurativă* conferă culturii umane o mare stabilitate și confort psihologic²⁵. În cadrul familiei, deseori se manifestă în calitate de agenți ai AE și *minorii, adică frații și surorile, ce reprezintă și promovează cultura prefigurativă*. Aceasta le completează pe cele două și aduce cu sine noi valori. *Cultura prefigurativă* devine valoroasă atunci când copiii încep a frecventa instituțiile de învățământ, activitățile nonformale în cercuri, centre de creație; secții sportive etc. Copiii asimilează și promovează cunoștințe, competențe noi, originale, deseori *contaminându-i* pe frați și pe cei adulți cu anumite valori. Evident că obiectul pe care tindem să-l transformăm în subiect al AE este copilul/ adolescentul/

²⁴ Bourdieu P., Passeron J.C. *Les Héritiers. Les étudiants et la culture*. Paris: Les Éditions de Minuit, 1964, pag. 17-56.

²⁵ Cuznețov L. *Filosofia practică a familiei*. Chișinău: CEP USM, 2013.

tânărul, care se schimbă treptat, dar permanent, și care e o personalitate umană în formare și devenire, înzestrată cu un ansamblu de potențialități genetice și comportamentale.

În școală, agenții și partenerii educativi sunt cadrele didactice, părinții, managerii școlari de toate rangurile, începând cu diriginții, directorii-adjuncți, psihologii, administrația și finalizând cu președinții *Consiliilor de elevi și părinți*.

Cu siguranță, parteneriatul familie–școală–comunitate reprezintă un instrument și mecanism socio-educativ decisiv în cultivarea morală și formarea personalității umane. În atare context, devine primordială respectarea următoarelor **condiții**:

- asigurarea unor relații morale, armonioase și empaticе în cadrul colaborării agenților acțiunii educative;
- respectarea logicii, unității și coerenței acțiunilor educative în cadrul parteneriatului școală–familie–comunitate;
- manifestarea unei conduite etice/morale din partea tuturor agenților educativi;
- respectarea și promovarea modelelor comportamentale pozitive, axate pe un mod demn și sănătos de viață;
- coordonarea și dirijarea responsabilă de către școală a parteneriatelor socio-educative;
- respectarea particularităților psihofiziologice de vârstă, de gen și de personalitate;
- respectarea drepturilor copilului și a omului;
- centrarea pe transformarea obiectului în subiect și actor al propriei formări
- orientarea copilului spre autoeducație (centrarea pe cel educat);
- orientarea copilului spre valorificarea eficientă a perspectivelor vieții și analiza acțiunilor pe care le realizează acesta în atingerea scopurilor proiectate.

În final, considerăm că este oportun să remarcăm că scopurile acțiunii educative, indiferent de tipul și specificul actorului și partenerului socio-educativ, pot fi de două feluri:

- a) *de universalitate* – privește devenirea omului în spațiul unei culturi și al unei istorii prin interiorizarea valorilor fundamentale/universale;

b) *particulare*, prin care omul învață să devină om, să se dezvolte din punct de vedere moral, spiritual, intelectual, estetic, psihofizic etc. în cadrul unui neam și a unei societăți concrete.

Scopurile acțiunii educative ne orientează spre analiza *intenționalității* și *finalității* acestora. Caracteristica de bază a scopului în această accepțiune, denotă începutul și ținta, traseul și punctul final al acțiunii educative. În conceperea și realizarea educației, scopul partenerilor sociali are o valoare deosebită, deoarece direcționează procesul vizat și oferă sens educației, existenței și vieții omului. Dacă adulții, sunt capabili de a proiecta și atinge scopuri demne pentru sine, familie, educația copiilor și societate; vor explora modele convingătoare de valorificare a ***perspectivelor vieții*** (*realizarea calitativă a rolului de fiu/fiică, soț și părinte; autocunoașterea, autoperfecționarea continuă și autodirijarea/autoactualizarea; formarea cunoștinței și conduitei civice; pregătirea pentru viața de familie; orientarea spre realizarea unei cariere școlare, profesionale și sociale în conformitate cu aptitudinile, aspirațiile și particularitățile de personalitate a individului*); vor contribui la inițierea și funcționarea eficientă a unor parteneriate educative de calitate școală–familie–comunitate, ceea ce va asigura caracterul prospectiv al formării unei personalități morale.

În modelul tradițional, relațiile școlii cu familia sunt aproape inexistente sau au un caracter informal, ocazional. Absența sau indiferența părinților față de problemele educaționale ale copilului vine în opoziție cu ideea oferirii unei educații de calitate. În acest sens apar o serie de dificultăți cauzate de atitudinea de reținere sau neîncredere a părinților care rezultă din reprezentări/mentalități eronate cu privire la dezvoltarea copilului. Nevoia de creare și dezvoltare a parteneriatelor școală–familie astăzi se resimte tot mai mult. Școala trebuie să valorifice sprijinul din partea familiilor, dar și cel al comunității, să dezvolte/consolideze parteneriate. Asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate, în condițiile postmodernității, poate fi realizat printr-un parteneriat consolidat școală–familie–comunitate.

Am finaliza cu observația lui Paul Ferrini „*Într-un parteneriat adevărat, nevoile partenerului sunt tot atât de importante ca ale tale însuși. Cu nimic mai importante, cu nimic mai puțin importante. Exact la fel de importante*”.

2.3. Mecanisme de dezvoltare a competențelor parentale

În condițiile de astăzi, participarea și implicarea directă a părinților în viața instituției de învățământ în vederea eficientizării procesului educațional devine o necesitate și o cerință. În conformitate cu actele normative, stipulate în prezenta lucrare, părinții au dreptul să-și exprime propria viziune asupra modului de funcționare a instituției de învățământ și să participe concret la influențarea actului managerial din școală pentru satisfacerea nevoilor și asigurarea bunăstării copiilor.

În asigurarea bunăstării copilului familia este mediul cel mai favorabil, care îi oferă susținere și îngrijire cotidiană, care pune baza interacțiunii pe care copilul o va avea ulterior în mediul exterior și care determină modul în care copilul va relaționa cu acest mediu.

Bunăstarea copilului este definită prin prisma a 8 domenii de importanță vitală, care urmăresc satisfacerea necesităților de bază ale copilului, și anume:

- 1) **a fi în siguranță** – copilul este protejat de orice formă de abuz, neglijare sau vătămare acasă, la școală și în comunitate și se simte în siguranță în aceste medii;
- 2) **a fi sănătos** – copilul are acces la asistență medicală adecvată și primește suportul necesar, în funcție de necesitățile sale de sănătate și nutriție;
- 3) **a se realiza, a avea acces la educație și a se dezvolta în toate aspectele** (social, psihologic, emoțional) – copilul se dezvoltă corespunzător vârstei, iar adulții care au grijă de el îi sporesc încrederea și stima de sine și îi asigură un mediu favorabil și stimulator pentru dezvoltare. Copilul este acceptat ca parte a comunității, are acces la educație sau formare profesională, este susținut și ghidat în procesul de învățare și de dezvoltare a propriilor competențe, corespunzător vârstei și potențialului pe care îl are;
- 4) **a fi îngrijit cu afecțiune** – copilul are un spațiu de locuit, într-un mediu familial unde adulții îi asigură îngrijire adecvată, vestimentație potrivită și obiecte personale de care el are nevoie;

- 5) **a fi activ** – copilul are timp liber pentru a se distra, este implicat în diverse activități acasă, la școală și în comunitate, participă la diverse activități sportive și de odihnă, este susținut să își practice hobby-urile;
- 6) **a fi respectat** – copilul este ascultat și implicat în procesul de luare a deciziilor ce țin de bunăstarea lui, opinia lui este ascultată ținându-se cont de vârsta și nivelul său de dezvoltare;
- 7) **a învăța și a manifesta responsabilitate** – copilul este încurajat să își asume anumite sarcini și roluri, se implică în activități, în familie, la școală și în comunitate, exersând empatia pentru cei din jur, înțelegerea și respectarea emoțiilor, sentimentelor și acțiunilor altor persoane, dar și a bunurilor personale și comune;
- 8) **a face parte, a fi inclus în mediile în care trăiește** – copilul este ghidat și susținut să depășească inegalitățile sociale, educaționale, fizice și economice, fiind acceptat ca membru integru al comunității în care locuiește și învață.

Conform Ghidului de suport pentru aplicare practică *Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii*, aprobat prin ordinul MMPSF nr. 103 din 30.05.2016, domeniile de bunăstare ale copilului sunt reflectate în *figura 2.1*.

Cunoașterea acestor domenii ajută cadrele didactice și specialiștii din domeniu să formuleze așteptările față de familie și să-și concentreze atenția pe acțiunile concrete care pot avea efecte pozitive asupra calității îngrijirii copiilor. În același timp, aplicarea domeniilor de bunăstare a copilului poate fi extinsă pentru a mobiliza și a oferi suportul necesar copilului și familiei acestuia în toate mediile care interacționează cu ei, în viața de zi cu zi (școala, policlinica, cluburile sportive, primăria etc.).

Înțelegerea bunăstării le permite tuturor actanților educaționali – cadrelor didactice, reprezentanților diferitor structuri și specialiștilor care lucrează cu copiii, adolescenții, tinerii și familiile acestora – să adopte o înțelegere comună intersectorială a ceea ce este bine pentru copil, oferind un set comun de definiții, asigurându-se o participare comună.

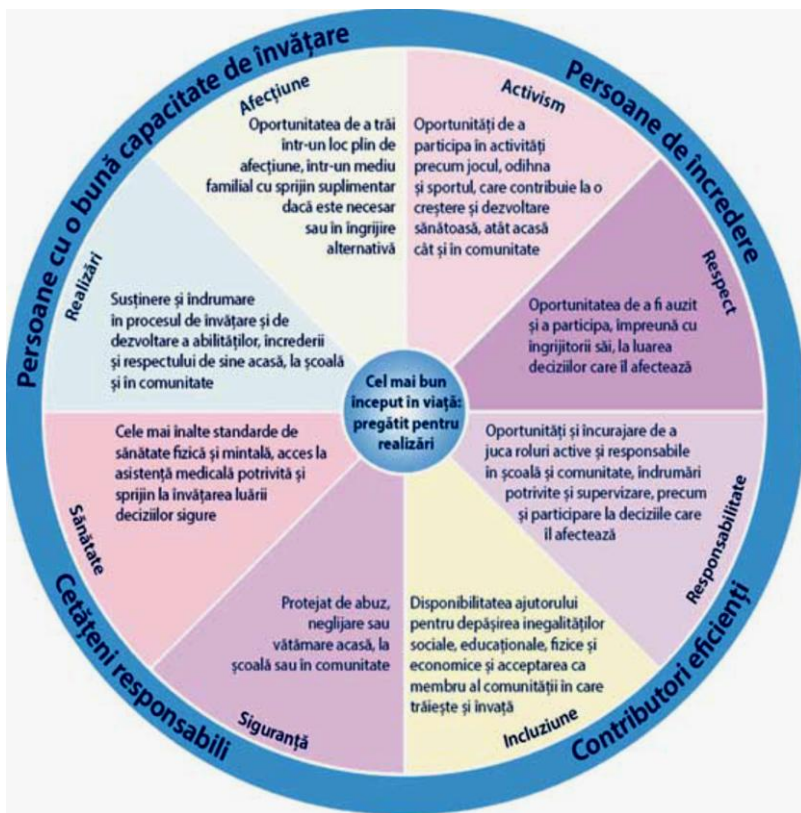

Fig. 2.1. Domeniile de bunăstare ale copilului

Astfel, indiferent de mediul de trai, condițiile socio-economice, prezența sau absența serviciilor, actanții educaționali care vin în contact cu copilul trebuie să se asigure că acesta dispune de minimul necesar. Domeniile de bunăstare ale copilului devin niște criterii de monitorizare ulterioară a progreselor în lucrul cu cazul, fiind posibilă compararea situației înainte de orice intervenție și după ce au fost realizate anumite acțiuni pentru a putea estima eficiența acțiunilor întreprinse. În acest sens, ei vor susține familiile să își îmbunătățească condițiile de trai și cunoștințele pentru a putea îngriji copilul și, prin aceasta, a-l proteja de neglijare și abuz.

Interesul statului pentru implicarea părinților în educația copiilor se regăsește în diverse documente legislative, care pun un accent deosebit pe relațiile dintre actanții educaționali și părinți și încurajarea parteneriatului cu părinții, pe de o parte, și pe modurile în care părinții pot fi încurajați să devină parteneri ai școlii, pe de altă parte.

Dezvoltarea abilităților și competențelor parentale este prerogativa organelor de resort la nivel național și local. În acest scop, la nivel național se cere extinderea serviciilor educaționale în instituțiile de învățământ (de la toate ciclurile) pentru părinți/reprezentanții legali / persoanele în grija cărora se află copilul, care ar beneficia de asistență, sprijin și practici educaționale, iar în cadrul acestora să fie oferite servicii de educație parentală. Sunt binevenite proiecte și programe de consolidare a competențelor parentale, promovate prin mass-media.

Un exemplu în acest sens este Programului „*Mellow Parenting*”, demarat în RM, care are drept scop să sprijine părinții în dezvoltarea competențelor parentale la diferite etape de dezvoltare a copilului, începând cu cea prenatală, și până la vârsta preșcolară. Acesta se bazează pe principiile de atașament, învățare socială și teoria comportamentului cognitiv. Acest program este implementat în cadrul Proiectului „Programul *Mellow Parenting* – pentru copii sănătoși și fericiți” implementat de A.O. „Parteneriate pentru fiecare copil” în colaborare cu organizația *Mellow Parenting* din Marea Britanie și Direcția Municipală pentru protecția drepturilor copilului, cu susținerea financiară a *World Childhood Foundation*. Prin acest program se propune să se intervină de timpuriu pentru a îmbunătăți siguranța, bunăstarea și dezvoltarea copiilor vulnerabili până la 5 ani, în special celor cu risc sporit de abandon și separare din cauza lipsei de îngrijire parentală adecvată și a atașamentului și relațiilor părinte–copil slab dezvoltate. Totodată, proiectul își propune să contribuie la îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților părinților vulnerabili de a oferi îngrijire adecvată copiilor, la dezvoltarea atașamentului și relațiilor cu copiii săi, contribuind astfel la prevenirea separării copilului de familie; promovarea programului de educație parentală „*Mellow Parenting*” pentru a deveni un program de educație parentală oferit părinților și copiilor în situație de risc și prestat în întreaga țară.

Programul de educație parentală „*Mellow Parenting*” este o metodă de intervenție timpurie bazată pe relații și concentrată pe îmbunătățirea relației părinte–copil. Rezultatele Programului „*Mellow Parenting*”, desfășurat în Scoția în anii 2013 și 2014, arată o reducere semnificativă a cazurilor de depresie și anxietate la părinți, o creștere a încrederii în sine la aceștia, o scădere a comportamentului negativ la copii, precum și o reducere a numărului certurilor, ca urmare a comportamentului provocator.

Programele de consolidare a competențelor parentale presupun un proces organizat și structurat, care trebuie să acopere subiecte generale despre ceea ce presupune rolul de părinte, capacitatea de a face față provocărilor specifice legate de apariția copilului și de îngrijirea acestuia, stresul specific îngrijirii copiilor dar și modurile de soluționare a problemelor legate de comportamentul copilului, crizele vârstei, satisfacerea necesităților copiilor, particularitățile de vârstă și stimularea dezvoltării copiilor. Asemenea programe contribuie la îmbunătățirea cunoștințelor părinților despre rolul părintelui în asigurarea bunăstării copilului și reduce substanțial stresul legat de îngrijirea și dezvoltarea copilului.

În cadrul programelor, părinții dobândesc abilități și deprinderi de îngrijire, în corespundere cu domeniile de dezvoltare ale copilului:

- **Comunicarea** – înțelegerea mesajelor și exprimarea emoțiilor proprii, interpretarea expresiilor verbale și nonverbale și utilizarea acestora în relația cu alte persoane;
- **Dezvoltarea socială** – relaționarea cu alte persoane, exprimarea emoțiilor și a sentimentelor utilizate în interacțiunea cu alții, stabilirea prietenii durabile, cooperarea, parteneriatul;
- **Dezvoltarea fizică** – dezvoltarea motricității copilului, utilizarea musculaturii pentru a efectua mișcări (sărit, mers, alergat, cățărat) și a-și dezvolta motricitatea fină (pentru a scrie, a decupa piese mărunte, a folosi obiecte mărunte);
- **Sfera cognitivă** – învățarea, înțelegerea, soluționarea problemelor, argumentarea acțiunilor, memorizarea și concentrarea atenției și aplicarea acestora în situații cotidiene;

- **Abilități de autoîngrijire și adaptare** – deprinderea abilităților de viață independentă (îmbrăcare, încălțare, utilizarea veceului, alimentarea), dar și asumarea responsabilității.

Mecanisme pentru educația parentală la nivel local

La nivel local, un rol deosebit îi revine școlii în responsabilizarea societății/comunității, fiind cea interesată de calitatea educației membrilor săi, pentru a oferi familiilor educație parentală. Este demonstrat că un părinte care cunoaște necesitățile copilului și înțelege comportamentul lui este mult mai cumpătat și corect în relaționarea cu copilul.

Dezvoltarea unor parteneriate eficiente presupune angajament comun și responsabilitatea tuturor părților, din acest motiv, sunt necesare mecanisme de responsabilizare, care vor asigura impactul pozitiv al intervențiilor tuturor părților. Privit din această perspectivă, parteneriatul presupune schimbare de atitudini și alierea în scopul realizării, în comun, a obiectivelor educației. În acest context sunt binevenite așa numite „școli ale părinților”, organizate și desfășurate de către instituția de învățământ, care trebuie să devină un Centru educațional comunitar, în parteneriat cu APL, implicând toți membrii/factorii comunității interesați: bibliotecă, muzeu, ONG, agenți economici, biserică, poliție, instituții medicale.

Activitățile școlii părinților urmează să fie proiectate și desfășurate, având la bază modelul dezvoltat de Joyce Epstein, care reiese din zonele de „suprapunere” a sferelor de influență, după *Cadrul celor Șase Zone ale Implicării Părinților*: **parenting, comunicare, voluntariat, învățarea acasă, colaborarea cu comunitatea, luarea deciziilor**.

Un element important în activitățile școlii părinților este în funcție de necesitatea identificată la nivel de comunitate și de problemele specifice cu care se confruntă familiile din comunitate. De exemplu, pentru părinții care trăiesc în comunități unde nu există creșe, pot fi abordate tematici pentru ghidarea părinților cu copii sub vârsta de 3 ani, oferindu-le astfel posibilitatea de a învăța cum să îngrijească de copiii mici.

În cadrul acestor școli ale părinților pot fi organizate activități pentru timpul liber, atât pentru adulți – pentru a-i învăța

să-și petreacă timpul împreună cu copiii, cât și pentru copii – pentru a-i învăța să deprindă modele de relaționare necesare pentru integrarea lor socială. Mult mai eficiente s-au dovedit a fi consultațiile în funcție de situație, răspunsurile și sfaturile imediate pentru părinți. În acest caz, activitățile de informare și instruire ar putea fi organizate într-un mod mai flexibil, fiind structurate pe subiecte, astfel încât părinții să poată avea opțiunea de a alege subiectele și temele care le sunt de interes. Ținând cont de faptul că adulții învață mai bine din exemple practice – atunci când lecțiile învățate pot fi utilizate în viața reală și în momentele în care au nevoie de anumite cunoștințe, în situații concrete – modul de predare și materialul propus trebuie să ofere soluții pentru situații cotidiene, precum și exemple de gestionare a acestora.

Important e ca școala și familia să depună efort comun, cooperând în asigurarea educației de calitate. Pentru buna cooperare, relația familie–școală trebuie construită pe încredere reciprocă, comunicare eficientă și mereu consolidată.

Luând în considerație atât **factorii care influențează părinții să se implice în educația copiilor** (nivelul educațional al părinților; grupurile din care ei fac parte; atitudinea cadrelor didactice; influențele culturale; problemele familiei în îngrijirea copilului) și **factorii care determină lipsa de implicare a lor** și anume lipsa rețelelor sociale pentru părinți, lipsa stabilității financiare, nivelul educațional scăzut al părinților, cât și **factorii ce țin de școală** (ore de întâlnire neconvenabile, cunoștințele părinților despre regulile și politicile școlii, lipsa de încredere a școlii în părinți și elevi), școala va elabora o strategie de dezvoltare și asigurare a unui parteneriat cu familia și comunitatea funcțională și constructivă.

În acest context menționăm cele patru motive pentru care școala și familia trebuie să facă eforturi comune să coopereze în procesul de educație a copiilor, stipulate în *Raportul asupra relațiilor dintre școală și familie în țările Comunității Europene*:

1. Părinții sunt *responsabili* din punct de vedere juridic de educația copiilor lor;
2. Învățământul nu este decât o parte din educația copilului, o bună parte a acesteia având loc în afara școlii;

3. Cercetările pun în evidență *influența atitudinii parentale* asupra rezultatelor școlare ale copiilor, în special asupra motivației pentru învățare, precum și faptul că unele comportamente ale părinților pot fi influențate datorită dialogului cu școala;
4. Grupurile sociale implicate în instituția școlară (în special, părinții și profesorii) *au dreptul* să influențeze modul în care este administrată școala.

Sinteza literaturii în domeniu evidențiază că școlile, care răspund cerinței de a revizui rolul părinților în crearea unor medii de învățare mai bune pentru copii, *își propun să capaciteze toți părinții – indiferent de statutul lor educațional și socioeconomic*. Pentru părinți, colaborarea cu instituția de învățământ le aduce avantajul de a fi *informați*, de a avea sub control *educația propriului copil* și nu în ultimul rând, de a primi sprijin pentru a deveni un *părinte mai bun*.

2.4. Mecanisme de implicare a părinților în educația copiilor și în procesul de funcționare a instituțiilor de învățământ

Este bine cunoscut rolul incontestabil al familiei în consolidarea și asigurarea calității educației propriului copil, iar prin acesta – a întregului proces de educație. Studiile în domeniu demonstrează faptul că atunci când există o relație pozitivă și convingătoare între familie și școală, copiii/tinerii au doar de câștigat, iar beneficiile sunt evidente, inclusiv în ceea ce privește îmbunătățirea performanțelor academice. Această relație nu ține și nu trebuie să țină cont de particularitățile familiilor: situație socio-economică, etnie, context cultural etc. și este favorabilă pentru copii la orice vârstă. Familiile trebuie să își încurajeze copiii, să vorbească cu ei despre ceea ce se întâmplă la școală, să îi convingă despre importanța învățaturii și efectuării temelor, să îi susțină în proiectarea unor planuri de viitor. Cu alte cuvinte, toate familiile pot și au efecte pozitive asupra învățării copiilor.

Efectul programelor și intervențiilor care angajează familiile în sprijinirea copiilor lor în procesul nemijlocit de învățare este direct proporțional cu performanțele copiilor, implicarea familiei

având un *efect determinant asupra rezultatelor școlare ale copiilor*. La fel de important este și *efectul protectiv*: fiind ajutați de către părinți, copiii se simt mai siguri și protejați și, pe termen lung, dezvoltă calități importante în contextul respectului de sine.

În contextul dat, având la bază modelul dezvoltat de Joyce Epstein, propunem instituției de învățământ proiectarea unor mecanisme de implicare a părinților în educația copiilor, reieșind din zonele de „suprapunere” a sferelor de influență, după *Cadrul celor șase zone ale implicării părinților (tabelul 2.1)*.

Tabelul 2.1. Cadrul celor șase zone ale implicării părinților

Parenting	Comunicare	Voluntariat
Acordarea sprijinului familial, asistarea familiilor în ceea ce privește dobândirea abilităților parentale, înțelegerea particularităților de dezvoltare a copiilor la diferite vârste și stabilirea/asigurarea în familie a condițiilor de învățare pentru copii la fiecare vârstă și nivel de educație.	Școala comunică cu familiile și le informează referitor la programul școlar și progresele copiilor. Comunicarea se realizează în sens bidirecțional: școală–familie și familie-școală. Comunicarea trebuie să fie eficientă și fiabilă.	Școala organizează sesiuni de informare și formare pentru a recruta și a antrena familiile drept segmente ale comunității în calitate de voluntari în diverse activități din cadrul școlii. Instituția de învățământ desemnează responsabili (diriginții sau alți specialiști) pentru lucrul cu voluntarii care sprijină școala. Programarea activității voluntarilor trebuie să fie flexibilă, iar activitățile realizate – semnificative.
Învățarea acasă (la domiciliu)	Luarea deciziilor	Colaborarea cu comunitatea
Școală promovează activități prin care să asigure implicarea	Școala include familia în calitate de participantă la	Diferite probleme/ aspecte ale organizării și

<p>famiilor în procesul de învățare al copilului atunci când acesta este acasă, în special, în realizarea temelor pentru acasă (dar nu se limitează la aceasta).</p>	<p>procesul de luare a deciziilor la nivel instituțional, în administrarea instituțională, în programe de <i>advocacy</i>, prin asigurarea calității de membru și reprezentare în diferite consilii, comitete, comisii etc.</p>	<p>funcționării instituțiilor de învățământ, inclusiv ale celor ce țin de resursele și serviciile adresate copiilor și familiilor, sunt coordonate cu autoritățile locale, cu alte grupuri comunitare: de afaceri, culturale sau altele care există în comunitatea concretă.</p>
--	---	--

Un alt model, pe care se poate miza în planificare, propus de Bryan și Holcomb-McCoy, pornește de la funcțiile specifice ale parteneriatului școală–familie–comunitate, identificate în literatura de specialitate, fiind un model multinivelar, care conține nouă tipuri de rezultate colaborative: *programe de mentorat, centre pentru părinți, programe de voluntariat, oportunități de asistență la ore, programe de vizite la domiciliu, programe de educație pentru părinți, parteneriate din domeniul afacerilor, management școlar și programe de tutorat.*

Ca premisă în cadrul modelelor Epstein și Bryan este faptul că școala realizează un parteneriat cu familia și alți membri ai comunității „pentru a-i ajuta pe copii să aibă succes la școală”. Copilul și nevoile lui, constituie axa parteneriatului. Pe părinți și pe cadrele didactice trebuie să-i unească dorința de a-i susține pe copii în dezvoltarea lor și scopul comun – formarea copiilor încât aceștia să devină personalități integrate, multilateral dezvoltate, capabile să se integreze într-o societate bazată pe cunoaștere, societate în continuă schimbare.

Pornind de la aceste idei de bază, fiecare școală își va proiecta propriile politici de parteneriat și strategii de implicare a părinților, va consulta părinții și va identifica cele mai adecvate forme, modalități și căi de realizare a lor. În acest scop, vor fi organizate reuniuni de informare și consultare, stagii / sesiuni de

formare și alte activități orientate spre consolidarea relației școală–familie.

Un aspect important este și *crearea relației părinți–părinți*. Asociațiile părinților, comitetele care activează în școli nu trebuie să fie organe formale, cu activități sporadice, rezumate la colectarea unor fonduri extrașcolare. Este indicat să se realizeze implicarea directă și efectivă a părinților în toate procesele, la toate etapele (*buget, curriculum, promovare* etc.), astfel încât părinții să se perceapă parte integrantă a proceselor școlare.

În procesul de valorizare a părinților ca resursă educațională, școala trebuie să procedeze la evaluări din care să rezulte cunoștințele și competența părinților care pot fi antrenate în organizarea și funcționarea instituțională și în lucrul concret/direct cu copiii.

Ca resursă educațională, familia trebuie să fie valorizată prin cel puțin următoarele modalități:

- recunoașterea experienței și a cunoștințelor referitoare la copii;
- respectarea dreptului de exprimare a alegerilor și priorităților;
- implicarea în procesul de luare a deciziilor;
- recunoașterea și respectarea diferențelor;
- recunoașterea rolului ei în procesul instruirii și dezvoltării copiilor.

Programele eficiente de implicare a părinților în educație ar trebui să fie construite pe următoarele ipoteze de bază:

- Mediul educațional primar provine din familie.
- Implicarea părinților în educația copilului este un factor major în îmbunătățirea eficienței școlare, a calității educației și performanței școlare.
- Beneficiile implicării părinților nu se limitează la nivelurile de școlaritate preșcolar și primar, ci se extind și la nivelurile următoare.
- Copiii au cel mai mult de câștigat atunci când se implică părinții: copiii nu privesc școala și familia ca pe două instituții/medii separate, ci ca pe un tot întreg.

Literatura din domeniu indică trei **precondiții** de bază pentru un parteneriat educațional de succes, așa-numiții „3 A”:

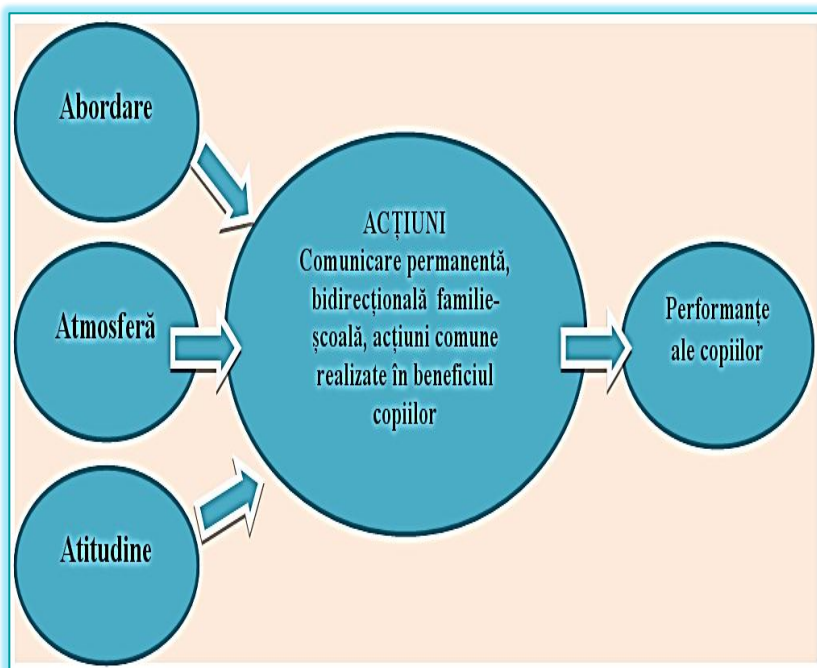

Fig. 2.2. Precondiții de bază pentru un parteneriat de succes

Abordarea ține de informarea continuă a părinților și de acceptarea de către părti a principiilor de bază ale parteneriatului educațional autentic:

- împărtășirea aceluiași idei, concepții, viziuni în ceea ce privește educația;
- realizarea aceluiași scopuri și obiective;
- valorizarea partenerilor;
- împărtășirea cunoștințelor și experiențelor;
- asumarea responsabilităților;
- consolidarea capacităților.

În cadrul parteneriatului autentic, **atmosfera** presupune încredere mutuală și respect reciproc. De modul în care se va construi relația între școală și familie va depinde, în mare măsură, calitatea parteneriatului și realizarea cu succes a obiectivelor. Familia și școala trebuie să se perceapă drept aliați în procesul educațional, promovând relații productive, în beneficiul copiilor.

La fel de importantă pentru parteneriatul de succes este și **atitudinea** corectă, ceea ce implică responsabilizarea părinților. Preconcepția potrivit căreia familiile își „dau” copiii la școală, iar aceasta este unica responsabilă de performanța lor școlară este una anacronică și constituie un impediment în realizarea calitativă a obiectivelor educației. *De facto*, date fiind realitățile secolului actual, când preocupările socio-economice ale familiilor prevalează, anume școlii îi revine sarcina de a forma familiilor, dar și comunității în general, atitudine corectă față de contribuția lor la realizarea educației.

Important este să se realizeze că în parteneriatul școală–familie ambele părți au obligații și responsabilități (*tabelul 2.2*).

Tabelul 2.2. Obligații și responsabilități ale școlii și ale părinților

Domenii de colaborare	Implicații	Strategii pentru facilitarea implicării
Obligațiile de bază ale familiei	Asigurarea necesităților de bază, precum sănătatea și siguranța.	Sprijinirea familiilor în asigurarea mediului familial sigur, în care își pot ajuta copiii să învețe.
Obligațiile de bază ale școlii	Comunicarea permanentă și colaborarea cu familiile prin diferite modalități.	Proiectarea formelor eficiente de comunicare școală–familie și familie–școală referitoare la programul școlar și progresele copiilor.
Implicarea părinților în cadrul școlii	Părinții se implica ca voluntari în organizarea activităților școlare.	Planificarea și organizarea activităților desfășurate cu implicarea părinților.
Implicarea părinților în activitatea de învățare acasă a copilului	Ajutarea copiilor la realizarea temelor pentru acasă, în procesul de tranziție, de orientare	Furnizarea informației și a suportului pentru părinți în ceea ce privește ajutorul pe care ei pot să-l

	profesională, planificare a carierei etc.	acorde copiilor lor la realizarea temelor pentru acasă și în alte activități curriculare, în luarea deciziilor, planificare.
Implicarea părinților în procesul de luare a deciziilor, guvernarea școlii	Participarea ca membri ai asociațiilor de părinți, a comitetelor părintești sau ai altor organe/consilii de administrare școlară.	Includerea părinților în procesul decizional școlar, identificarea și înaintarea liderilor dintre părinți.
Colaborarea cu comunitatea	Asigurarea legăturii cu organizațiile care dețin responsabilități în ceea ce privește educația copiilor (<i>sociale, de sănătate, altele</i>).	Identificarea și integrarea în viața școlară a resurselor și serviciilor comunitare cu scopul de a consolida capacitatea școlii de a răspunde necesităților copiilor, a capacităților familiilor și, finalmente, a capacității de învățare a copiilor.

Exemple de activități comune cu/pentru părinți:

- Organizarea activităților rezultate din evaluarea anticipată a necesităților părinților în diferite forme de suport care să le consolideze competențele parenting;
- Organizarea trainingurilor și consilierea în ceea ce privește acordarea ajutorului în învățare. Elaborarea, în acest scop, a unor prospecte, fișe, pliante etc.
- Stabilirea zilelor ușilor deschise pentru părinți și încurajarea acestora pentru participare;
- Stabilirea unor modalități eficiente de comunicare a reușitelor în dezvoltarea copiilor și situația lor școlară;

- Organizarea periodică a unor activități de tipul „*Întrebă directorul școlii*”;
- Confecționarea, asamblarea unor panouri informative pentru părinți, a altor materiale informative;
- Organizarea „*Cutiei cu sugestii de la părinți*”. Examinarea sugestiilor și oferirea răspunsurilor la acestea;
- Realizarea chestionărilor periodice printre părinți pentru identificarea aspectelor din organizarea/funcționarea instituțională care necesită îmbunătățiri etc.;
- Organizarea reuniunilor cu părinții în alte locații decât cea școlară (*în parc, la picnic, la biserică* etc.).

Barierile în procesul de implicare și de responsabilizare a părinților

Cercetările în domeniu atestă că există numeroase bariere în implicarea parentală efectivă, atât pentru școli, precum și pentru părinți. Unele bariere sunt determinate de resursele limitate, în timp ce altele (cele mai multe) provin din percepții, atitudini, convingeri.

Tabelul 2.3. Bariere și soluții de depășire pentru implicarea părinților în viața școlii

Bariere	Soluții de depășire
Nivelul diferit de implicare al părinților. Abilități parentale reduse	Școala, în comun cu alți actanți comunitari, organizează sesiuni/stagii de formare pentru părinți în aspect de consolidare a capacităților lor în a-și ajuta copiii să învețe și să se dezvolte.
Lipsa/insuficiența comunicării	Personalul de conducere și cel didactic din școli se asigură că există o comunicare constantă cu părinții copiilor și pe înțelesul tuturor.
Lipsa de interes	Școala și comunitatea promovează ideea necesității și importanței implicării părinților în îmbunătățirea continuă a calității educației: prin ședințe, traininguri, campanii de sensibilizare comunitară și comunicare etc.

Lipsa/Insuficiența timpului	Conducerea și personalul școlii planifică activitățile cu părinții, alocă suficient timp pentru realizarea acestor activități.
Disconfortul părinților în relaționarea cu școala	Școala se asigură că toți angajații acceptă și valorizează părinții în calitate de co-educatori; valorifică cunoștințele și experiența lor în lucrul cu copiii.
Tensiunea în relațiile dintre părinți și cadrele didactice	Școala se asigură că are puse pe rol mecanisme clare și fiabile de soluționare a potențialelor conflicte între părinți și membrii de personal. Orice astfel de situații sunt tratate cu atenție de către conducerea școlii până la eliminarea totală a problemei.
Impresia/Atitudinea părinților că școala, cadrele didactice le subestimează copilul	Școala creează și implementează politici (sisteme, mecanisme) transparente de informare obiectivă a părinților referitor la situația și evoluția școlară a copiilor (ținând seama de confidențialitatea datelor cu caracter personal).
Impresia/Atitudinea cadrelor didactice că părinții le subminează autoritatea, pun la îndoială și nu le respectă opiniile, deciziile	Școala și părinții se pun de acord (de regulă, prin semnarea unor angajamente mutuale la înrolarea copiilor) că se vor trata reciproc pe principii de respectare a demnității umane și vor rezolva, prin comunicare, orice neînțelegeri survenite în relații.
Mobilitatea	Școala apelează la forme netradiționale de comunicare (email, skype) pentru a relaționa cu părinții plecați din țară.
Discriminarea	Școala implică în organele de conducere părinți aparținând diferitor grupuri culturale, socio-economice și religioase, astfel dând de înțeles că promovează egalitatea și echitatea și nu admite discriminarea.

2.5. Percepții privind mecanismele de implicare și de responsabilizare a parteneriatului școală–familie în vederea îmbunătățirii practicilor de educație a copiilor

Implementarea de succes a unui parteneriat școală–familie este condiționată de mai mulți factori interni și externi. În contextul tendinței educaționale actuale, centrate pe elev, fără implicarea tuturor actanților educaționali interni și externi (societatea/comunitatea, familia și instituțiile guvernamentale și nonguvernamentale), este imposibil formarea unei „personalități cu spirit de inițiativă, capabilă de autodezvoltare, care să posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, deschisă pentru dialog intercultural, promotor al valorilor naționale și universale asumate”²⁶.

Pentru asigurarea dezideratului dat, școlii de azi îi revine misiunea de a coagula, a consolida toți factorii nominalizați, atât în beneficiul copilului – pentru dezvoltarea lui personală, cât și pentru progresul societății. Educația este o problemă nu doar a școlii, ci a întregii societăți. Copii de azi vor fi societatea de mâine. Prin dezbateri inutile privind cui îi revine rolul principal în educarea copiilor nu vom obține rezultatele scontate.

Cu certitudine, familia este mediul esențial care influențează dezvoltarea și destinul copilului prin securizare materială, dragoste și educație. Părinții sunt responsabilizați biologic și prin lege de educația copiilor lor, de aceea ei sunt și trebuie să fie factorul determinant în dezvoltarea personalității copilului. Școlii, fiind unica instituție care realizează planificat și organizat procesul educațional, îi revine rolul de conducător al acestui proces educativ, promotor al valorilor universale, catalizator al acțiunilor în unitate, în colaborare și cooperare pentru a realiza acest scop *comun*. În temeiul teoriei „legăturilor

²⁶ *Codul Educației al Republicii Moldova*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634). Data intrării în vigoare: 23.11.2014.

funcționale pedagogice/școlare” (Helsper & Hummrich, 2008²⁷), afirmăm că interacțiunea de succes dintre părinți și școală influențează foarte mult dezvoltarea copiilor și diminuează rutina zilnică școlară. Școala preocupată de dezvoltarea personalității integre prin procesele de instruire și educație, concentrate în procesul de învățământ, simte tot mai mult nevoia să realizeze un parteneriat autentic și constructiv cu familia și comunitatea în care se dezvoltă copilul, viitorul cetățean activ.

Comunitatea, un grup de oameni cu interese, credințe sau norme de viață comune, administrația publică locală, instituțiile publice, centrul medical, poliția, serviciile disconcentrate, organizațiile nonguvernale, trebuie să contribuie la soluționarea problemelor educației, la realizarea politicilor de implicare a familiei și a membrilor societății în procesul decizional privind educația copiilor. Implicarea comunității în viața școlii poate genera numeroase beneficii și premise pentru îmbunătățirea calității organizării și funcționării unităților de învățământ.

Deci, școala–familia–comunitatea sunt din start uniți prin interes comun: creșterea cu succes a tinerii generații în beneficiul ei, a părinților, a școlii și a societății. Implicarea tuturor factorilor, mai cu seamă a familiei, favorizează rezultate școlare bune la copii și creează un mediu eficient de dezvoltare personală și academică a copiilor, asigură calitatea educației. Școlii, fiind resursa cea mai competentă în acest domeniu, îi revine să *elaboreze și planifice strategii de colaborare eficientă a școlii cu familia și cu comunitatea.*

În scopul identificării calității relației școală–familie și modului în care această relație ar putea fi îmbunătățită s-a realizat un studiu în care au fost chestionați 121 de părinți, din mediul rural (96) și urban (25), din instituții preșcolare (38 de părinți) și din instituții de învățământ preuniversitar (83 de părinți). Pentru elaborarea instrumentului de investigație, în majoritate, am elaborat itemi cu variante de răspuns pentru efectuarea unei statistici descriptive și evitarea unei dispersii neproductive a rezultatelor, deși respondenții pentru câțiva itemi (4, 5, 7, 9) au avut posibilitatea să formuleze și alte situații decât

²⁷ Apud Krüger J., Michalek R. *Parents' and Teachers' Cooperation: Mutual Expectations and Attributions from a Parents' Point of View.* In International Journal about Parents in Education, 2011, 5 (2), pag. 1-11.

cele enumerate din propria experiență. S-au solicitat răspunsuri unice pentru realizarea unei clasificări a priorităților, dar la unii itemi (4, 5) respondenții au optat pentru mai multe variante.

Correspondența dintre obiectivele investigației și itemii din chestionar poate fi observată în sinteza prezentată în *tabelul 2.4*.

Tabelul 2.4. Operaționalizarea obiectivelor cercetării prin intermediul itemilor din chestionarul privind identificarea calității relației școală–familie.

Obiectivele	Itemii
Identificarea gradului de mulțumire al părinților privind succesul școlar al copiilor.	1. Sunteți mulțumiți de succesul școlar al copilului Dvs.?
Implicarea și disponibilitatea părinților în educarea copiilor vs. în obținerea rezultatelor școlare ale copiilor.	2. Cum credeți, acordați suficient timp, atenție copilului Dvs.? 3. În ce măsură succesul copilului Dvs. Vă aparține? 4. Cum credeți, rezultatele școlare ale copilului Dvs. depind mai mult de: <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>capacitățile copilului;</i> ○ <i>de competențele profesionale ale cadrelor didactice;</i> ○ <i>de implicarea părinților;</i> ○ <i>de timpul acordat;</i> ○ <i>altele.</i>
Determinarea strategiilor de lucru în stabilirea și dezvoltarea relațiilor de parteneriat școală–familie.	5. Ce oportunități de implicare a Dvs. doriți să Vă ofere școala în satisfacerea nevoilor copilului? <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>De participare în luarea unor decizii de planificare, organizare a educației;</i> ○ <i>De participare la ședințe de informare privind rezultatele școlare;</i> ○ <i>De participare la ședințe de informare cum să ne educăm corect copilul;</i> ○ <i>De implicare în activități</i>

	<p><i>educaționale în afara școlii;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>De implicare în diferite Proiecte;</i> ○ <i>Alte.</i> <p>6. De ce este nevoie ca școala și familia să colaboreze mai bine?</p> <p>7. Ce metode de comunicare cu profesorii le considerați mai eficiente pentru Dvs.?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Bilețele;</i> ○ <i>Telefon;</i> ○ <i>Ședințe cu părinții;</i> ○ <i>Internetul (e-mail, skype, pag. web);</i> ○ <i>Întâlniri individuale;</i> ○ <i>Altele.</i> <p>8. Ați dori ca întâlnirile Dvs. cu profesorii să fie mai frecvente? Motivați răspunsul „NU”.</p> <p>9. Ce propuneți pentru o mai bună colaborare a Dvs. cu școala?</p>
<p>Identificarea barierelor în colaborarea profesorilor și părinților.</p>	<p>10. Ce vă împiedică să relaționați mai des cu profesorii?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Lipsa resurselor _____;</i> ○ <i>Lipsa de încredere în sine că pot fi de ajutor;</i> ○ <i>Disconfort psihologic;</i> ○ <i>Gândul că doleanțele, opiniile Dvs. nu se iau în considerație;</i> ○ <i>Cerințele exagerate ale școlii;</i> ○ <i>Lipsa noutății;</i> ○ <i>Altele.</i>

Interpretarea rezultatelor obținute ca urmare a aplicării chestionarului pentru părinți conține date statistice privind nivelul de implicare și disponibilitate a părinților în educarea copiilor vs. rezultatele școlare ale acestora; strategii de lucru în stabilirea și dezvoltarea relațiilor de parteneriat școală–familie; unele bariere în colaborarea profesorilor cu părinții și posibilități de soluționare.

La itemul 1 *Dacă sunt mulțumiți de succesul școlar al copiilor* au răspuns 119 dintre 121 de părinți ceea ce constituie 98,3%, dintre care 102 părinți relevă că sunt mulțumiți, ceea ce

constituie 84,3%, iar 17 nu sunt mulțumiți, ceea ce constituie 14%. Deci, în esență avem un eșantion de respondenți mulțumiți de succesul copiilor lor, fapt îmbucurător.

La itemul 2 *Dacă acordă suficient timp copiilor?* au răspuns 120 dintre 121 de părinți, ceea ce constituie 99,2%. Din rezultatele respondenților **constatăm** faptul că acordă suficient timp copiilor 59 dintre 121 de părinți, ceea ce constituie 49,2%, iar 61 dintre ei, ceea ce constituie 50,8%, recunosc că nu acordă timp suficient copiilor. Faptul că predomină procentul părinților care conștientizează că nu acordă suficient timp copiilor, denotă realitatea că se acordă mai puțin timp copiilor decât au ei nevoie.

La itemul 3 *În ce măsură vă aparține succesul copiilor?* s-au dat variabilele: în foarte mare măsură, în mare măsură, în mică măsură, deloc. Au răspuns 120 din 121 total respondenți, ceea ce constituie 99,2%. 60 dintre 120 de părinți, adică 50%, susțin că în mare măsură le aparține lor succesul copiilor, iar 47 (39,2%) din 120 menționează în mică măsură, doar 12 (0,1%) relevă în foarte mare măsură și 1 părinte susține că deloc nu-i aparține succesul copilului (*figura 2.3*).

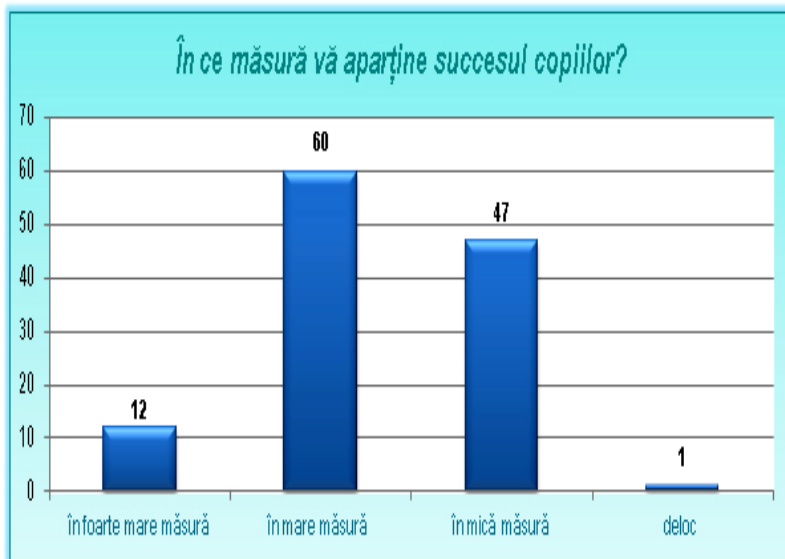

Fig. 2.3. Ponderea părinților vs. succesul copiilor

Conform datelor și opiniilor, conchidem că părinții conștientizează rolul lor în obținerea succesului de către copii, în raport cu nivelul așteptărilor lor. Conceptul de succes școlar, conform unor studii în domeniu, este văzut prin notele obținute la evaluările interne ale școlii și externe în cadrul testărilor naționale, prin comportamentul loial și prin starea de bine a copiilor. Mai puțin respondenții cunosc factorii care favorizează succesul școlar și rolul lor (48 de părinți).

Pentru a înțelege motivele acestor părinți de implicare și neimplicare în viața copiilor și pentru a-și exprima punctul lor de vedere privind factorii ce contribuie la sporirea succesului școlar al copilului au fost întrebați *De ce depind rezultatele școlare ale copilului?* propunându-le 5 variante de răspuns: de capacitatea elevului, de competența profesională a pedagogilor, de implicarea părinților, de timpul acordat și altele. Au răspuns 121 dintre 121 de părinți, adică 100%, bifându-se mai multe variante. S-a răspuns în felul următor: de capacitatea copilului (68, ceea ce constituie 56,2%), de competența profesională a pedagogilor (57, ceea ce constituie 47,1%) și de familie (44 ceea ce constituie 36,3%), de timp (17), iar la altele s-a specificat: de toți factorii nominalizați 16 părinți din 121, de motivația elevului 3 dintre 121 de părinți și de starea emoțională un părinte (1) (figura 2.4).

Fig. 2.4. Factorii care modelează rezultatele școlare ale copilului

După cum se vede în diagramă, rezultatele școlare depind în primul rând de capacitatea copilului, în al doilea rând de competența profesorilor și apoi de familie. Cu părere de rău numai 16 părinți, ceea ce constituie 13,2%, au menționat că de

toți factorii nominalizați depinde succesul elevilor și numai 44 din 121 total părinți, ceea ce constituie 36,3%, susțin că de ei depinde. Faptul că, în majoritate, părinții cred în capacitatea copilului (68, ceea ce constituie 56,2%), competența cadrelor didactice (57, ceea ce constituie 47,1%) și factorul de timp (17, ceea ce constituie 14%) în obținerea rezultatelor școlare bune este îngrijorător, deoarece scoate în evidență nemotivarea părinților de a se implica în acest sens.

Dacă comparăm datele acestea cu datele de la itemul anterior (3) observăm că 72 (59,5%) respondenți/părinți se implică în mare măsură și foarte mare măsură, deși cred în rolul familiei privind rezultatele școlare numai 44 din 121 respondenți. Diferența raportului 72: 44 de 28 respondenți denotă că ei cred în capacitatea copilului și competența cadrelor didactice și se implică în mare măsură. Dacă calculăm din numărul total de respondenți (121) cu excepția celor 44 și 16 care consideră că de toți depinde succesul copiilor, 61 respondenți cred că succesul copilului se datorează factorilor externi, astfel se justifică cifra respondenților de 61 din datele itemului 2, care nu acordă suficient timp copiilor. Cred că de ei depinde succesul copilului și se implică și invers. Faptul că familia ca factor important și primordial s-a plasat pe locul III (44), accentuează diminuarea rolului/ponderii părinților în procesul educațional al copilului. Implicarea părinților în viața copilului ține de viziunea și atitudinea lor. Părinții trăiesc reușita școlară a copilului ca un sentiment de succes, iar nereușita (randamentul scăzut) ca insucces. Astfel, se atestă nevoia de informare și pedagogizare a părinților, de schimbare a atitudinii privind conceptul de succes școlar, a factorilor care îl condiționează și rolul familiei în acest sens. Școala și familia trebuie să formeze un tandem spre binele copilului pentru a împărți și succesul, și insuccesul lui.

Comparând cu studiul realizat de către noi în 2015, conchidem că interesul părinților față de copil și succesul lui școlar a crescut cu 3,4%, dar totodată, faptul că familia – ca factor important și primordial – s-a plasat pe locul III (44), denotă diminuarea rolului/ponderii părinților în educarea copilului. Astfel se explică nemotivarea părinților de a se implica în procesul educațional, considerând decisiv rolul școlii în educarea copiilor.

Răspunsurile părinților, scot în evidență actorii importanți în formarea personalității copilului: **elevul-școala-familia**. Excepție fac cei 17 părinți care valorifică timpul ca factor al succesului școlar. Astfel, majoritatea părinților conștientizează importanța acestor trei actori, dar mai mult sunt văzuți separat, deși trebuie să fie uniți în atingerea scopului comun – formarea personalității capabile să se integreze în societate. Mai persistă dilema cui aparține rolul principal în obținerea succesului școlar de către elev, deoarece doar 16 dintre 121 părinți total chestionați văd conexiunea tuturor factorilor în acest scop.

În rezultatul analizei cercetărilor privind *Ce-i succesul școlar (denumit și reușită școlară) și factorii ce-l determină?*, susținem afirmația C. Carmen precum că „succesul școlar este: *multilinear, polifuncțional, multideterminat și strict individualizat*” și constă nu numai în obținerea unui randament superior în activitatea instructiv-educativă, la nivelul cerințelor programelor și al finalităților învățământului”.

Succesul școlar se raportează la totalitatea rezultatelor elevilor, atât în ceea ce privește planul instruirii (nivelul de pregătire științifică, acumularea cunoștințelor și formarea abilităților de aplicare a acestora), cât și planul dezvoltării personale (dezvoltarea capacităților intelectuale, formarea unor trăsături de personalitate, a interesului și motivației față de învățatură, a capacității de a se instrui, de a deveni) ²⁸.

Factorii care modelează succesul școlar (și, implicit, insuccesul școlar) sunt de natură individuală (caracteristici ale elevului, de natură *cognitivă* sau *noncognitivă*), relațională, legați de climatul familial, de mediul școlar sau de ambianța socială generală²⁹. Astfel, considerăm că succesul școlar nu poate fi conceput unidimensional, numai prin notele sau calificativele obținute la învățatura, ci are o dimensiune mult mai largă de componente: dezvoltarea motivației, aptitudinilor, inteligenței și creativității, formarea caracterului, pregătirea pentru învățare/muncă/profesie și dezvoltarea spiritului practic, aplicativ și experimental; integrarea/aplicarea cunoștințelor în întreg conținutul activităților de moment și pe întreaga durată a vieții.

²⁸ Sandu A. *Psihologia educației*, Curs. Iași: Editura Lumen, 2012, pag. 37-38.

²⁹ *Ibidem*.

Tabelul 2.5. Factorii care determină succesul școlar

De natură individuală	Relațională	Legăți de climatul familial		Legăți de ambianța școlară / de ambianța socială generală
<i>Cognitivă</i>	<i>Noncognitivă</i>			
<p>Nivelul la care se desfășoară funcțiile și procesele sale cognitive - perceptiv - logice, de memorare, imaginative, verbale, acționale.</p>	<p>Trăiri emoționale, interese, motivații, atitudinea față de școală, profesori, colegi, care se pot constitui în catalizatori sau inhibitori ai factorilor cognitivi.</p>	<p>Se referă la inadaptarea elevului la exigențele ambianței școlare, la rigorile vieții de elev, la normele și regulile impuse de mediul școlar.</p>	<p>Se referă la situațiile în care elevii nu beneficiază de sprijinul familiei, necesar atât la nivel intelectual, material, cât și afectiv.</p>	<p>Rigiditatea ritmurilor de învățare, diferențele semnificative existente între profesori și chiar școli, factori care privesc natura și nivelul exigențelor cognitive manifestate față de elevi, tipul acțiunilor educative, mărimea clasei de elevi, eterogenitatea clasei, stilul didactic deficitar, deficiențe privind resursele școlare și managementul general al învățământului.</p>

Evident, rezultatele școlare depind de toți factorii expuși în *tabelul 2.5* fie de influența lor combinată. Familia îndeplinește, prin funcția sa de socializare cu copilul, un rol nebanuit de important în formarea ierarhiei valorilor individuale. Copilul, crescut într-un anumit climat afectiv și intelectual, va asimila mai ușor acele valori socio-culturale cu care vine în contact repetat și nemijlocit cu modelele de conduită ale părinților.

În acest context, este de remarcat mesajul cărții, „Puterea părinților” de Andriana Mitu „*Succesul copilului tău depinde de tine*”. Părintele trebuie să fie mereu alături de copil pe drumul cunoașterii în rol de ghid, călăuzitor, prieten, dar și un bun ascultător pentru ai oferi sprijinul și soluții de moment. Faptul că numai 44 părinți din 121 total înțeleg acest lucru ne cheamă să găsim mecanisme de implicare ale părinților în viața copilului și a școlii, de îmbunătățire a relațiilor școală–familie, de ghidare a părinților privind educația copiilor etc.

I.-O. Pânișoară afirmă că „*Performanțele școlare ale unui copil sunt rezultatul unui plan de comunicare bine optimizat în cadrul triunghiului relațional profesor–părinte–elev, care dacă funcționează defectuos poate duce la deteriorarea motivației pentru școală, la note mici, la comportamente nepotrivite și multe altele. În consecință, nimic nu trebuie lăsat la întâmplare, iar un prim aspect care ar trebui analizat este biasul de autoindulgență*”³⁰.

Biasul de autoindulgență, concept prezentat de Zuckerman (apud Ciccotti, I.O. Pânișoară), este un raționament care constă în atribuirea succeselor personale unor cauze ce țin de noi (eforturi, competențe, aptitudini) și de atribuire a eșecurilor unor cauze *externe* (fatalitatea, incapacitatea colegilor sau membrilor din echipă). În cazul educării unui copil, *biasul de autoindulgență este neliniștitor*, întrucât în cazul unor rezultate excepționale școlare ale celui mic, toate verigile triunghiului relațional își alocă reușita: copilul pentru că „este deștept și a muncit mult”, părintele pentru că „a lucrat cu copilul, l-a motivat, este deștept ca tatăl/mama” și profesorul pentru că „a avut o metodă de predare excelentă”³¹. Nu la fel se întâmplă în cazul unui eșec. Astfel,

³⁰ Pânișoară I.O. *Părinți de succes*. București: Polirom, 2015.

³¹ http://www.academia.edu/20120674/Concepte_tehnici_%C5%9Fi_teorii_fundamentale_ale_metodologiei_cercet%C4%83rii_%C3%AEn_psihologie

pentru a nu da vina unul pe altul, triunghiul relațional profesor–părinte–elev trebuie să comunice eficient, în egală măsură să analizeze profund cauzele succesului și ale insuccesului copilului, să acționeze realmente uniți ca parteneri spre binele copilului. Parteneriatul școală–familie este o soluție optimă de susținere, ghidare, atât a copiilor pentru a avea succes la școală, cât și a părinților în educarea copiilor lor.

La itemul 5 *Ce oportunități doriți să vă ofere școala de implicare a Dvs. în satisfacerea nevoilor copilului?* Au fost propuse 5 variante de răspuns: De participare în luarea unor decizii de planificare, organizare a educației; De participare la ședințe de informare privind rezultatele școlare; De participare la ședințe de informare *cum să ne educăm corect copilul*; De implicare în activități educaționale în afara școlii; De implicare în diferite proiecte și *Altele*.

Au răspuns 100% dintre părinți, bifându-se mai multe variante. Rezultatele chestionării le prezentăm în *figura 2.5*.

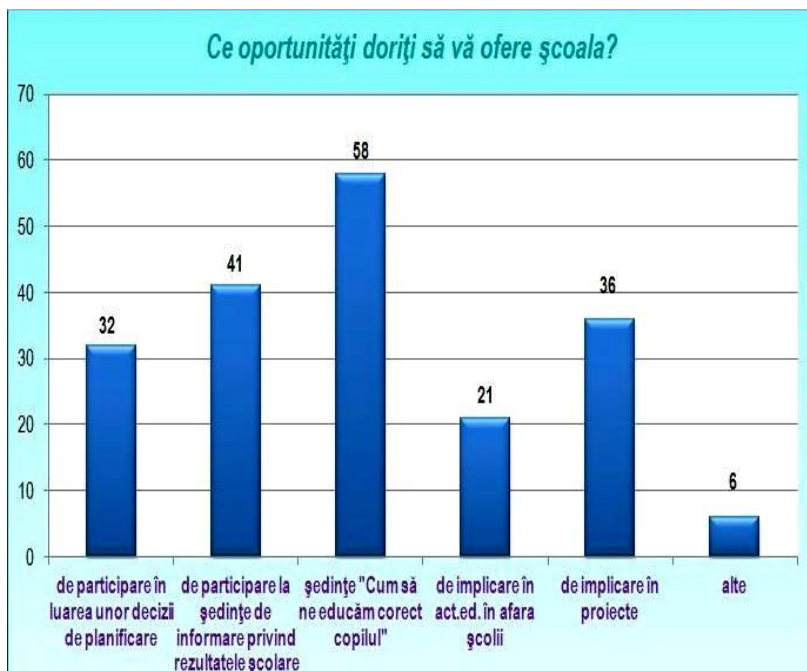

Fig. 2.5. Oportunități de colaborare a școlii cu familia

Analizând rezultatele în ordinea prioritară, descoperim nevoia părinților de a li se oferi oportunitatea de participare la ședințe de informare/pedagogizare *cum să ne educăm corect copilul* (58 de părinți, ceea ce constituie 48%), fapt ce evidențiază rolul școlii în educarea parentală; în al de părinți, ceea ce constituie 33,8%) și de implicare în diferite proiecte (36 de părinți, ceea ce constituie 29,7%); iar 32 dintre 121 părinți își doresc participarea la luarea unor decizii de planificare, organizare a educației și 21 dintre 121 sunt dispuși să li se ofere posibilitatea de implicare în activități educaționale în afara școlii. La opțiunea *Altele* – 2 părinți au menționat oportunitatea de a asista la ore și 4 au specificat că toate variantele sunt bune.

În baza rezultatelor date putem nega stereotipul precum că părinții sunt interesați doar de rezultatele școlare ale copilului. Se atestă un interes sporit al părinților de implicare în viața școlii, în activități școlare și extrașcolare, în variate proiecte educaționale și în luarea unor decizii de planificare, organizare a educației copiilor lor. Este bine că 58 de respondenți din cei 121 chestionați (48%) conștientizează necesitatea de pedagogizare a lor, doresc să cunoască cum să-și educe copilul corect. Potrivit rezultatelor, școală trebuie să ofere programe/activități de educare a părinților, să identifice nevoile de formare ale părinților, conținuturile care ei le solicită, modul de organizare și timpul de desfășurare a acestor programe de formare.

La itemul deschis 6 *De ce este nevoie ca școala și familia să colaboreze mai bine?* au răspuns 107 dintre 121 de respondenți/părinți, ceea ce constituie 88,4% (*figura 2.3*).

Faptul că o 100% de respondenți au optat pentru colaborare, denotă că toți părinții sunt predispuși către colaborare cu școala. Constatăm repetat că familia este motivată să colaboreze cu școala pentru succesul școlar al copilului, 52 (42,9%) din 121 de respondenți și pentru a se informa/cunoaște, comunica 23 (19%) – fapt important. Dintre răspunsurile părinților, distingem preponderent cauze/scopuri de a colabora cu școala, spre exemplu: *să comunicăm pe diferite teme; să cunoaștem despre cum să educăm; să evităm conflictele și să rezolvăm problemele; să ne informăm despre copilul nostru și succesele lui; să cunoaștem problemele școlii; să-l sprijinim pe copil; să colaborăm ca el să simtă ajutorul nostru;*

să nu-l lăsăm singur, doar numai împreună vom avea rezultate bune etc.). Privitor la resursele necesare pentru a colabora cu școala, doar 3 respondenți au specificat importanța timpului și a dorinței lor, fără referire la aspectele financiare sau materiale (fapt menționat de 31 de părinți în investigația realizată în cadrul proiectului în anul 2015).

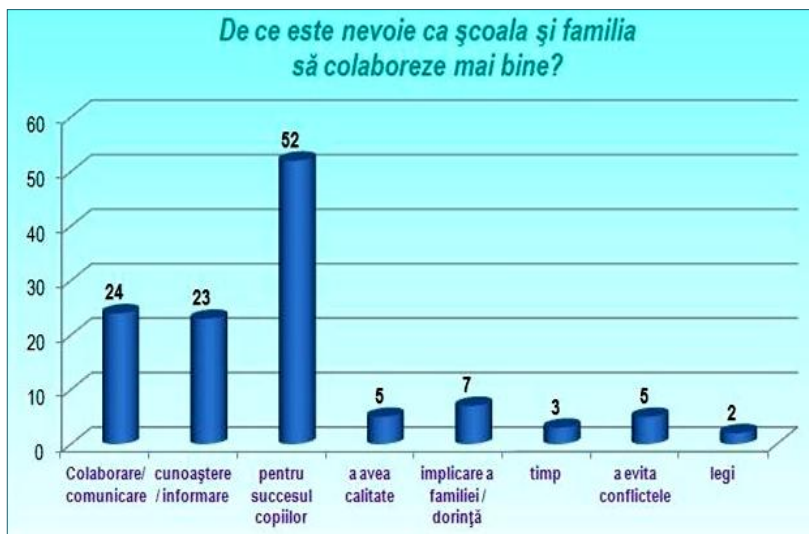

Fig. 2.6. Argumente privind colaborarea școală–familie

Din răspunsurile respondenților se reliefează mecanisme de eficientizare a parteneriatului școală–familie precum: implicarea familiei în diferite activități școlare și extrașcolare, excursii, proiecte educaționale și comunitare, ședințe/dezbateri, responsabilizarea părinților prin lege. Spre exemplu: să ne implice în diferite activități, proiecte interesante, să fie grafice ale adunărilor de părinți de perspectivă pe semestru sau anuale afișate din timp pentru a ne programa timpul, să se stabilească o oră potrivită pentru toți părinții, să fie teme interesante pentru noi la ședințe, ședințele să fie captivante și atractive cu implicarea diferitor specialiști, dar scurte; să ne implice și pe noi la dezbaterile unor teme din cadrul ședințelor; să nu se reducă ședința numai la colectarea banilor, să fie o lege care ar obliga părintele să vie la școală să răspundă pentru copil etc.).

Unii părinți văd colaborarea pentru a evita conflictele (5) și pentru a avea calitate în educație (5), dar, în esență, deși numai 52 respondenți specifică direct de ce este nevoie ca familia să colaboreze cu școala, menționând *pentru succesul copiilor*, toți răspund cu acest subînțeles. Astfel, scopul colaborării în viziunea părinților este succesul copiilor, care credem, este unic și dorit de toți actanții educaționali. Acest scop unic trebuie să fie puntea de legătură între școală și părinți, motivul dominant de implicare a părinților în viața copilului și a școlii, momeala pentru participarea lor la ședințe de educare parentală. O soluție de eficientizare în educarea părinților ar fi utilizarea metodologiei prin diversificarea grupurilor de părinți. În acest context, menționăm faptul că un parteneriat de succes este atunci când toți membrii împărtășesc valori comune precum empatie, toleranță, responsabilitate, flexibilitate, încredere etc.

Chiar și acele familii, care conștientizează pe deplin importanța implicării proprii în educația copilului său, recunosc că nu au competențe parentale suficiente și necesare pentru a-l sprijini pe copil în dezvoltarea propriului potențial și solicită teme captivante privind cum să-și educe corect copilul. Astfel, distingem nevoia de colaborare, de comunicare, de informare, de consiliere, de motivare a părinților de a se implica în activități școlare și extrașcolare, cu determinarea timpului oportun.

La itemul 7 *Ce metode de comunicare cu profesorii le considerați mai eficiente pentru Dvs.?* au răspuns toți 121 respondenți, specificând mai multe variante de răspuns oferite, precum prin Bilețele, Telefon, Ședințe cu părinții, Internetul (e-mail, skupe, pagina Web), Întâlniri individuale și alte modalități. Rezultatele le prezentăm în *figura 2.7*.

Rezultatele denotă preferința părinților pentru o comunicare orală și nu scrisă. În topul clasificării rezultatelor sunt întâlnirile individuale (89) și ședințele tradiționale cu părinții (70), mai puțin se solicită comunicarea prin intermediul internetului (29) și telefonului (27). Apreciem dorința părinților de a comunica direct cu cadrul didactic fie în grup sau personalizat, deoarece este mai eficientă, dar în epoca tehnicii moderne, desigur mai funcțională și rapidă devine comunicarea prin rețelele de socializare. Cauze că nu prea se optează pentru comunicarea prin rețele de telefonie și internet credem că sunt multe: lipsa lor, competențe

superficiale etc., dar cu certitudine menționăm avantajele comunicării directe, care presupune contacte personale nemijlocite și interactive între ființe umane, în care nu numai cuvântul are valoare. Menționăm dorința respondenților de comunicare personalizată.

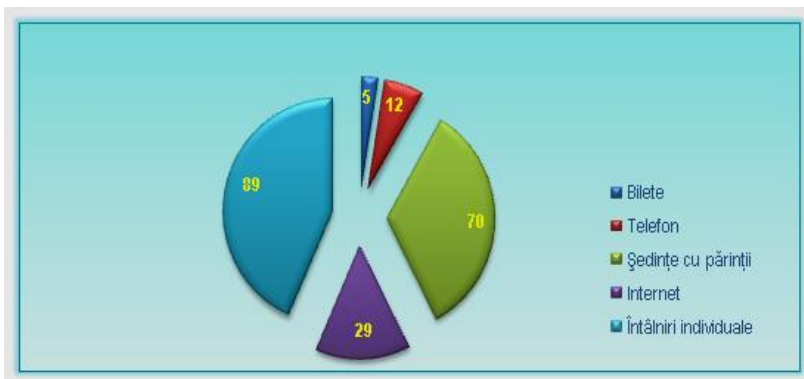

Fig. 2.7. Metode de comunicare a cadrelor didactice cu părinții

În temeiul rezultatelor propunem cadrelor didactice utilizarea variatelor metode și tehnici de comunicare cu părinții în dependență de scop, luând în considerație cerințele lor.

La itemul 8 *Dacă ați dori ca întâlnirile să fie mai dese cu profesorii?* Au răspuns 116 din 121 respondenți/părinți, ceea ce constituie 95,9%. Din ei afirmativ – 86 (74,3%) de respondenți, iar 30 (24,7%) nu și-ar dori întâlniri mai dese cu profesorii. De aici reiese repetat interesul sporit al părinților față de copil, deși realitatea este alta. Cei 30 respondenți care au răspuns „nu”, fiind solicitați să motiveze de ce nu doresc întâlniri mai dese cu profesorii (din ei au motivat numai 18) au menționat: *lipsă de timp (7), e suficient așa cum este o dată în semestru (3), suntem colegi și ne întâlnim des (2), la nevoie (2), nu trebuie deranjați profesorii și așa au de lucru peste cap (2) și subiecte mai clare și care ne interesează (2)*.

Deși un procent foarte mic de respondenți au specificat modul de organizare, tematica ședințelor, considerăm important și propunem cadrelor didactice investigarea nevoilor de formare și de interes a părinților. Oportunitatea și atractivitatea ședințelor va spori implicarea părinților.

La itemul 9 *Ce vă împiedică să relaționați mai des cu profesorii?* au răspuns 119 din 121 total respondenți. Rezultatele le prezentăm în figura 2.8.

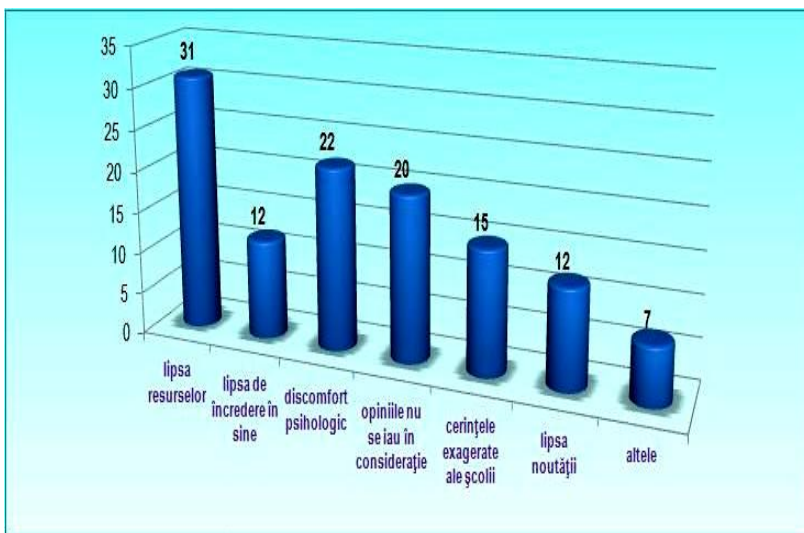

Fig. 2.8. Bariere în colaborarea școală–familie

După cum observăm în diagramă variabilele la variantele de răspuns sunt de la 7 până la 31 de respondenți, nu ating nici 50%, adică nu se atestă o barieră dominantă. Impedimentele în colaborarea cadrelor didactice cu părinții vizează în egală măsură ambii factori. Bariere create de școala: *cerințe exagerate, nu se iau în considerație opiniile părinților și lipsa noutății la ședințe* și din partea părinților: *lipsa resurselor, lipsa de încredere în sine că pot fi de folos și simt un disconfort psihologic*. Bariere cu un procent mai sporit sunt: lipsa resurselor, disconfortul pedagogic și faptul că nu se iau opiniile în considerație. Deși procentul e mic la unele bariere: lipsa noutății, cerințe exagerate, lipsa de încredere în sine, disconfortul psihologic, alarma este mare, deoarece scoate în evidență mediul nefavorabil de colaborare. Faptul că cei 119, cu excepția a 7 respondenți care la alte întrebări au menționat – nu sunt bariere, denotă, în majoritate, prezența acestora în colaborarea părinților cu profesorii.

La itemul deschis 10 *Ce propuneți pentru o mai bună colaborare a Dvs. cu școala?* au răspuns 84 din 121 total respondenți, ceea ce constituie 69,4%. 29 nu au răspuns, iar 8 au motivat că totul este bine. Unii respondenți au propus mai multe variante. Am diversificat răspunsurile în dependență de factorii responsabili de colaborare, după cum se vede în *tabelul 2.6*.

Tabelul 2.6. Propuneri pentru colaborarea școală–familie

Propuneri	Ce vizează școala	Ce vizează familia
Colaborare la general fără specificări	22	22
Comunicare mai bună	14	14
Receptivitate	3	
Transparență în activitate și plănuire	7	
Cadre profesioniste, înțeleghătoare, omenoase	13	
Obiectivitate și egalitate de șanse	7	
Consilierea părinților	19	
Accent pe nevoi	4	
Condiții sanitaro-igienice	29	
Sistem video, site	2	
Grafic de perspectivă a ședințelor cu participarea diferitor specialiști, inclusiv din alte domenii: sănătate, protecția copiilor etc.	5	
Implicare în proiecte, activități de diferit ordin	29	9
Program normal, mai puține obiecte și conținuturi ușoare	11	
Mai multe opționale	2	
Fără înlocuirea orelor de către alți profesori	2	
Motivație/dorință/insistență		8
Timp		2

Comparând numărul de propuneri din partea respondenților care vizează școala și care vizează familia este vizibilă o disonanță mare. Familia are cu mult mai multe cerințe față de școală și nu se consideră în egală măsură responsabilă de educația copilului. Am plasat în egală măsură aspectele de colaborare și comunicare deoarece este inevitabilă prezența ambilor părți, dar vrem să menționăm că nici la aceste propuneri nu s-a accentuat responsabilitatea familiei, astfel constatăm necesitatea de informare și formare a părinților privind responsabilitatea, atribuțiile/obligațiunile nemijlocite, stipulate prin lege, a părinților.

Conceptul de colaborare înseamnă participare, alături de alte persoane, în cazul nostru, părinții alături de cadrele didactice, ca parteneri, *care au interese comune, acționează asumat prin valorificarea tuturor resurselor de care dispun, pentru atingerea unor scopuri comune.*

Pentru a avea un parteneriat autentic și constructiv se recomandă:

- să se identifice *interesele comune* ale partenerilor;
- să se bazeze pe *încredere, implicare necondiționată și permanentă*, conform regulilor și responsabilităților asumate;
- să se obțină o comunicare *autentică/deschisă și permanentă* între parteneri;
- să se deruleze activitățile vizate *transparent*;
- să-și asume partenerii deciziile luate *prin consens*.

2.6. Percepții privind eficientizarea parteneriatelor în educație în vederea asigurării continuității grădiniță–școală

Studiul a scos în evidență că părinții foarte rar își exprimă ideile și preocupările despre procesul de tranziție a copilului de la grădiniță la școală, deoarece ei consideră că „*educatorii cunosc mai bine cum să pregătească copiii pentru școală*” (DFG_părinți_Pănășești) sau sunt situații când părinții vorbesc despre faptul că nimeni nu le solicită opinia și nici nu pun întrebări

„cu educatorul în genere nu vorbesc, doar dacă vrea ceva să îmi spună, eu îl ascult. Eu nu pun întrebări” (IIA_părinte_Susleni).

Părinții consideră că rolul cadrelor didactice la etapa tranziției copilului de la grădiniță la școală este definitoriu. *„Educatorii trebuie să pregătească copilul de școală, să lucreze cu copiii. În grupa pregătitoare s-a trecut de la joc la scris și la învățat. Copiii mai puțin se joacă și mai mult învață, este important acest lucru. Știu că în unele țări totul se învață prin joc, dar nu sunt sigură că și la noi va merge aceasta, dacă nu se aplică, înseamnă că mai greu merge”* (IIA_părinte_Pănășești).

„Eu cred că rolul cel mai important la această etapă de trecere îl are cadrul didactic de la școală. Este foarte important ca profesorul de la școală să nu dea foarte multe teme pentru acasă din primele zile de frecvență. Copilul are nevoie de o perioadă de adaptare și această perioadă trebuie să fie lentă, treptată, iar copiii să nu fie încărcăți cu temele pentru acasă. Trecerea de la grădiniță la școală trebuie să fie realizată treptat, fără sarcini prea multe și fără presiuni asupra copilului” (IIA_părinte_Anenii Noi).

Părinții au evidențiat că educatorii pentru ca să sprijine eficient copiii în procesul de tranziție de la grădiniță la școală trebuie să răspundă cerințelor particulare ale fiecărui copil *„educatorii trebuie să cunoască necesitățile fiecărui copil și să răspundă acestor necesități”* (IIA_părinte_Pănășești). Totodată, studiul atestă că la această etapă este foarte important ca educatorii să lucreze individual cu copiii: *„ar fi foarte bine dacă educatorii s-ar ocupa mai mult cu fiecare copil, le-ar acorda mai multă atenție, însă cred că nu reușesc, deoarece sunt mulți copii în grupă”* (IIA_părinte_Pănășești). Educatorii ca să asigure tranziția cu succes a copiilor de la grădiniță la școală *„au nevoie de materiale didactice și de susținerea părinților în pregătirea copiilor pentru școală, contează foarte mult atitudinea noastră. Unii educatori se gândesc că dacă părintelui nu îi pasă de copil, de ce ar trebui să își bată ea capul pentru acest copil?”* (DFG_părinți_Măgdăcești).

Probleme, temeri și speranțe ale părinților privind tranziția copilului de la grădiniță la școală

Studiul reflectă că cel mai frecvent părinții copiilor preșcolari se îngrijorează că copiii lor nu vor face față programului dificil și foarte încărcat: *„eu ca părinte sunt îngrijorat că degrabă copilul meu va merge la școală și nu va face față, deoarece programa este foarte încărcată, chiar din primele zile de școală copiii primesc însărcinări complicate”* (IIA_părinte_Anenii Noi).

„În școală copiii au un program foarte încărcat și este foarte greu. Un copil de cl. I chiar a doua zi primește ca sarcină să învețe o poezie de 4 strofe. Deci, practic din start școala sperie copilul cu teme pentru acasă” (IIA_părinte_Anenii Noi).

O altă temere / îngrijorare expusă de către părinți se referă la adaptarea copilului la un mediu nou: *„cea mai mare preocupare pentru mine și familia mea este cum copilul se va adapta în școală, cum o să comunice, cum o să se încadreze în școală, alături de ceilalți copii”* (IIA_părinte_Pănășești).

Speranțele părinților privind tranziția copilului de la grădiniță la școală țin în special de starea de bine a copilului și de faptul ca copilul să îndrăgească școala, ca școala să fie un mediu prietenos și prielnic de dezvoltare pentru copil: *„aș vrea foarte mult atunci când copilul meu va începe să frecventeze școala să nu zică „Vreau înapoi la grădiniță!”, dar să spună „Vreau la școală!”* (IIA_părinte_Anenii Noi).

Suportul de care beneficiază copilul cu CES în grădiniță/ în școală

Studiul atestă că în instituțiile de învățământ preșcolar, serviciile de suport nu sunt dezvoltate, iar copiii preșcolari cu CES nu beneficiază de servicii adiționale:

- *„Copilul meu nu beneficiază de un ajutor special. Ar fi bine dacă la școală ar fi un cadru didactic de sprijin, care să se ocupe individual cu el. După câte cunosc în școala noastră nu avem așa serviciu, dar sper că la anul va fi dezvoltat”* (IIA_părinte_Pănășești).
- *„Copilul meu beneficiază de același servicii ca și ceilalți copii, deși cred că ar avea nevoie de mai multă atenție*

și ajutor, deoarece are probleme de comunicare” (IIA_părinte_Pănășești).

În unele instituții de învățământ general funcționează centre de resurse pentru educația incluzivă și cadre didactice de sprijin³². Participanții la DFG au menționat despre existența acestor servicii în școli, însă într-un context negativ: *„Copilul meu este în cl. I și nu poate bine citi și scrie, de aceea au trimis-o la centru de resurse, dare eu nu sunt de acord. Eu am fost la medic și știu că copilul e sănătos. Da, ea a rămas în urmă cu învățătura, dar asta nu înseamnă că trebuie să o pună într-o grupă specială”* (DFG_părinte_Măgdăcești).

Studiul permite să concluzionăm următoarele:

- În opinia părinților incluziunea educațională a copiilor cu CES în instituțiile de învățământ este foarte importantă, deoarece, în primul rând, se asigură respectarea dreptului la educație pentru toți copiii, iar în al doilea rând, copiii cu dezvoltare tipică devin mai toleranți și acceptă mai ușor diferențele de la o vârstă mai mică;
- Părinții au accentuat importanța de a fi susținuți de către cadrele didactice și personalul instituției educaționale în asigurarea incluziunii educaționale a copiilor și adaptarea la noul mediu;
- Părinții foarte rar își exprimă ideile și preocupările despre procesul de tranziție a copilului de la grădiniță la școală și întâmpină dificultăți în identificarea necesităților propriilor copii;
- Părinții consideră că în procesul de incluziune este necesar ca copiii cu CES să fie abordați individual, în special să se pună accentul pe formarea abilităților de autonomie personală și regulile de comunicare și comportament în grup, ca să asimileze cunoștințele și abilitățile necesare adaptării sociale;
- Părinții copiilor preșcolari consideră că pregătirea copilului pentru școală nu se referă la a-l învăța pe

³² **Notă:** Conform datelor CRAP, în Republica Moldova sunt 600 cadre didactice de sprijin, iar în instituțiile de învățământ din țară au fost create 962 centre de resurse pentru educația incluzivă, ceea ce a permis ca 10426 de copii cu CES să fie integrați în instituțiile de învățământ general.

acesta să scrie, să citească sau să socotească mai devreme, ci presupune a-l pregăti pentru o nouă modalitate de dobândire a unor cunoștințe și experiențe, a-l ajuta să atingă o stare de disponibilitate pentru activitatea de învățare, stare psihologică pozitivă necesară momentului de debut școlar;

- Incluziunea copiilor cu CES este importantă, dar este necesar de dezvoltat servicii educaționale de sprijin și de pregătit mediul pentru ca acești copii să fie acceptați;
- Practicile de incluziune a copiilor cu CES privind îngrijirea/suportul/educația în instituțiile preșcolare sunt sporadice, iar educatorii, în opinia părinților, nu sunt suficient de pregătiți ca să răspundă necesităților copiilor cu CES;
- Studiul reflectă că cel mai frecvent părinții copiilor preșcolari se îngrijorează că copiii lor nu vor face față programului dificil și foarte încărcat;
- Un element important al tranziției grădiniță–școală este adaptarea școlară, ca proces de echilibrare între asimilarea cerințelor școlare și acomodarea la acestea, proces care îl solicită pe copil pe toate direcțiile sale de dezvoltare și care vizează gradul de concordanță între nivelul de dezvoltare a copilului și viitoarele cerințe școlare.

Capitolul III.

MECANISME ȘI METODOLOGII DE IMPLICARE A COMUNITĂȚII ȘI FAMILIEI ÎN ASIGURAREA CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE

3.1. Mecanisme de implicare a comunității și a familiei pentru îmbunătățirea calității organizării și funcționării unităților de învățământ

Puținele studii și cercetări din domeniul implicării comunității în educație explică termenul *responsabilitatea comunităților* drept capacitatea acestora de a mobiliza și responsabiliza autoritățile, finanțatorii și furnizorii de servicii pentru ca aceștia să contribuie la oferirea și crearea de oportunități educaționale pentru toți copiii.

Comunitatea este definită în Dicționarul Explicativ al Limbii Române³³ ca un grup de oameni cu interese, credințe sau norme de viață comune, totalitatea locuitorilor unei localități, ai unei țări, totalitatea celor care trăiesc în același loc și au aceleași obiceiuri, aceleași norme de viață etc.

Școala este o instituție publică puternică, cu autoritate în comunitate, care, prin statutul ei, prin competențele resurselor umane implicate în procesul educațional, poate deveni promotorul parteneriatului cu comunitatea. În realizarea obiectivelor educaționale și asigurarea bunei funcționalități ale școlii parteneriatul școală–comunitate este o condiție primordială. La rândul ei, școala este chemată să se adapteze la nevoile comunității și să ofere servicii educaționale membrilor comunității, în special familiilor cu copii, în beneficiul copilului și comunității.

La modul practic, crearea/consolidarea parteneriatului școală-comunitate se va realiza prin asigurarea următoarelor **elemente de bază:**

1. **O echipă comună, constituită din reprezentanții școlii și ai comunității.** Este esențial ca oameni concreți să se ocupe de

³³ <https://dexonline.ro/>

lucruri concrete. Conducerea școlii (directorul sau unul din directorii adjuncți), reprezentanții serviciilor comunitare, ai părinților și elevilor se vor regăsi în această echipă care se va ocupa de planificare, coordonarea implementării și evaluarea derulării parteneriatului.

2. **Un cadru de identificare a necesităților de acțiune și de evaluare a rezultatelor obținute.** Anticipat încheierii unui Acord de parteneriat, se va realiza evaluarea necesităților pentru a constata domeniile, aspectele care necesită implicarea tuturor părților. Necesitățile constatate se vor formula în obiective de acțiune. Acordul de parteneriat (scris sau agreat oral) se va concentra pe identificarea resurselor comunitare ce pot fi orientate spre soluționarea problemelor existente.
3. **O persoana (din școală sau din primărie) desemnată pentru coordonarea parteneriatului școală-comunitate.** Coordonarea este necesară pentru a menține comunicarea și colaborarea eficientă între părți (echipa de conducere, furnizorii de servicii, personalul școlii, părinții, alți membri ai comunității).
4. **Așteptări clare și responsabilități comune pentru școală și comunitate.** Deși în procesul de încheiere și derulare a parteneriatelor rolurile și responsabilitățile vor fi delimitate între personalul școlii și membrii comunității, responsabilitatea pentru realizarea obiectivelor va fi comună și va fi împărtășită de către toți cei implicați.
5. **Servicii comunitare de calitate care constituie resurse pentru școală.** Serviciile specializate comunitare vor contribui, prin cunoștințele, experiența și intervențiile lor, la consolidarea școlii ca instituție, la asigurarea bunăstării și dezvoltării copiilor și la ameliorarea rezultatelor lor școlare. Cumularea/conjugarea resurselor disponibile în școală și în comunitate consolidează și îmbunătățește eficiența parteneriatului școală-comunitate.
6. **Dezvoltarea profesională continuă a părților.** Formarea profesională continuă, inclusiv pe aspecte ce fac obiectul parteneriatului, este importantă pentru realizarea efectivă a obiectivelor propuse. Ședințele organizate cu o anumită regularitate între personalul școlii și membrii comunității vor fi

dovada faptului că există conexiune, comunicare, că relațiile se bazează pe încredere, pe o retorică și viziuni comune și pe plus-valoarea care poate fi oferită în cadrul parteneriatului școală-comunitate.

7. **Un plan detaliat și concret pentru sustenabilitate pe termen lung.** Planificarea pentru un parteneriat de succes și durabil este esențială încă de la început. Planificarea va viza, inclusiv, aspectele financiare. Este necesar și important să se reflecte în plan fluxuri diversificate de resurse comunitare direcționate spre consolidarea școlii, iar prin aceasta – spre dezvoltarea copiilor.
8. **Evaluarea periodică a eficienței parteneriatului.** Evaluările printr-o varietate de forme/ modalități/măsuri sunt definitorii pentru asigurarea demersului partenerial. Evaluările vor furniza feedbackul necesar privind eficiența și eficacitatea parteneriatului, nivelul de realizare a obiectivelor, ajustările sau corectările necesare, după caz.
9. **Un plan de comunicare/ de diseminare a progreselor, eficacității și rezultatelor finale în cadrul parteneriatului.** Este foarte importantă aducerea la cunoștința membrilor comunității, opiniei publice progreselor și provocărilor în implementarea parteneriatului, pentru a scoate în evidență beneficiile colaborării și modalitățile de depășire, în comun, a provocărilor ce țin de realizarea obiectivelor educației.

Evident, lucrurile nu se vor întâmpla de la sine: este nevoie de multă muncă și comunicare în ambele sensuri. Realitatea și felul în care decurg lucrurile la nivel comunitar ne sugerează ideea că leadership-ul în aceste procese îi revine, în mare parte, școlii. Sunt rarissime, ba chiar unice cazurile când primarii, autoritățile locale, membrii comunității manifestă, din proprie inițiativă, interes de participare și implicare efectivă în educație.

Totuși, membrii comunității, inclusiv părinții, vor fi mai predispuși spre implicare atunci când:

- vor înțelege de ce ar trebui să se implice;
- se vor percepe capabili de a contribui efectiv la viața școlii;
- se vor simți bineveniți și utili în procesele/activitățile școlare.

Precondițiile de mai sus pot fi asigurate dacă școala va convinge autoritățile și, de comun acord, vor colabora și vor

realiza obiectivele pro-educație. Drept strategii de succes și de responsabilizare a părților în acest sens vor fi:

- *Politicile instituționale* (documente scrise), care conțin prevederi explicite referitoare la dezvoltarea și menținerea parteneriatelor cu familia și comunitatea în scopul realizării obiectivelor educaționale.
- *Comunicarea*, care se realizează în dublu sens: școală–familie și familie–școală, școală–comunitate și comunitate–școală și chiar în triplu sens: școală–familie–comunitate sau comunitate–familie–școală. Comunicarea este încurajată și se desfășoară regulat, astfel încât partenerii se simt liberi să înainteze idei și propuneri pentru îmbunătățirea calității educației.
- *Abordarea partenerială*, care presupune că relația de parteneriat se bazează pe încredere și pe respect reciproc, se derulează în baza unor planuri comune pentru realizarea obiectivelor comune.
- *Evaluarea derulării proceselor*, care este necesară și importantă pentru obținerea feedbackului privind activitățile realizate.

Implicarea comunității în viața școlii poate genera numeroase beneficii și premise pentru îmbunătățirea calității organizării și funcționării unităților de învățământ și viceversa. Astfel, parteneriatele pot să influențeze derularea unor procese pozitive, cu impact benefic asupra părților, și este mult mai probabil că:

- școala va răspunde în fața comunității pentru calitatea serviciilor furnizate și va încuraja comunitatea să participe;
- comunitatea va răspunde în fața școlii pentru suportul acordat/neacordat și aceasta va ridica, implicit, gradul de participare a comunității;
- personalul de conducere și cel didactic vor fi responsabili în fața școlii și a comunității de calitatea prestației sale;
- membrii comunității (inclusiv liderii locali) vor fi mobilizați, încurajați și interesați să participe în activități pro-educaționale
- membrii comunității vor avea oportunitatea să își anunțe așteptările pro-educație și să proiecteze, împreună cu școala, soluțiile adecvate la nivel local;

- membrii comunității vor pleda în mod activ, alături de școală, pentru cauze educaționale care afectează, direct sau indirect, comunitatea;
- strategiile școlii vor fi parte a strategiilor de dezvoltare comunitară și toată comunitatea va participa la realizarea acestora prin modalități constructive adecvate.

Impactul parteneriatelor între școală și comunitate se poate materializa în diverse forme:

- Îmbunătățirea conducerii școlii și prestației personalului;
- Creșterea calității programelor și adecvarea acestora la necesitățile și potențialul copiilor;
- Îmbunătățirea procesului de predare-învățare;
- Identificarea resurselor pentru activitățile post-program școlar (*after school*);
- Modernizarea infrastructurii școlare și dotărilor;
- Creșterea capitalului social și politic al autorităților implicate etc.

Realizarea cu succes a parteneriatului școală–comunitate are beneficii evidente pentru toate părțile implicate.

Tabloul 3.1. Beneficii ale parteneriatului educațional

Pentru copii:	Pentru părinți:	Pentru comunitate:	Pentru școală:
<ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea atitudinilor pozitive față de școală; • adaptarea mai ușoară în mediul școlar; • creșterea performanțelor academice; • formarea abilităților sociale, de relaționare și 	<ul style="list-style-type: none"> • responsabilizare și participarea efectivă la educația copiilor; • sentimentul participării la un proces important; • siguranța în ceea ce fac și creșterea respectului de sine; • formarea 	<ul style="list-style-type: none"> • responsabilizare și perceperea școlii ca parte integrantă a comunității; • informare constantă și obiectivă referitor la viața școlii; • o mai bună cunoaștere a copiilor și familiilor, a 	<ul style="list-style-type: none"> • responsabilizare în contextul relației directe cu părinții și comunitatea; • o mai bună cunoaștere a copiilor și familiilor lor; • obținere de ajutor din contul implicării și sprijinului

comportament adecvat contextelor; • identificarea similarităților între mediul familial și cel școlar etc.	unei viziuni corecte și obiective despre școală și profesori	necesităților lor; • sprijinirea școlii în diverse activități și asigurarea coeziunii sociale la nivel comunitar.	oferit de familii și comunitate; • consolidarea poziției de actant de bază în asigurarea coeziunii sociale în comunitate.
---	--	--	--

Deși beneficiile implicării familiilor în educația copiilor sunt numeroase și evidente, participarea părinților și comunității este încă extrem de redusă. Motivele care determină această situație pot fi rezumate la următoarele:

- Personalul din școli este format insuficient pentru activitatea cu părinții și implicarea comunității;
- Personalul didactic este îngrijorat de faptul că implicarea tot mai crescândă a familiei și membrilor comunității va adăuga sarcini noi la cele (multe) deja existente;
- Personalul didactic percepe implicarea impetuoasă a familiei și a comunității ca proces care le-ar afecta autoritatea și le-ar diminua rolul/puterea în luarea deciziilor;
- Familiile și membrii comunității nu sunt suficient informați cât de departe ar putea merge în a face sugestii, propuneri de îmbunătățire a organizării școlare și procesului educațional (de cele mai dese ori, aceștia cred că propunerile lor vor deranja școala și se vor lăsa cu pedepse asupra copiilor lor!).

Un rol aparte, distinct, îl au parteneriatele în scopul promovării incluziunii educaționale, a culturii incluzive în general. Programele de succes în acest sens valorifică strategii care extind înțelegerea tradițională a conceptului de familie și a conexiunilor comunitare cu școlile ce promovează o cultură incluzivă cuprinzătoare, ce salută și încurajează participarea tuturor părților implicate. Aceste intenții și eforturi profund umane depind, în mare măsură, de modul în care procesele

locale/școlare sunt planificate, implementate și evaluate. Intervențiile de succes sunt asigurate doar cu condiția creării unor echipe de promovare care să reunească reprezentanții tuturor părților interesate: școală, personal, copii, familii, membri ai comunității. Pentru a reuși, subiecții menționați se vor coaliza în vederea stabilirii cerințelor speciale ale copiilor și identificării resurselor (*școlare, familiale, comunitare*) disponibile și adecvate pentru abordarea necesităților constatate. Cerințele copiilor trebuie abordate din diferite perspective (*educațională, socială, medicală* etc.) și la fiecare etapă de intervenție în scopul satisfacerii cerințelor trebuie atrași un spectru larg de specialiști. În proces, iarăși, școala va deține leadership-ul și îi va ajuta pe toți actanții să îmbrățișeze ideea și filozofia incluziunii și să promoveze cultura incluzivă prin realizarea următoarelor:

- **Concentrarea** eforturilor pe dezvoltarea relațiilor bazate pe încredere și respect cu familia și membrii comunității care promovează parteneriate semnificate în sprijinul educației.
- **Promovarea** ideii echității și implicării tuturor subiecților în procesul de luare a deciziilor. Membrii familiilor sunt invitați să participe, de la egal la egal cu personalul școlii, în planificare, implementare, evaluare.
- **Edificarea** conexiunilor durabile între școli și organizațiile/serviciile comunitare. Serviciile de la nivel local pot organiza în școală activități care să încurajeze învățarea, participarea și performanța școlară.

Această listă poate fi continuată cu mult mai multe exemple de activități care contribuie la promovarea educației incluzive și a incluziunii ca filozofie și proces.

În cazul incluziunii copiilor cu cerințe speciale, implicarea familiilor și comunității în viața școlii capătă semnificații distincte și urmărește, înainte de toate, asigurarea bunăstării și dezvoltării plene, armonioase a copiilor. Sunt câteva aspecte de bază relevante în acest sens (*tabelul 3.2*).

Tabelul 3.2. Avantaje ale implicării familiilor și comunității în viața școlii

Nr. crt.	Rezultate / Finalități	Indicatori de evaluare a implicării familiei și comunității în asigurarea bunăstării copilului
1.	Copiii/elevii sunt sănătoși	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Toți copiii din comunitate sunt în evidența medicului/medicilor de familie și, în funcție de necesitate, în evidența și asistența medicilor specialiști / de profil. ▶ Toți copiii sunt antrenați în activități fizice zilnice de întremare a sănătății.
2.	Copiii/elevii sunt în siguranță la școală și în comunitate	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Toți copiii beneficiază de serviciile comunitare (<i>universale și speciale</i>) responsabile de asigurarea vieții și sănătății lor. ▶ Serviciile comunitare asigură deplasarea/drumul în siguranță spre și dinspre instituția de învățământ și pe întreg teritoriul comunității. ▶ Instituțiile de învățământ din comunitate au aprobate și aplică politici instituționale privind securitatea copiilor. ▶ Cazurile de abuz, neglijare, violență asupra copiilor sunt raportate și gestionate în conformitate cu mecanismele stabilite legal.
3.	Copiii/elevii sunt protejați	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Autoritățile locale și instituțiile comunitate identifică și duc evidența constantă a copiilor în situație de risc, care necesită protecție specială. ▶ Copiii cu cerințe speciale și copiii în situație de risc sunt identificați de timpuriu și asistați în conformitate cu necesitățile lor. ▶ Copiii din familii în situație de risc sunt monitorizați continuu de specialiștii de nivel local (protecția copilului, asistența socială, medicină).
4.	Toți copiii au acces la	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Comunitatea deține evidențe clare, precise și obiective privind copiii din localitate pe diferiți indicatori (vârstă,

	serviciile educaționale din comunitate și la alte resurse necesare dezvoltării lor plenare	<p>statut juridic, situația familială etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Autoritățile asigură accesul tuturor copiilor din localitate la servicii educaționale conform vârstei. ▶ Copiii cu cerințe speciale au acces la servicii conexe de ajutor social, sprijin familial, reabilitare și altele. ▶ Copiii cu cerințe speciale beneficiază de prestațiile sociale conform legislației în vigoare.
5.	Famiiliile sunt implicate în educarea copiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Famiiliile/părinții copiilor participă la evenimentele organizate la nivelul instituțiilor de învățământ. ▶ Famiiliile/părinții participă la ședințele în format restrâns în cadrul cărora se examinează situația copiilor lor. ▶ Famiiliile/părinții au dreptul și participă la luarea deciziilor care vizează situația copiilor lor. ▶ Părinții sunt parte a procesului de planificare și acordare a asistenței educaționale individualizate, oferă școlii informații privind copilul și manifestările lui în context familial. ▶ Părinții/familia sprijină copilul în activitățile educaționale realizate în cadrul familial.
6.	Famiiliile și comunitatea sprijină școala/instituțiile de învățământ din comunitate	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Conducătorii instituțiilor de învățământ din localitate sunt membri ai organelor de conducere ale comunității și ai consiliilor/comisiilor locale în problemele protecției copiilor. ▶ Autoritățile locale delegă reprezentanții săi în organele de conducere și consultative ale instituțiilor de învățământ. ▶ Conducerea instituțiilor de învățământ prezintă, periodic, comunității (inclusiv familiilor copiilor) informații privind situația din instituții și problemele cu care se confruntă acestea pe diverse aspecte.

		<p>► Autoritățile locale, în comun cu serviciile comunitare și părinții copiilor, dezvoltă strategii de sprijinire a instituțiilor de învățământ în soluționarea problemelor cu care se confruntă acestea.</p>
--	--	--

Constatăm, așadar, că problematica parteneriatelor educaționale este foarte importantă și iminentă pentru asigurarea calității educației. Din această perspectivă, pot fi formulate o serie de concluzii și recomandări pentru politici și practici educaționale, precum și pentru cercetări în domeniu:

1. Există un consens cvasi-total privind valoarea implicării tuturor actanților în fenomenul și în procesul educațional și necesitatea responsabilizării acestora pentru contribuția în realizarea obiectivelor educației.
2. Diferite intervenții trebuie să fie planificate pentru realizarea parteneriatelor și pentru responsabilizarea părților implicate.
3. Planificarea trebuie să articuleze necesitățile școlii, ale copiilor, familiilor și comunității și mecanismele care vor fi puse pe rol pentru a aborda necesitățile constatate, a obține rezultatele așteptate, ținând cont și de variațiile corespunzătoare în funcție de context.
4. Responsabilizarea va decurge din contextul și condițiile locale concrete.
5. Proiectarea intervențiilor pentru anumite contexte trebuie să poarte un caracter iterativ, pornind de la o abordare mai largă/extinsă și ajungând, treptat, la situații din ce în ce mai detaliate și specifice.

Cercetările în domeniu își pot proiecta drept obiect de studiu edificarea parteneriatelor educaționale în beneficiul realizării obiectivelor educației, dar, mai important, responsabilizarea părților, precum și barierele existente în mobilizarea și implicarea comunitară și modalitățile în care acestea ar putea fi depășite.

Generalizând constatările și abordările de mai sus, propunem următorul *Mecanism de creare/de asigurare a parteneriatelor în educație* (figura 3.1).

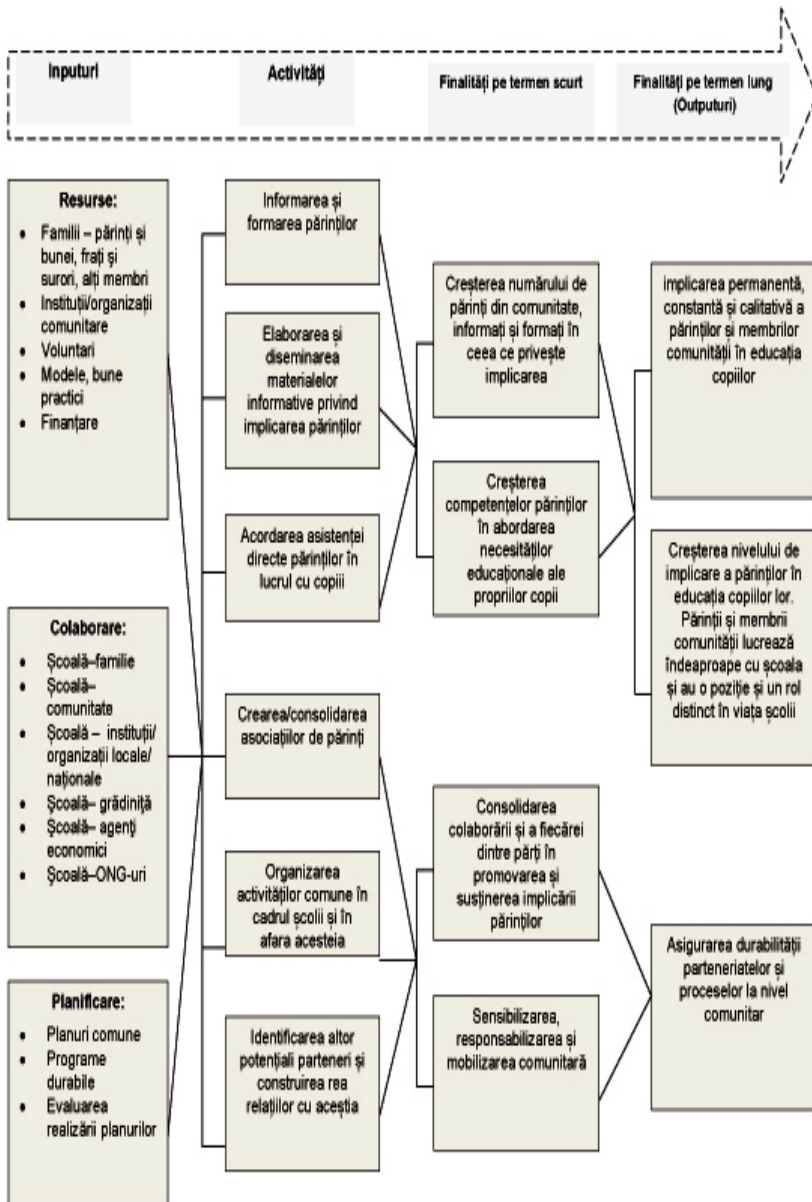

Fig. 3.1. Mecanisme de creare / de asigurare a parteneriatelor în educație

3.2. Comunicarea persuasivă în dezvoltarea parteneriatului școală–familie–comunitate

Studiile la nivel global demonstrează importanța parteneriatelor în dezvoltarea proceselor din diverse domenii și multiplele beneficii pe care acestea le comportă. Școlii de astăzi, conform actelor normative strategice menționate în lucrare, îi revine consolidarea conexiunilor dintre educație și diverse arii ale vieții sociale în vederea responsabilizării societății (a actorilor implicați) pentru asigurarea coeziunii sociale și oferirea educației de calitate. Relevanța parteneriatelor în domeniul educației constă în faptul că interacțiunea între diferiți actanți interesați de acest domeniu are rezultate/efecte sinergetice: sporirea calității serviciilor educaționale, creșterea eficienței rezultatelor școlare ale elevilor etc. Potențialii parteneri ai școlii pot fi: *familia* (partener tradițional al școlii), *școala* (ca instituție socială transmițătoare de valori), *comunitatea* (ca beneficiar al serviciilor educaționale), *agenți educaționali* (elevi, părinți, cadre didactice, psihologi, medici și alți specialiști), *instituții de cultură* (universități, biblioteci, muzee, centre de cultură) și alți factori interesați în dezvoltarea instituțională a sistemului de educație.

Pentru a asigura un parteneriat de succes, este necesară corelarea următoarelor componente:

1. O viziune clară a viitorului dorit / a scopului.
2. Acțiuni sinergetice și orientate către scop.
3. O motivare și o stare interioară care generează dorința partenerilor de a acționa sinergetic.
4. O comunicare deschisă și permanentă între parteneri.

Comunicarea reprezintă fundamentul dezvoltării personalității fiecărui individ, al dezvoltării organizațiilor, realizării unor relații între indivizi, precum și între organizații. Comunicarea este modalitatea prin care se construiesc punți pentru a valorifica diverși actori în folosul școlii, familiilor și comunității. Pentru edificarea și responsabilizarea partenerilor comunicarea este o dimensiune cheie. Remarcăm importanța fenomenului de comunicare în dezvoltarea parteneriatului, identificând comunicarea ca o necesitate prin care limbajul funcționează ca instrument de stabilire și gestionare a relațiilor dintre parteneri.

Astfel, ne propunem să analizăm comunicarea în contextul asigurării/dezvoltării unor relații de parteneriat.

Americanii Frank Dance și Carl Larson au adunat – de la diverși autori – 126 de definiții ale comunicării. După 20 ani de trudă, nici una dintre definiții nu s-a dovedit satisfăcătoare. Semantica termenului „comunicare” nu încapă într-o definiție, dar fiecare definiție posibilă surprinde ceva ceea ce este comunicarea. Interesul cercetătorilor față de comunicare este justificat prin faptul că întreaga existență se rezumă la capacitatea de a comunica.

Sinteza conceptului de comunicare³⁴ reprezintă un proces/ interacțiune/ arta prin care o persoană-emisător (sau un grup) transmite un conținut conceptual (o *atitudine*, o *stare emoțională*, o *dorință* etc.) unei alte persoane–receptor (sau unui alt grup, ce-și asumă simultan sau succesiv rolurile de emițători și receptori), cu scopul de a o influența; a produce asupra acesteia anumite efecte (*informare*, *convingere*, *modificare a comportamentului* etc.). Valoroasă, în contextul de dezvoltare a parteneriatului, este concepția exprimată de D.Ș. Săucan, prin care „comunicarea nu este ceva ce oamenii își „produc” unii altora, ci un proces în care ei își creează o relație interacționând unii cu alții”³⁵. „Orice situație de comunicare, evidențiază F. Lacombe, îl determină pe fiecare dintre actorii implicați să facă o modificare în situația sa concretă, în sentimentele și gândurile sale și produce:

- ✦ *Acțiuni*: decizii exprimate sau nu, o punere în aplicare, acțiuni;
- ✦ *Gândire*: analize, reflecții, opinii exprimate sau nu;

³⁴ A se vedea: Băran-Pescaru A. *Parteneriat în educație*. București: Aramis Print, 2004; Beznea N. *Familia și școala în relație de parteneriat educațional*. În: *Învățământul primar*, 2005, nr. 1-2; *Codul Educației al Republicii Moldova*, Nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al RM*, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634); Godfrey C. *Parteneriat școală–familie–comunitate*. Ghid pentru cadrele didactice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007; Macavei E. *Pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997; Pânișoară I.O. *Comunicarea eficientă*. București: Editura Polirom, ed. a IV-a, 2015.

³⁵ Săucan D.Ș. *Comunicarea didactică*. București: Atos, 2003.

✦ *Sentimente: plăcute, neplăcute, teamă, furie, bucurie, tristețe*³⁶.

Ce înseamnă a comunica? Sinteza mai multor cercetări³⁷ denotă: a comunica înseamnă „a fi în relație”, „a transmite și recepționa mesaje, a trimite stimuli și a corecta răspunsuri pentru a-l face pe interlocutor să simtă, să gândească și să se comporte într-un anumit fel”, „cunoaștere de sine și stima de sine”, „conștientizarea nevoilor celuilalt”, „a ști să ascuți”, „a înțelege mesajul, a înțelege procesualitatea unei relații”, „a da feedbackul, a ști să exprimi sentimentele, asumarea rezolvării”, „a accepta și depăși conflictele” etc. Or, sinteza noțiunii de comunicare deduce dimensiunea largă a acestui proces deloc simplu, care scoate în evidență nu doar transmiterea și recepționarea mesajelor, ci un proces de creare, menținere a relațiilor interumane, care stau la baza dezvoltării parteneriatelor educaționale.

Să delimităm conceptele „a vorbi” și „a comunica”. Vorbirea, susține E. Пассов³⁸, este exprimarea gândurilor personale în rezolvarea sarcinilor comunicative, iar comunicarea este întotdeauna interacțiunea oamenilor unul cu altul. A comunica nu înseamnă doar a informa/transmite/recepționa idei, ci a construi rapoarte pe trei niveluri *verbal* (conținutul subiectului), *paraverbal* (caracteristicile vocii, volum, tonalitate, ritm, puritate, rafinament) și *non verbal* (expresii și micro-expresii, care sunt generate la nivel conștient și la nivelul subconștient (limbajul corpului, comunicarea vizuală, expresii psihice care denotă starea de spirit pozitivă, optimistă, sinceră, hotărâtă, gata de acțiune etc.) Deci, în lipsa raportului verbal – nonverbal – paraverbal, doar vorbim.

³⁶ Lacombe F. *Rezolvarea dificultăților în comunicare*. Iași: Polirom, 2005, pag. 48.

³⁷ A se vedea: Băran-Pescaru A. *Parteneriat în educație*. București: Aramis Print, 2004; Beznea N. *Familia și școala în relație de parteneriat educațional*. În: *Învățământul primar*, 2005, Nr. 1-2; *Codul Educației al Republicii Moldova*, Nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634); Godfrey C. *Parteneriat școală–familie–comunitate*. Ghid pentru cadrele didactice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007; Macavei E. *Pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.

³⁸ *Apud* Callo T.

Există o puternică legătură între mesajul paraverbal și cel verbal care se manifestă prin intervenția primului provoacă intensificarea, slăbirea, distorsionarea sau anularea semnificațiilor cuvintelor rostite. Până nu stăpânim în mod corect interpretarea semnalelor nonverbale și limbajul paraverbal, alternarea tonurilor, varierea volumului vocii, articularea, accentul, ritmul vorbirii, pauzele, cuvântul și contextul în care e plasat, nu suntem buni comunicatori. Astfel, persoana care dorește să influențeze pe cei din jurul său, să-i încurajeze, să-și afirme autoritatea și să-și mențină controlul, să obțină aprobarea interlocutorilor, trebuie să învețe să mânuiască mesajul paraverbal. Datele unui studiu în domeniul impactului comunicării arată că: influența limbajului nonverbal – 55%, intonația – 38% și cuvintele spuse – 7%, anume acestea confirmă cheia succesului în comunicare. Aici am aminti afirmația lui A.C. Макаренко fiind considerat un bun pedagog când a putut să spună elevului „vino încoace” în 28 de moduri. Deci, orice comunicare trebuie construită astfel încât să aibă o influență verbală maximal efectivă asupra interlocutorului/partenerului, asupra minții și emoțiilor lui, să-l impulsioneze la activitate în parteneriat.

În cadrul parteneriatelor se utilizează toate cele 3 modalități de comunicare: *orală* (de exemplu: prezentarea ideii de parteneriat (obiective, rezultate așteptate, resurse necesare), stabilirea unor repere organizatorice, discutarea progresului în derularea parteneriatului, prezentarea rezultatelor parțiale beneficiarilor, comunității, medierea conflictelor, negocierea clauzelor, atribuțiilor și a responsabilităților etc.), *scrisă* (adrese, scrisori de informare, invitații de participare la evenimente, acord de parteneriat, rapoarte evaluative periodice etc.) și *comunicarea mediată de computer* (scrisoare de intenție, mesaje, proiecte, scheme etc.). Astăzi, utilizarea calculatorului, a internetului – sursă rapidă de comunicare cu oricine, oricând și din orice colț al lumii – a devenit firească și aproape indispensabilă. Un singur SMS, o scrisoare de intenție poate asigura partenerul dorit.

Reieșind din studiile realizate privind problemele instituțiilor școlare care se confruntă cu dezvoltarea parteneriatelor am putea menționa că una din probleme ar fi motivarea familiilor de a se implica în viața școlii și atragerea/convingerea partenerilor

sociali (agenți economici, membri ai comunității) de a răspunde unor nevoi sociale ale școlii și ale elevilor.

În soluționarea situației date se impun, în esență, discursul și dialogul ca forme de comunicare cu „partenerii”, contribuind la transmiterea mesajelor de ordin persuasiv. După Cr. Radu, acțiunea de a persuadea va urmări obiectivul de a determina adeziunea receptorului/receptorilor, îndemnându-l să gândească și să acționeze în acord cu propriile valori, fie că acestea preexistau, fie că sunt promovate de discursul emițătorului³⁹.

Persuasiunea, conform DEX⁴⁰, este acțiunea, darul sau puterea de a convinge pe cineva să creadă, să gândească sau să facă un anumit lucru. Deci, persuasiunea vizează schimbarea de atitudine prin mijloace specifice. După Gh. Larson, „persuasiunea este crearea împreună a unei stări de identificare între sursă și receptor ca urmare a utilizării simbolurilor”⁴¹. Remarcăm ambiguitatea termenului în literatura de specialitate, confundat cu argumentarea sau cu manipularea.

O viziune de sinteză a definirii persuasiunii ar viza următoarele:

- acțiunea persuasivă se desfășoară înăuntrul *unui act autentic de comunicare*, propus de emițător și acceptat ca atare de receptor;
- elaborarea mesajului mobilizează inteligența și abilitățile de comunicator ale emițătorului;
- mesajul este generat de intenția emițătorului de a propune și a promova înaintea receptorului o idee/ opinie/ atitudine;
- obiectivul este acela de a genera o atitudine favorabilă a receptorului în raport cu ipoteza avansată, de a îndemna spre un comportament prevăzut ca dezirabil de către emițător și asumată ca dezirabil de către receptor; gradul de relativitate al premiselor și, deopotrivă, al concluziei este mai ridicat decât în cazul argumentării;
- intențiile emițătorului sunt transparente, sunt cuprinse explicit sau implicit în interiorul mesajului;

³⁹ Radu Cr. *Tehnici de persuasiune. Suport de curs*. Cluj-Napoca: UBB, 2014.

⁴⁰ <https://dexonline.ro/>

⁴¹ <https://www.scribd.com/doc/29497521/Lucrarea-de-Licenta>

- mesajul este structurat în mod deliberat pe două planuri: planul rațional, care conține ipoteza avansată și informațiile (argumentele) de ordin rațional care o sprijină; planul emoțional, care cuprinde toate elementele verbale sau nonverbale care contribuie la cizelarea relației cu receptorul, potențează cooperarea dintre parteneri și eficientizează comunicarea; un mesaj care nu exploatează ambele planuri nu este persuasiv (este fie argumentativ, fie manipulator);
- mesajul este receptat cu spirit critic (cu discernământ); modificarea atitudinii sau a comportamentului se va produce după ce receptorul a asumat, pe deplin sau cu amendamente, poziția emițătorului;
- rezultatul persuasiunii este în beneficiul ambelor părți implicate⁴².

În acest context, abilitatea de a comunica persuasiv concentrează nu numai discursul construit rațional și emoțional în a genera atitudine favorabilă a receptorului/partenerului în raport cu ipoteza avansată, dar și în a îndemna spre un comportament prevăzut ca dezirabil de către emițător/cadrul didactic și asumat ca dezirabil de către receptor/partener.

Menționăm că persuasiunea condiționează o *comunicare autentică* care-i bazată, prin urmare, în mod necesar pe un *principiu al cooperării*. Paul Grice (1975) este cel care a statuat acest principiu ca fundamental în actul comunicării. Principiul cooperării se detaliază în patru „maxime” pe care fiecare interlocutor trebuie să le respecte în desfășurarea conversației:

1. *maxima cantității*: impune vorbitorului să ofere o cantitate suficientă, dar nu excesivă de informații.
2. *maxima calității*: prevede obligația de a oferi informații adevărate/veridice și relevante.
3. *maxima relației*: impune adecvarea la subiect, evitarea divagațiilor și a amănuntelor nesemnificative.
4. *maxima modalității*: impune o exprimare clară, fără ambiguități generatoare de confuzii⁴³.

⁴² Apud Radu Cr. *Tehnici de persuasiune*. Suport de curs. Cluj-Napoca: UBB, 2014.

⁴³ *Ibidem*.

Aceste maxime devin într-un fel obiective ideale pentru noi, cadrele didactice și manageriale, foarte greu sau uneori imposibile de atins efectiv și pe deplin, dar este important să le urmărim consecvent în actul de comunicare cu partenerii, deoarece sunt cheia succesului.

În acest context, propunem câteva tehnici eficiente de comunicare persuasivă.

Tehnica Reciprocității. E știut faptul când cineva îți dă ceva, reacționăm imediat prin dorința de a-i da ceva în schimb. Orice proces de convingere are ca element central identificarea nevoilor /criteriilor de convingere a partenerului pentru a le satisface în măsura posibilităților și apoi expunerea a ceea ce ne dorim. Momentul oportun este în prima parte a conversației să le stabilim, apoi să trecem la discuție și crearea punții de legătură necesară oricărei comunicări. Astfel, dacă vrem să primim ajutor, spre exemplu, pentru un proiect de la un agent economic, să ne oferim mai întâi ajutorul nostru, cunoscând criteriile de motivare care îl preocupă pe partener. Rețeta de succes: să gândim, care ar fi primul pas pe care am putea să-l facem în stabilirea unei relații de parteneriat cu un agent economic.

Tehnica Validării sociale. Este demonstrat că ceea ce este evident atunci când luăm o decizie în mod independent, devine mai puțin evident atunci când trebuie să luăm decizia în prezența altora, iar aceștia văd diferit lucrurile. Este demonstrat experimental faptul că dacă un om s-a oprit pe o stradă aglomerată și se uită în sus timp de un minut, fără ca deasupra capului să fie ceva deosebit circa 40% din pietoni se vor opri. Astfel rețeta ar fi: să aducem exemple, arătându-le celor cu care discutăm, ale oamenilor asemănători cu ei care au realizat acțiuni/activități asemănătoare.

Tehnica Asocierii. Oamenii de regulă preferă să spună *da* celor pe care îi plac ori celor în care au încredere, celor pe care-i respectă. Astfel, se explică faptul că folosim serviciile, ideile, produsele celor pe care îi simpatizăm și avem încredere. La rândul său imaginea personală poate fi foarte mult susținută de oamenii din compania noastră. Rețeta: a identifica parteneri din anturajul nostru pe care poți miza.

În stabilirea acordului de parteneriat propunem *Modelul rațiunii al interacțiunilor umane Wig-Wig* (câștigă-câștigă)

(din cele 6 identificate în literatura de specialitate) care reprezintă modelul persoanelor, pentru care soluțiile adoptate sunt reciproc avantajoase. Acest model se bazează pe următoarele caracteristici: viața este o arenă de cooperare și nu de competiție și se axează pe paradigma care afirmă că există destul pentru fiecare, succesul unuia nu se realizează cu prețul insuccesului sau excluderea altuia. Modelul cuprinde 5 dimensiuni interdependente ale vieții:

1. *Caracterul* (integritatea, maturitatea, mentalitatea abundenței);
2. *Relații* (relațiile productive se bazează pe încredere);
3. *Acordurile* care vizează: rezultatele dorite (ce anume trebuie de realizat și când), liniile directoare în cadrul cărora se obțin rezultate, resursele (umane, financiare, tehnice sau organizatorice), administrarea responsabilităților (standardele executării și data evaluării) consecințele (ce se va întâmpla în urma evaluării);
4. *Sistemele* (sistem de colaborare pe bază de acord din care să rezulte recompensele relației Wig-Wig);
5. *Metode* (comunicarea empatică, punerea accentului pe profit/rezultat și nu pe poziție) ⁴⁴.

Un model al interacțiunii umane acceptabil în relațiile de parteneriat considerăm *Modelul rațiunii Wig-Wig (câștigă-câștigă)*. Cunoașterea fenomenului de comunicare persuasivă și specificul acesteia oferă posibilitatea cadrelor didactice să favorizeze dezvoltarea parteneriatelor. Comunicarea persuasivă este un mijloc de stabilire și menținere a unor relații de parteneriat. Este important să conștientizăm faptul, dacă ne dorim să convingem pe cineva, mesajul trebuie să se focalizeze pe cealaltă persoană. Credibilitatea imaginii agentului (carisma) constituie un factor cu greutate remarcabilă în actul de comunicare. O imagine carismatică facilitează instituirea unei relații favorabile de parteneriat și, în consecință, potențează forța persuasivă a mesajului.

Persuasiunea condiționează o *comunicare autentică* care-i bazată, prin urmare, în mod prioritar pe *principiul cooperării*.

⁴⁴ http://www.mpt.upt.ro/doc/curs/gp/Communication_skills.pdf

3.3. Rolul societății civile în dezvoltarea parteneriatelor și implicarea sectorului asociativ în realizarea obiectivelor educației

Organizațiile non-guvernamentale (ONG-urile), asociațiile profesionale, organizațiile confesionale și reprezentanții altor subiecți ai societății civile joacă un rol critic și important, multiaspectual, în dezvoltarea societății. În ultimele două decenii, în condițiile transformării spectaculoase a mediului în care activează societatea civilă, aceste roluri s-au schimbat. Societatea civilă evoluează într-un mod dinamic și cu impact.

Există diferite definiții a ceea ce se numește prin termen generic **societatea civilă**. Definițiile se schimbă pe măsură ce societatea civilă este recunoscută ca fiind mai mult decât un simplu sector dominat de comunitatea ONG-urilor: astăzi, societatea civilă include o tot mai largă gamă de grupuri organizate (și neorganizate), vibrante la problemele societății. Noii actanți ai societății civile estompează hotarele stricte dintre sectoare și experimentează noi forme de organizare.

Se schimbă, de asemenea, și **rolurile**: actorii societății civile demonstrează valoarea lor ca facilitatori, inovatori, precum și furnizori de servicii și apărători ai drepturilor, în timp ce sectorul privat joacă un rol tot mai vizibil și eficient în abordarea provocărilor societății. Societatea civilă are roluri diferite, însă, de-a lungul timpului, s-au evidențiat câteva de bază:

- Gardian (*watchdog*⁴⁵): supravegherea legalității, transparenței și responsabilității;
- Avocat: sensibilizarea problemelor și provocărilor societale și pledarea pentru schimbare și îmbunătățiri;
- Furnizor de servicii: răspunsul direct la nevoile societății și membrilor acesteia;

⁴⁵ Termenul *watchdog* (în traducere *ad-literam* „câine de gardă”) este definit de Cambridge English Dictionary, ca persoană sau organizație responsabilă cu supravegherea legalității activității și exercitării atribuțiilor agenților, organizațiilor, instituțiilor etc.

- Expert: împărtășirea cunoștințelor și experienței unice în elaborarea de politici și strategii, în modelarea soluțiilor pentru probleme stringente;
- Formator: livrarea de programe de dezvoltare profesională și instruire continuă;
- Reprezentant: porta-voce pentru grupurile excluse, marginalizate și sub-reprezentate;
- Cetățean activ: încurajarea și implicarea cetățenilor și promovarea drepturilor lor;
- Suporter solidar: promovarea valorilor fundamentale și universale.

Se schimbă continuu și **contextul** societății civile: au loc puternice procese geopolitice, tehnologiile avansează impetuos în dezvoltarea societăților, implicarea socială este alta, iar presiunile politice sunt restrictive pentru activitatea societății civile. Toate aceste schimbări reprezintă provocări pentru subiecții care acționează în baza principiilor tradiționale, dar și oportunități pentru a se adapta rapid și a crea valori noi.

Cele menționate anterior conving că, la momentul actual, societatea civilă este energică și din ce în ce mai inovatoare în încercările sale de a soluționa provocările societale și de a sprijini guvernele locale și naționale, și chiar procesele globale.

O provocare și mai mare pentru reprezentanții societății civile este anticiparea modului în care se schimbă contextele și proiectarea modelelor de comportament și acțiune în aceste contexte noi pentru a crea impact asupra dezvoltării problemelor sociale. Într-un mediu turbulent și nesigur, subiecții societății civile nu mai pot acționa în mod tradițional, nu pot păstra limitele stricte ale domeniilor și nu mai pot acționa în izolare. Acest lucru înseamnă că ONG-urile trebuie să se orienteze la surse neobișnuite (sau mai puțin obișnuite) de inspirație și relevanță pentru a se adapta cu succes.

Fiind angajați în parteneriate cu guvernele, mediul de afaceri și organizațiile internaționale, actorii societății civile pot și trebuie să ofere dinamism și flexibilitate în abordarea problemelor și necesităților în continuă schimbare. Influența societății civile este în continuă creștere și ar trebui să fie valorificată pentru a crea încredere și interacțiune între sectoare.

Schimbările pe care societatea civilă le realizează sugerează că aceasta nu ar mai trebui să fie privită ca un „al treilea sector”, ci, mai degrabă, ca liantul care conectează activitatea publică și privată pentru consolidarea binelui comun.

În exersarea acestui rol, actorii societății civile trebuie să se asigure că își păstrează misiunile de bază, integritatea, consecvența și un nivel înalt de încredere. Societatea va avea nevoie întotdeauna de organizații independente, puternice, care să acționeze în calitate de „*ochi de veghe*”, gardieni etici și apărători ai celor marginalizați sau sub-reprezențați. În toate formele sale de manifestare, societatea civilă are un rol important în a aduce împreună toate părțile interesate și de asigura un nivel înalt de responsabilitate a fiecărei părți.

Ne convingem, astfel, că societatea civilă, alături de guverne și mediul de afaceri, are posibilitatea de a valorifica schimbările societale în scopul implicării și manifestării active în calitatea de actant important în societate. Societatea civilă poate juca un rol deosebit de puternic în acest proces, ca un stimulent și provocator, creând spațiu pentru colaborări și parteneriate bazate pe valorile fundamentale de încredere, onestitate și contribuție la bunul public.

Recunoscând conceptul unic referitor la societatea civilă – „spațiul în care acționăm pentru binele comun” – și faptul că nici un sector nu poate rezolva de unul singur provocările societale majore, rolurile de bază ale societății civile, menționate mai sus, sunt realizate, din ce în ce mai frecvent, prin implicarea acestora în parteneriate, acorduri de colaborare în diverse domenii de interes vital/comun.

Noile abordări ale educației, rezultate din multiplele intenții de reformare și modernizare a sistemelor de învățământ, accentuează importanța implicării tuturor actanților relevanți în aceste procese, deoarece este dovedit, cu prisosință, că educația demult **nu mai** este exclusiv treaba „școlii” (*a se citi*: „sistemului de învățământ”) așa cum se considera, în mod eronat, odinioară.

În ultimele decenii, cele mai importante foruri mondiale în domeniul educației (Jomtien, Salamanca, Dakar ș.a.) au scos în prim-plan necesitatea extinderii dialogului politic între guverne, societatea civilă și alți parteneri implicați în atingerea țințelor globale ale educației, dar și realizarea obiectivelor la nivel

național și local. În particular, se recomandă asigurarea implicării și participării societății civile la elaborarea, implementarea și monitorizarea strategiilor de dezvoltare a educației⁴⁶. Deși responsabilitatea finală în domeniul educației aparține statului, organizațiile societății civile au un rol major în derularea tuturor proceselor aferente educației.

Promovarea și dezvoltarea parteneriatelor în mediul educațional face o diferență reală și aduce plus valoare procesului educațional prin contribuția la furnizarea de oportunități de sprijin și servicii adiționale, care contribuie la calitatea învățării și a bunăstării copiilor, în general. Este aproape un lucru comun și obișnuit ca instituțiile de învățământ, în special școlile, să colaboreze cu diverse organizații pentru a identifica și aplica noi modalități de a răspunde, la un nivel cât mai înalt de calitate, cerințelor individuale și specifice ale celor care învață.

Precondițiile și principiile de bază ale unui parteneriat eficient rezidă în colaborare, reciprocitate, beneficii mutuale.

În accepțiunea UNESCO, societatea civilă pentru educație este definită ca totalitate a asociațiilor neguvernamentale, non-profit, implicate în educație. Printre acestea sunt asociațiile profesionale ale pedagogilor, grupurile de promotori, asociațiile comunitare, rețelele de cercetare, asociațiile părinților, asociațiile elevilor, diverse mișcări sociale și altele⁴⁷.

Mesajul UNESCO este unul foarte clar și tranșant: obiectivele dezvoltării educației pot fi atinse doar cu participarea activă a organizațiilor societății civile. Plecând de la această declarație, UNESCO încurajează implicarea sectorului asociativ în atingerea țintelor educației, propunând mecanisme pentru dialog continuu și acțiuni comune, care vizează:

- Extinderea și promovarea conceptului educației pentru toți în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții;
- Consolidarea recunoașterii rolurilor, contribuțiilor și experiențelor societății civile, astfel încât să influențeze în

⁴⁶ *The Dakar Framework for Action. Education for All: Meeting our Collective Commitments.* Word Education Forum. Dakar, Senegal, 26-28 April, 2000.

⁴⁷ *The Involvement of Civil Society in education for All.* Synthesis Report. Special Session. 46th Session of the International Conference on Education. IBE, Geneva, 5-8 September 2001.

mod direct politicile educaționale la nivel național, regional și internațional;

- Mobilizarea participării organizațiilor societății civile în monitorizarea și evaluarea obiectivelor educației;
- Consolidarea diferitor capacități ale ONG-urilor, în special la nivel național și regional;
- Facilitarea acțiunii comune și cooperării între ONG-uri, prin crearea de rețele și schimb de experiență.

Potrivit UNESCO, organizațiile societății civile devin din ce în ce mai organizate și mai vocale, ele însele prezentând modele coerente de colaborare și relații sistematice cu agențiile internaționale, cu guvernele, cu autoritățile și instituțiile locale⁴⁸. Acest lucru este foarte evident la toate nivelele.

Există mai multe raționamente care conving că implicarea societății civile în dezvoltarea și promovarea reformelor în educație este importantă:

1. *Guvernele au nevoie de suport și asistență tehnică.* Realizarea reformelor educaționale presupune procese largi, cu implicații forte și provocări pe măsură. În diferite țări, necesitățile sunt diferite: în dependență de nivelul de dezvoltare a țărilor, de gradul de realizare a reformelor, de capacitatea autorităților în conducerea, realizarea și monitorizarea reformelor. Asistența oferită de sectorul asociativ este, în unele cazuri, de o importanță crucială.
2. *Insuficiența de resurse umane și financiare.* În fiecare țară, indiferent de dezvoltare, există lacune și insuficiență de resurse, în special atunci când se promovează reforme noi, care necesită resurse adiționale, suplimentare celor alocate în modul stabilit domeniului respectiv. Mobilizarea adecvată a resurselor existente, atragerea resurselor noi și valorificarea judicioasă a acestora creează condiții pentru abordarea provocărilor legate de implementarea reformelor. Din aceste considerente, guvernele trebuie să colaboreze cu organizațiile societății civile care pot veni cu resurse suplimentare în sprijinul reformelor.
3. *Principii și procese democratice.* Multe dintre intervențiile realizate demonstrează că natura sistemelor democratice

⁴⁸ *Ibidem.*

reclamă o participare largă în toate procesele ce decurg din politica educațională a statului: o premisă esențială a democrației este că deciziile bazate pe pluralitate sunt mai legitime și mai reprezentative decât cele adoptate doar de câțiva cetățeni. Implicarea societății civile în luarea deciziilor extinde substanțial participarea ca drept fundamental și consolidează principiul democratic al actului decizional.

4. *Necesități pentru relevanță și viziuni noi.* Calitatea, relevanța și noile viziuni sunt indispensabile proceselor de reformă. Există un larg consens în ceea ce privește faptul că dezvoltarea procesului și fenomenului educațional trebuie să ia în considerare dezvoltarea societății în general. Mai mult decât atât, în contextul actual al globalizării, necesitatea de a identifica noi și noi modalități de cooperare în domeniul educației este tot mai accentuată. Este necesară schimbarea viziunilor și a paradigmatelor, iar societatea civilă deține expertiza necesară pentru furnizarea schimbării.

Sinteza mai multor studii și cercetări în ceea ce privește implicarea societății civile în promovarea/realizarea obiectivelor reformelor educaționale, identifică câteva arii mari în care parteneriatele cu organizațiile societății civile cunosc cea mai largă dezvoltare⁴⁹:

– **Furnizarea de servicii alternative.** Rolul-cheie al societății civile în furnizarea de servicii este acela de a acoperi nișele în care prestatorii publici/de stat fie că lipsesc, fie că prezența lor este insuficientă, insesizabilă. ONG-urile au avantajul de a fi mult mai flexibile decât organizațiile statale, mai aproape de mediul specific și culturile locale, mai inovative în abordări. În foarte multe procese naționale, legate de dezvoltarea educației, ONG-urile dețin roluri de lider, iar expertiza lor este cunoscută și recunoscută. Un aspect important în acest context îl constituie capacitatea ONG-urilor de a asigura cooperarea intersectorială la diferite niveluri, între toate domeniile relevante educației. Un alt domeniu în care organizațiile societății civile sunt foarte implicate și au o contribuție substanțială este furnizarea de

⁴⁹ *The Involvement of Civil Society in education for All.* Synthesis Report. Special Session. 46th Session of the International Conference on Education. IBE, Geneva, 5-8 September 2001.

alternative educaționale și de programe de educație non-formală. De asemenea, ONG-urile sunt deosebit de eficiente în domenii precum participarea comunitară, emanciparea, intervenția și educația timpurie, consolidarea capacităților etc.⁵⁰.

– **Abordarea necesităților grupurilor dezavantajate.** Organizațiile societății civile răspund mai eficient necesităților grupurilor dezavantajate (copiii din familii vulnerabile, sărace, copiii cu dizabilități / cerințe educaționale speciale, copiii afectați de migrație, de conflicte armate, copiii străzii etc.) și înregistrează succese remarcabile în lucrul cu cei marginalizați și excluși de la educație, prin programele de educație non-formală, prin demersuri adaptate cerințelor speciale ale celor abordați.

– **Promovarea voluntariatului.** Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale se oferă ei înșiși sau angajează voluntari pentru furnizarea programelor educaționale în țări cu rate înalte de neșcolarizare sau pentru programe de educație pentru care țările respective nu dețin resursele interne necesare. Un exemplu elocvent în acest sens sunt voluntarii Corpului Păcii, care activează de mai mulți ani în Republica Moldova.

– **Crearea societăților instruite.** Organizațiile societății civile au și pot avea în continuare un rol determinant în promovarea învățării și parcurgerii a cât mai multor niveluri de studii drept premisă pentru asigurarea bunăstării personale a indivizilor și a societăților în general. În acest sens, sunt necesare și importante campaniile de alfabetizare, de sensibilizare și promovare a beneficiilor educației. Cel mai relevant exemplu este amploarea promovării conceptului *Educație pentru Toți*, realizat cu sprijinul sectorului asociativ, în special în țările sărace.

– **Inovarea.** De-a lungul ultimelor decenii sectorul asociativ și-a demonstrat capacitatea de a inova și de a fi promotor al noului, al viziunilor moderne, sprijinind țările și guvernele în realizarea reformelor inovatoare, pe diverse domenii și aspecte ale acestora. Sectorul asociativ identifică surse și modele de noi abordări și practici, importante pentru schimbarea în educație și evoluția noilor concepte educaționale: *educație pentru toți*,

⁵⁰ Hands C. *It's Who You Know and What You Know: The process of creating partnerships between schools and communities.* <http://www.adi.org/journal/fw05/HandsFall2005.pdf>

educație centrată pe copil, educație incluzivă. Cu alte cuvinte, prin expertiza și capacitatea lor de inovare, inputurile ONG-urilor vin să suplinească „golul de idei”, existent, inevitabil, la diferite faze ale reformelor.

– **Definirea noilor conținuturi și abordări.** În cadrul reformelor, organizațiile societății civile au realizat și promovează, în continuare, mai multe intervenții pentru includerea în programele de studii a cursurilor/disciplinelor novatoare. Cele mai prodigioase și ofertante domenii au fost, de-a lungul timpului, educația civică, educația pentru sănătate, educația ecologică și altele. Grație asistenței tehnice și implicării directe a ONG-urilor, cursurile menționate (dar și multe altele) au fost modernizate, adaptate la specificul local și îmbogățite cu conținuturi noi, în consens cu noile tendințe profilate în domeniile de referință.

– **Informarea și pledoaria.** Organizațiile neguvernamentale cu preocupări în domeniul educației, în majoritatea lor, sunt foarte prezente la nivel internațional și pledează pe/pentru subiecte extrem de arzătoare, ce decurg din dezvoltarea firească a educației, cum ar fi: dreptul la educație, asigurarea accesului, eradicarea excluderii, promovarea incluziunii, inserția socio-profesională etc. Mai mult, organizațiile se asociază în mișcări ample, care desfășoară activități de mare rezonanță, cu impact asupra evoluției educației la nivel mondial: *Global Partnership for Education (Parteneriatul Global pentru Educație)*, *Global Campaign for Education (Campania Globală pentru Educație)*, *Education International (Educația Internațională)* etc. Pe plan internațional, *Campania Globală pentru Educație* are un rol important de *advocacy* mondial, iar la nivelele regionale, naționale și locale se creează rețele de ONG-uri implicate puternic în procesele relative educației și în auto-reprezentare. Prin demersurile lor, organizațiile societății civile exercită presiune asupra factorului politic pentru luarea deciziilor în favoarea dezvoltării educației pe principii echitabile, incluzive, de calitate.

– **Dezvoltarea politicilor.** Există suficiente exemple și dovezi – la nivel global și la nivelul țărilor – că organizațiile neguvernamentale s-au expus drept parteneri loiali în realizarea multor și diferitelor procese. Un aport considerabil îl au ONG-urile internaționale și naționale în dezvoltarea politicilor educaționale. Rolul acestora nu se limitează doar la participarea cu expertiză

calitativă în elaborarea documentelor de politici, dar și în crearea de modele, bune practici, în stabilirea mecanismelor de monitorizare și evaluare a implementării politicilor, precum și a impactului politicilor asupra ameliorării domeniului.

Implicarea organizațiilor societății civile în promovarea reformelor și dezvoltarea continuă a domeniului educațional au condus spre diversificarea formelor de colaborare și a parteneriatelor în domeniu. Experiența demonstrează că pot exista numeroase scenarii de realizare a parteneriatelor în folosul tuturor actanților educației. Este important să fie menținut ritmul, calitatea și buna credință în aceste relații. Rolul statului rămâne a fi cel de identificare, analiză și valorificare a expertizei societății civile, iar al ONG-urilor – de contribuție, inspirație și de valoare adăugată la procesele publice realizate atât la nivel internațional, cât și la cel național/local.

Contribuția substanțială a societății civile la realizarea obiectivelor educației este o realitate și un raționament în plus pentru state și guverne să țină cont de această resursă și să consolideze parteneriatul cu ONG-urile. Modul de cooperare și formele de parteneriate diferă, dar experiența ne convinge că parteneriatul durabil între domeniul educației și societatea civilă este important și în beneficiul tuturor actanților.

3.4. Metodologia de dezvoltare a parteneriatelor în domeniul educațional cu implicarea sectorului asociativ

Ca și orice alt exercițiu din activitatea umană, constituirea unui parteneriat se realizează în baza unui proces conceput, planificat și realizat corespunzător. Primul obiectiv în cadrul acestui proces este inițierea unui dialog deschis între părți, bazat pe transparență, înțelegere, angajament și spirit de generozitate. Dialogul se realizează între organizații ca entități, între echipele de conducere ale acestora și între membrii personalului organizațiilor implicate. Dialogul este necesar pentru stabilirea anticipată a unor reguli de colaborare și pentru evitarea acordării exclusive a dreptului de proprietate asupra unui întreg proces doar unui actant al parteneriatului.

Există două reguli simple pentru menținerea succesului parteneriatului fundamental:

1. Participanții se asigură că împărtășesc o viziune comună, că obiectivele, planurile, procesele și alocarea responsabilităților sunt înțelese de toate părțile. Este la fel de important să fie identificate rezultate măsurabile și stabilite valori de referință cu standarde de performanță pentru îmbunătățirea domeniului în care se colaborează.
2. Participanții se asigură că își asumă scopuri realiste și proporționale și riscuri partajate pentru fiecare entitate sub umbrela aceluiași parteneriat.

Planificarea dezvoltării și implementării parteneriatului este necesară și importantă. De multe ori, părțile optează pentru colaborări neformale decât să investească eforturi pentru a elabora și agreea reguli și norme aplicabile și orientări explicite de interacțiune. Abordarea neformală creează ulterior probleme în procesul de colaborare, cele mai frecvente fiind comunicarea defectuoasă, lipsa de responsabilitate între membri, dependența de unul din participanți sau de un grup mic de decizie etc.

Atestăm diferite opinii și abordări privind crearea unui parteneriat eficient. O sinteză a acestora indică trei etape de bază în ciclul de viață al parteneriatului: *explorarea*, *crearea* și *durabilitatea*⁵¹ (figura 3.2).

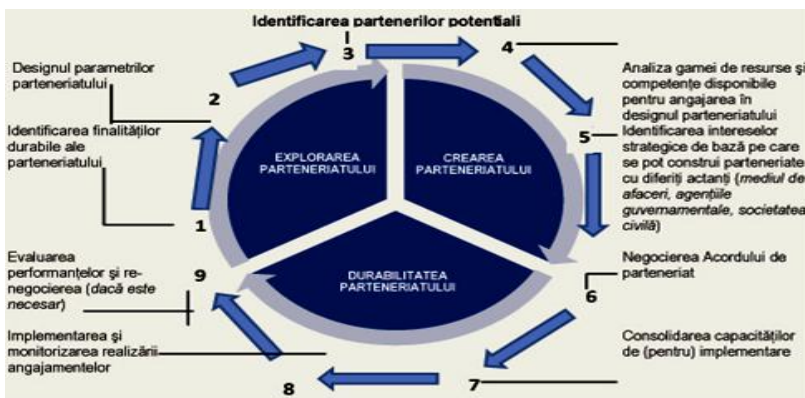

Fig. 3.2. Etapele ciclului de viață a parteneriatului

⁵¹ *The Partnership Cycle*. In: Supporting entrepreneurs for sustainable development www.seedinit.org

O altă abordare susține existența a 12 faze ale procesului de partajare pe etape a ciclului de dezvoltare a parteneriatelor ⁵²:

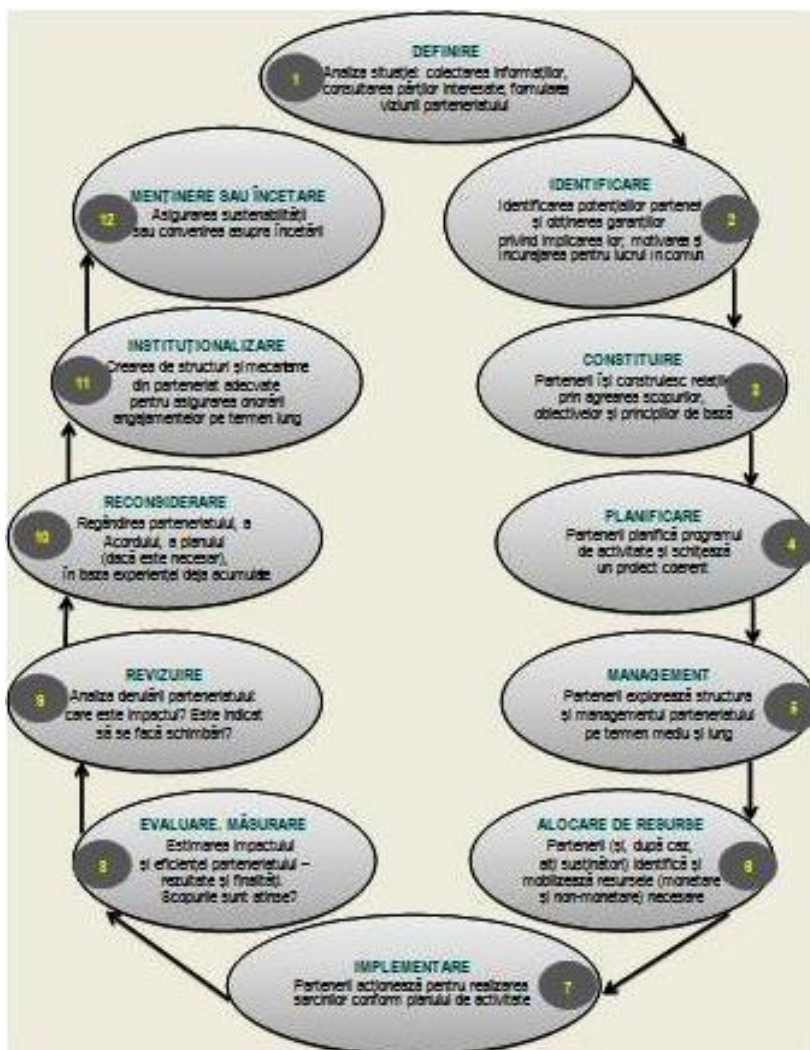

Fig. 3.3. Cele 12 faze ale procesului de edificare a parteneriatului

⁵² *The Partnership Journey. An expedition into partnership.* <http://www.constellatedglobal.com/partnership-journey/>

Dintr-o altă perspectivă, etapele de constituire a parteneriatului se referă la⁵³:

1. *Evaluarea potențialului de implicare în cadrul parteneriatului.* De ex., în cazul unei organizații non-guvernamentale (ONG), acesta își va evalua capacitatea de a construi un dialog eficient cu agențiile guvernamentale, de a mobiliza comunitatea, cunoștințele și experiența în domeniul care face obiectul parteneriatului, disponibilitatea asumării angajamentelor și riscurilor potențiale, precum și alte capacități. În cazul administrației publice locale (APL), se va ține cont de imaginea și autoritatea acesteia, mijloacele financiare cu care contribuie la dezvoltarea parteneriatului, infrastructura etc.
2. *Pregătirea inițierii parteneriatului.* La această etapă au loc întâlnirile dintre părțile interesate, colectarea informațiilor relevante, implicarea, după caz, a consultantților și experților în domeniul/domeniile în care se inițiază parteneriatul.
3. *Prezentarea aspectelor-cheie ale parteneriatului.* Este indicat să se elaboreze o prezentare succintă, dar consistentă care să conțină descrierea obiectului parteneriatului, scopul și obiectivele sale, planul de implementare, bugetul, monitorizarea și evaluarea, precum și problemele/riscurile anticipate și soluțiile pentru minimizarea/eliminarea acestora.
4. *Identificarea partenerului/ partenerilor.* Există mai mulți factori care urmează a fi luați în calcul în procesul de identificare/ selectare a partenerului, de bază fiind agenda similară, încrederea și respectul mutual, capacitatea organizațională, resursele angajate în realizarea obiectivelor parteneriatului, coordonarea și complementaritatea.
5. *Stabilirea condițiilor parteneriatului.* Rezultatul pozitiv și performanța în cadrul parteneriatului va depinde de claritatea și consensul în ceea ce privește scopul și obiectivele stabilite, termenele de realizare a obiectivelor

⁵³ Galvin J., Mahony H., Mahony K. *Family, School, Community Educational Partnership.* Academic Report. Curriculum Development Unit, Mary Immaculate College, Limerick, 2009.

propuse, delimitarea responsabilităților, statutul/condiția fiecărui actant pe durata parteneriatului, modalitățile/mecanismele de administrare și coordonare a proceselor în cadrul parteneriatului, de monitorizare și informare. Un rol important îl are mediatizarea și diseminarea rezultatelor, în special a celor care asigură durabilitatea.

6. *Implementarea parteneriatului.* Este etapa în care se realizează, efectiv, toate activitățile pre-stabilite pentru atingerea scopului și obiectivelor parteneriatului, în condițiile agreate anticipat.
7. *Diseminarea experienței/experiențelor reușite.* Performanța unui parteneriat se evaluează, în special, după rezultatele înregistrare și după plusvaloarea pe care o aduce domeniului în care s-a derulat. Sunt apreciate experiențele pozitive, cu impact puternic și durabil asupra calității vieții și bunăstării beneficiarilor.

În procesul de inițiere a parteneriatelor este important să se ia în considerare și să se realizeze analiza potențialilor subiecți/părți interesate invitate/implicate în încheierea și realizarea colaborării în domeniul în care se inițiază parteneriatul. Cel puțin patru factori de bază trebuie luați în calcul:

1. poziția candidatului în ierarhia organizațiilor, instituțiilor din domeniu;
2. nivelul de influență (putere) pe care o deține;
3. nivelul de interes pe care îl are în problema specifică care face obiectul parteneriatului;
4. grupul, asociația, coaliția la care aparține sau cu care se poate asocia.

Aceste atribute pot fi identificate prin intermediul informațiilor colectate prin diverse metode, incluzând interviurile cu candidatul direct sau cu alți subiecți care pot furniza informații relevante despre acesta.

Nivelul de influență a candidatului va depinde de tipul, cantitatea și calitatea resurselor și puterii pe care subiectul respectiv le deține și le poate orienta/aloca în a promova și asigura succesul parteneriatului. Nivelul de interes sau prioritatea problematicii parteneriatului sunt pregnante prin importanța pe care subiectul o acordă domeniului și părților interesate.

În linii mari, aceste atribute semnaleză capacitatea părților interesate de a promova sau bloca o problemă, de a se alia cu alții pentru a forma o coaliție care va susține sau va fi în opoziția problemei. Astfel că analiza potențialelor părți interesate în încheierea parteneriatului oferă o înțelegere detaliată a (1) impactului acestuia (politic, economic, social) asupra grupurilor interesate, (2) a ierarhiei autorității și puterii pe care o deține între diferite grupuri, precum și (3) percepției asupra problematicei parteneriatului.

Parcursul coerentă a tuturor etapelor și luarea în considerare a tuturor aspectelor relevante dezvoltării unui parteneriat de succes poate fi evaluată/autoevaluată prin aplicare diferitor instrumente, inclusiv prin liste de control (*Anexa 2*).

O premisă determinantă în asigurarea parteneriatului autentic este semnarea unui document scris (acord, memorandum, protocol sau un alt tip de document), prin care vor fi clar stabilite drepturile și obligațiunile părților și vor fi create condiții pentru evitarea unor situații nedorite (*Anexa 3*).

Parteneriatele între diferiți subiecți devin din ce în ce mai populare, pentru că indivizii și organizațiile încearcă să profite de numeroasele beneficii pe care acestea le oferă. Totuși, în mod firesc și evident, nu toate parteneriatele vor reuși. Mai mult, unele parteneriate se pot concepe și, ulterior, derula într-un mod foarte eronat și asta din cauza că procedurile de bază nu sunt urmate și că nu toți partenerii au atitudinea corectă/corespunzătoare.

Există câteva semne clasice de avertizare care „anunță” că în derularea unor parteneriate pot apărea probleme:

- Existența dovezilor că unii parteneri au agende ascunse.
- Lipsa unui scop clar definit.
- Stabilirea unor obiective nerealiste.
- Unul dintre parteneri manipulează sau domină.
- Existența unui conflict istoric al intereselor-cheie.
- Lipsa intereselor-cheie comune în cadrul parteneriatului.
- Diferențele între abordări și modalități de acțiune.
- Existența/instaurarea unui echilibru inegal și inacceptabil al puterii și controlului;
- Stabilirea unor angajamente financiare și de timp mai mari decât potențialele beneficii.

Totodată, este important să se înțeleagă că un parteneriat nu va fi niciodată perfect și, dacă sunt semnalate anumite dificultăți, pur și simplu, se rezervă timp, se fac câțiva pași înapoi pentru a analiza, onest și deschis, situația, a reconsidera viziunile comune și raționamentele de bază pentru care s-a inițiat colaborarea; se re-negociază și se re-stabilesc condițiile pentru o colaborare mult mai eficientă.

Implementarea metodologiei

Ipoteza care fundamentează o abordare bazată pe parteneriat constă în ideea că doar prin colaborare cuprinzătoare și largă, cross-sectorială, putem asigura inițiative de dezvoltare durabilă, coerente și suficient de integrate, pentru a face față celor mai complexe și greu de soluționat probleme. Este dovedit că abordările sectoriale unice nu întotdeauna au rezultatul scontat și impactul similar celui creat de implicarea multisectorială. Situația se explică fie prin concurența existentă între sectoare, fie prin duplicarea eforturilor și risipa de resurse valoroase, fie prin alte varii motive.

Astfel, parteneriatul oferă noi oportunități prin recunoașterea calităților și competențelor fiecărui sector de a găsi noi modalități de valorificare a acestora în numele binelui comun. În context, întrebarea firească este ce aduce fiecare sector – public, de afaceri, societatea civilă – în multiplicarea binelui comun, în condițiile în care misiunea de bază, valorile, prioritățile și atribuțiile lor sunt destul de diferite? Particularitățile în implementarea parteneriatelor vor fi determinate de particularitățile sectorului implicat. Acestea pot fi rezumate după cum urmează în *figura 3.4*⁵⁴:

Procesul de implementare a parteneriatului se realizează, de regulă, prin elaborarea – în comun – a unui plan de acțiuni. Planul rezultă din obiectivele stabilite în Acordul de parteneriat și conține activitățile necesare a fi întreprinse pentru atingerea obiectivelor.

⁵⁴ *Adaptare după Tennyson R. The Partnering Toolbook. The International Business Leaders Forum (IBLF) and the Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN), 2003.*

Tabelul. 3.3. Particularitățile sectoarelor implicate în parteneriate

SECTORUL	MISIUNEA DE BAZĂ	ATRIBUȚIILE DE BAZĂ
SECTORUL PUBLIC	<p>Crearea statului de drept, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea cadrului de promovare a drepturilor economice, politice și sociale și generarea angajamentului politic pentru dezvoltare; • Dezvoltarea de reglementări și standarde, aderarea la angajamente internaționale; • Furnizarea de servicii publice pentru asigurarea respectării drepturilor și satisfacerii necesităților de bază. 	<p>Conducut de principiul fundamental al respectării drepturilor, sectorul public oferă acces, informare, stabilitate și legitimitate.</p>
SECTORUL DE BUSINESS	<p>Investiții și comerț, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crearea de bunuri și servicii; • Asigurarea oportunităților de angajare, inovație și creștere economică; • Maximizarea profiturilor investitorilor, pentru a asigura investiții suplimentare, care vor permite businessului să inoveze continuu. 	<p>Conducut de principiul obținerii profiturilor, sectorul de business este inventiv, productiv, foarte concentrat și rapid.</p>
SOCIETATEA CIVILĂ	<p>Dezvoltarea socială, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crearea de oportunități pentru creștere individuală și creativitate; 	<p>Conducută de principiul valorilor, societatea civilă este receptivă, vocală, incluzivă și creativă.</p>

- Acordarea se sprijin și servicii pentru cei în dificultate, marginalizați sau excluși;
- Acționarea ca gardieni ai proceselor și bunurilor publice.

Elementele-cheie ale planului de implementare a parteneriatului sunt:

- *Scopul și obiectivele.* Este recomandat ca obiectivele largi, destul de generale din Acord să fie divizate în sub-obiective care să sugereze finalitățile/rezultatele așteptate.
- *Activitățile* – lista de sarcini concrete pentru punerea în aplicare a parteneriatului și pentru realizarea obiectivelor.
- *Responsabilii* – conducătorii, consultanții, experții implicați în realizarea sarcinilor.
- *Termenele* – perioadele de timp afectate sau data finalizării fiecărei activități.
- *Indicatorii* – rezultatele concrete așteptate, exprimate în număr, procente sau în alt mod cuantificabil.

Planul de implementare a parteneriatului poate avea următoarea structură (*tabelul 3.4*).

În funcție de natura și complexitatea proceselor și de modul de abordare a angajamentelor asumate, la structura propusă a Planului pot fi adăugate și alte rubrici:

- *Riscurile.* La acest compartiment vor fi incluse problemele potențiale care pot fi anticipate la momentul planificării și strategiile pe care și le propun părțile pentru atenuarea/eliminarea riscurilor. Pornind de la nivelurile implicate în parteneriat, complexitatea obiectului și a resurselor alocate, pentru abordarea riscurilor poate fi aplicată Matricea managementului riscurilor (*Anexa 4*).
- *Monitorizarea și evaluarea.* Pentru derularea eficace a parteneriatului, este indicat ca procesele desfășurate în cadrul acestuia să fie monitorizate și evaluate cu o anumită periodicitate. Obiect al monitorizării și evaluării pot fi următoarele elemente de bază: calitatea proceselor, eficiența utilizării resurselor, respectarea termenelor,

- Dinamizarea a noi rețele ce oferă fiecărui sector canale mai eficiente de angajament cu comunitatea și o mai mare capacitate de a influența agenda publică;
- O mai bună înțelegere a valorilor fiecărui sector, dezvoltând astfel o societate integrată și stabilă.

Pentru asigurarea calității și succesului parteneriatelor este recomandată respectarea unor reguli. Literatura de specialitate propune multiple sfaturi, care pot contribui la asigurarea eficienței colaborării într-un domeniu sau altul (*Anexa 5*).

Tabloul 3.5. *Potențialele obstacole în dezvoltarea unor parteneriate eficiente*

Surse de obstacole	Exemple
Publicul larg, opinia publică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevalarea atitudinii de scepticism; ▪ Atitudini rigide/preconcepute referitoare la sectoare/parteneri specifici; ▪ Așteptări supraevaluate vizând ceea ce este posibil.
Caracteristici sectoriale negative (<i>existente sau percepute</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sectorul public: birocratic și intransigent; ▪ Sectorul de afaceri: ferm și competitiv; ▪ Societatea civilă: combativă și teritorială.
Limitări personale (<i>ale indivizilor care conduc în cadrul parteneriatului</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Abilități inadecvate pentru colaborare; ▪ Autoritate internă/externă restricționată; ▪ Roluri/atribuții prea restrânse; ▪ Lipsa de încredere în eficacitatea parteneriatului.
Limitări organizaționale (<i>ale organizațiilor partenere</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priorități aflate în contradicție; ▪ Competitivitate (în cadrul sectorului); ▪ Intoleranță (din alte sectoare).
Constrângeri externe extinse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Climatul local social/politic/economic; ▪ Scara provocărilor/viteza schimbărilor; ▪ Incapacitatea de acces la resursele externe.

În procesul de inițiere și dezvoltare a parteneriatelor, trebuie să se țină cont că există anumite limite. Un parteneriat *limitat* este similar, în multe privințe, cu un parteneriat general/comun, cu o sigură diferență esențială. Spre deosebire de cel general, parteneriatul limitat are unul sau mai mulți parteneri care nu pot participa la gestionarea și controlul derulării parteneriatului. Un partener care are o astfel de participare limitată este considerat „partener limitat” și nu poartă, în general, răspundere personală pentru obligațiile parteneriatului.

De asemenea, chiar și în cazul în care există mai multe raționamente și argumente plauzibile în favoarea dezvoltării unui parteneriat pentru a face față unor probleme majore, nu întotdeauna acestea sunt evidente pentru toți. La fel, nu este întotdeauna ușor de a promova colaborarea și parteneriatele, în special în contexte culturale, politice sau economice fără considerație și antagoniste. Iată de ce potențialele obstacole în calea dezvoltării unor parteneriate eficiente pot lua cele mai diverse forme, fiind „alimentate” din diverse surse.

Atunci când se constată prea multe obstacole în crearea și implementarea unui parteneriat, este mai indicat să se renunțe la idee în așteptarea unui moment mai propice. Dar cele mai multe obstacole sunt surmontabile cu suficientă răbdare, angajament și efort. Și chiar atunci când se pare că parteneriatul a ajuns până la limita ruperii acestuia, situația poate fi transformată în ceva mai bun și mai puternic. Există exemple când crizele au generat soluții originale și neașteptate, pentru că cei implicați au fost forțați să reconsidere procesele și să creeze valoare adăugată și inovație într-o situație aparent falimentară. Din această perspectivă, un obstacol poate oferi, de fapt, un punct de cotitură nu doar neașteptat, dar și foarte valoros.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Codul Educației al Republicii Moldova Nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634).
2. Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 944 din 14.11.2014 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.11.2014, Nr. 345-351 (1014).
3. Planul național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011; Hotărârea Guvernului nr. 450 din 02.06.2010 pentru aprobarea Planului național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 04.06.2010, Nr. 87-90 (519).
4. Planul național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011; Hotărârea Guvernului nr. 1344 din 01.12.2008 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.12.2008, Nr. 218-220 (1362).
5. Planul național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pe anii 2011-2015; Hotărârea Guvernului nr. 766 din 11.10.2011 pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pe anii 2011-2015. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.10.2011, nr. 176-181 (841).
6. Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010-2011; Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 21.12.2010 cu privire la aprobarea Planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010-2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.12.2010, nr. 263.
7. Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1106, din 3 octombrie 2016.

8. Băran-Pescaru A. Parteneriat în educație. București: Aramis Print, 2004.
9. Beznea N. Familia și școala în relație de parteneriat educațional. În: Învățământul primar, nr. 1-2, Editura Miniped, București, 2005.
10. Cara A. ș.a. Implicarea familiei–școlii–comunității în asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate. Chișinău: IȘE, 2017.
11. Cuznețov L. Filosofia practică a familiei. Chișinău: CEP USM, 2013.
12. Godfrey C. Parteneriat școală–familie–comunitate. Ghid pentru cadrele didactice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
13. Lacombe F. Rezolvarea dificultăților în comunicare. Iași: Polirom, 2005.
14. Macavei E. Pedagogie. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
15. Muscă A. ș.a. Parteneriatul școală–familie–comunitate. IȘE, 2014. http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/03/Parteneriat_scoala-familie_ISE.pdf
16. Pânișoară I.O. Comunicarea eficientă. Ed. a IV-a. Iași: Editura Polirom, 2015.
17. Pânișoară I.O. Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică. București: Polirom, 2015.
18. Popescu M. Implicarea comunității în procesul de educație. Centrul Educația 2000. București: Corint, 2000.
19. Popescu R. Introducere în sociologia familiei. Iași: Polirom, 2009.
20. Radu Cr. Tehnici de persuasiune. Suport de curs. Cluj-Napoca: UBB, 2014.
21. Sandu A. Curs Psihologia educației. Iași: Editura Lumen, 2012.
22. Săucan D.Ș. Comunicarea didactică. București: Atos, 2003.

23. Advancing Partnerships – Parent and Community Engagement Framework <http://education.qld.gov.au/schools/parent-community-engagement-framework/resources/pdf/parent-community-engagement-framework.pdf>
24. Bourdieu P., Passeron J.C. Les Héritiers. Les étudiants et la culture. Paris: Les Éditions de Minuit, 1964.
25. Building Effective Partnerships. A Guide. BC Non-Profit Housing Association. http://bcnpha.ca/wp_bcnpha/wp-content/uploads/2014/05/Building-Effective-Partnerships-guide.pdf
26. Building Effective Partnerships. DFID Global School Partnerships. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100423085705/> <http://dfid.gov.uk/Documents/funding/global%20schools/pil-section2.pdf>
27. Civil Society Engagement. World Bank Review 2009. <http://siteresources.worldbank.org/CSO/Resources/CivilSocietyBook2009final.pdf>
28. Civil Society Partnership. Guiding Principles. UNICEF, 2011.
29. Council of Europe (2006). <https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.co.in/&httpsredir=1&article=1247&context=intl>
30. Creating and Sustaining Effective Partnerships <http://www.wa.gov/esd/training/elearning/business/01-06.pdf>
31. DeSqual, Development of Sustainable Quality Assurance in VET. Transfer of Innovation, Leonardo da Vinci Project, 2013. http://www.adam-europe.eu/prj/10794/project_10794_en.pdf
32. Epstein J. Developing and sustaining research-based programs of school, family, and community partnerships. Johns Hopkins University, 2005.
33. Faith Partnership Principles: Working Effectively with Faith Groups to Fight Global Poverty. London: UK Department for International Development, 2012.
34. Galvin J., Mahony H., Mahony K. Family, School, Community Educational Partnership. Academic Report. Curriculum Development Unit, Mary Immaculate College, Limerick, 2009.
35. Gow N. A Practical Treatise on the Law of Partnership. Buffalo, N.Y.: W.S. Hein, 2000.
36. Hands C. It's Who You Know and What You Know: The process of creating partnerships between schools and communities. <http://www.adi.org/journal/fw05/HandsFall2005.pdf>

- http://www.libraries.vic.gov.au/downloads/Seminar_Presentation_s/top_ten_partnership_tips__patrick_moriarty.pdf
37. Krüger J., Michalek R. Parents' and Teachers' Cooperation: Mutual Expectations and Attributions from a Parents' Point of View. In *International Journal about Parents in Education*, 2011, 5 (2), p. 1–11.
 38. Leadbeater Ch. *The Future Role of Civil Society*. The Civic Long Tail. London, Demos, 2011.
 39. Loizou E. Empowering Parents Through an Action Research Parenting Program. *Action Research*, 2013, nr. 11 (1), p. 73-91.
 40. *Making Good Society: Final Report of the Commission of Inquiry into the Future of Civil Society in the UK and Ireland*, Dunfermline. Carnegie UK Trust, 2010.
 41. Moriarty P. *Top 10 Tips for Successful Community Partnerships*
 42. *Partners in Education. A Dual Capacity-Building Framework for Family-School Partnerships*. SEDL, 2013.
 43. *Position Statement on Authentic Partnerships. Community-Campus Partnerships for Health*, Board of Directors, 2013.
 44. Potarchuk W. *The Role of Community Schools in Place-Based Initiatives Collaborating for Student Success*. Coalition for Community Schools, 2013.
 45. *Public-private partnerships. Ten ways to achieve the Millennium Development Goals*. Development cooperation. Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, 2013.
 46. *Redefining the Future of Growth: the New Sustainability Champions*. World Economic Forum. Geneva. <http://www.weforum.org/reports/redefining-future-growth-new-sustainability-champions>
 47. Reid St. *The Partnership Culture Navigator: Organizational cultures and cross-sector partnership*. The Partnering Initiative, Oxford, 2016.
 48. Sanders M.G. Improving school, family, and community partnerships in urban middle schools. *Middle School Journal*, 1999, 31 (2), p. 35-41.
 49. *Shared Value: How can large businesses contribute to the post-2015 agenda?* UK, Save the Children, 2012.
 50. *State of Civil Society*. World Alliance for Citizen Participation, Johannesburg, CIVICUS, 2012.
 51. *Strategic Solutions for Non-profit Organizations*. La Piana Consulting <http://lapiana.org/solutions-for-nonprofits>

52. Tennyson R. The Partnering Tool book. International Business Leaders Forum and the Global Alliance for Improved Nutrition, 2003.
53. The Dakar Framework for Action. Education for All: Meeting or Collective Commitments. World Education Forum. Dakar, Senegal, 26-28 April, 2000.
54. The Importance of Educational Partnership https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/33868_Chapter1.pdf
55. The Involvement of Civil Society in education for all. Synthesis Report. Special Session. 46th Session of the International Conference on Education. IBE, Geneva, 5-8 September 2001.
56. The Partnership Cycle. In: Supporting entrepreneurs for sustainable development. www.seedinit.org
57. The Partnership Journey. An expedition into partnership. <http://www.constellate.global/partnership-journey/>
58. The Role of Civil Society in Global Governance, European Union, EUISSS, European Commission and UNU-CRIS. Brussels, 2010.

59. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_3203_Standarde_cadredidactice25052016.pdf
60. http://www.academia.edu/20120674/Concepte_tehnici_%C5%9Fi_teorii_fundamentale_ale_metodologiei_cercet%C4%83rii_%C3%AEn_psihologie
61. http://www.mpt.upt.ro/doc/curs/gp/Communication_skills.pdf
62. https://www.unicef.org/publications/files/Child_Friendly_Schools_Manual_EN_040809.pdf
63. www.oecd.org
64. www.thepartneringinitiative.org
65. www.unesco.org
66. www.worldbank.org
67. <https://www.scribd.com/doc/29497521/Lucrare-de-Licenta>
68. <https://dexonline.ro/>

Analiza structurilor informale și formale de dezvoltare a parteneriatelor⁵⁵

TIPUL STRUCTURII	AVANTAJE	DEZAVANTAJE
PARTENERIAT INFORMAL		
<p>GRUP DE LUCRU</p> <p>Un număr mic de persoane care convin să exploreze inițiativa unui parteneriat în numele unui grup mai larg</p>	<ul style="list-style-type: none"> O mai mare libertate în a explora ideii/intenții și a construi noi relații 	<ul style="list-style-type: none"> Nu este luat în serios suficient de către agențiile externe sau de către alți subiecți-cheie
<p>FOCUS-GRUP</p> <p>Un număr mic de persoane care sunt de acord să continue un aspect specific în dezvoltarea unui parteneriat</p>	<ul style="list-style-type: none"> Este puțin costisitor, chiar ieftin, deoarece resursa majoră este mai degrabă timpul decât banii 	<ul style="list-style-type: none"> Este prea ușor de neglijat atunci când cei implicați sunt preocupați de alte priorități
<p>GRUP-SARCINĂ</p> <p>(o unitate special organizată pentru o sarcină)</p> <p>Un grup mic mandatat de un</p>	<ul style="list-style-type: none"> Este non-birocratic 	<ul style="list-style-type: none"> Nu este suficient de structurat pentru coordonarea și gestionarea resurselor

⁵⁵ Adaptare după Tennyson R. *The Partnering Toolbook*. The International Business Leaders Forum (IBLF) and the Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN), 2003.

grup mai mare
pentru a finaliza o
sarcină specifică

PARTENERIAT SEMI-FORMAL

REȚEA

Un aranjament de
comunicare care
leagă între ele
persoane angajate
în activități similare

- Dezvoltă un
profil mai
extins

- Necesită o mai
mare
coordonare

FORUM

O locație/reuniune
pentru dezbateri
deschise și idei noi

- Constituie o
„umbrelă”
pentru un
spectru larg
de activități,
slab legate
între ele

- Necesită
agrearea
politicilor
comune și a
principiilor

SOCIETATE

O organizație de
membri, cu accent
pe activitate
dedicată

- Constituie
angajamentul
unei
circumscripții
mai largi

- Procese de
luare a deciziilor
mai complexe

PARTENERIAT FORMAL

ASOCIAȚIE

O versiune mai
formală, înregistrată
a unei societăți

- Autoritate
crescută și
capacitate de
a exercita
influență

- Subiect al
restricțiilor
legislative în
cea ce
privește
acțiunile

FUNDAȚIE

O asociație care mobilizează și diseminează resurse

- Activități mai focalizate și o mai mare probabilitate a sustenabilității

- Tendința de a deveni supra-birocrațică și impersonală

AGENȚIE

O organizație independentă stabilită pentru a acționa în numele altora

- Capacitate consolidată în a mobiliza și gestiona resurse la scară largă

- Costuri administrative din ce în ce mai ridicate

**Modelul listei de control
pentru dezvoltarea parteneriatelor eficiente**

Nr. crt.	Aspecte de luat în considerare	v / -
Misiune, viziune și valori de bază		
1.	Declarațiile privind misiunea organizațională a fiecărei părți au fost revizuite.	
2.	Elementele comune ale misiunilor au fost identificate.	
3.	Declarațiile privind viziunea fiecărei organizații participante au fost revizuite.	
4.	Elementele comune ale viziunilor au fost identificate.	
5.	Valorile de bază ale fiecărei organizații partenere au fost revizuite.	
6.	Valorile de bază comune au fost identificate.	
7.	O declarație comună privind scopul parteneriatului a fost dezvoltată prin proces participativ și colaborativ.	
Scopurile și obiectivele parteneriatului		
8.	Fiecare organizație a realizat analiza SWOT din perspectiva scopului parteneriatului.	
9.	Fiecare organizație a elaborat o listă a „așteptărilor”.	
10.	Fiecare organizație a elaborat o listă a „necesităților”.	
11.	Fiecare organizație își examinează scopurile curente în vederea evitării conflictelor potențiale cu scopurile parteneriatului.	
12.	Partenerii au definit, în comun, obiectivele parteneriatului încheiat.	
13.	Partenerii au dezvoltat obiective organizaționale specifice pentru atingerea obiectivelor parteneriatului.	

Structura organizațională		
14.	Organizația și-a revizuit acordurile în vigoare pentru evitarea unui potențial conflict în cadrul parteneriatului.	
15.	Organizația are o structură de management clar articulată.	
16.	Organizația promovează un proces definit de luare a deciziilor.	
17.	Partenerii au identificat, în comun, rolurile și responsabilitățile ce le revin în cadrul parteneriatului.	
18.	Partenerii au aprobat un proces comun de luare a deciziilor.	
19.	Partenerii au aprobat un proces de soluționare a deciziilor.	
Acordul de parteneriat		
Un acord de parteneriat este încheiat și acesta conține:		
20.	Scopul.	
21.	Obiectivele (rezultatele așteptate).	
22.	Descrierea rolurilor și responsabilităților părților.	
23.	Descrierea rolurilor și responsabilităților individuale pentru reprezentanții organizațiilor-partenerilor (dacă atare roluri sunt specificate)	
24.	Angajamentele părților privind alocarea de resurse.	
25.	Angajamentele financiare ale părților.	
26.	Planul de comunicare internă pentru fiecare partener.	
27.	Criteriile de evaluare măsurabile.	
28.	Procesul de luare a deciziilor.	
29.	Procesul de soluționare a litigiilor.	
30.	Procesul de încetare a parteneriatului.	

**Acord de parteneriat
(model acord bipartit)**

Instituția/organizația 1⁵⁶	Instituția/organizația 2
(sigla și denumirea juridică) Reprezentant,	(sigla și denumirea juridică) Reprezentant,
(numele, prenumele, funcția)	(numele, prenumele, funcția)
Nr. din	Nr. din

ACORD DE PARTENERIAT

PĂRȚILE semnatare ale Acordului:

..... (denumirea și adresa juridică a instituției/organizației 1),
reprezentată de..... (numele și funcția reprezentantului)
și

..... (denumirea și adresa juridică a instituției/organizației 2),
reprezentată de..... (numele și funcția reprezentantului).

PREAMBUL

Părțile,

Recunoscând importanța
părțile convin să colaboreze pe bază de parteneriat activ, în
domeniul.....

Exprimând perceperea comună și angajamentul asumat în

Au convenit asupra următoarelor:

Art. 1. SCOPUL ACORDULUI

Prezentul Acord este încheiat între părți în scopul
.....
.....

⁵⁶De regulă, aceasta va fi instituția/organizația inițitoare a colaborării reglementate în Acordul de parteneriat.

Art. 2. OBIECTUL ACORDULUI

Obiectul prezentului Acord de parteneriat îl reprezintă cooperarea interinstituțională pe următoarele direcții/în următoarele domenii:

2.1.....

2.2.....

2.3.....

Art. 3. RESPONSABILITĂȚILE PĂRȚILOR

Părțile semnatare ale prezentului Acord își asumă următoarele responsabilități:

3.1. Organizația 1:

3.1.1.....

3.1.2.....

3.1.3.....

3.2. Organizația 2:

3.2.1.....

3.2.2.....

3.2.3.....

Art. 4. METODOLOGIA DE LUCRU/DE COLABORARE

Părțile semnatare convin asupra următoarelor modalități de lucru:

4.1. Participarea la.....

4.2. Elaborarea planurilor anuale de acțiuni comune care să pună în practică prevederile prezentului Acord.

4.3. Constituirea de grupuri mixte de lucru pentru elaborarea și punerea în practică a acțiunilor prevăzute în planurile comune.

4.4. Analiza, pe bază de rapoarte, a realizării obiectivelor comune, a respectării direcțiilor principale de colaborare și a acțiunilor prevăzute în planurile anuale agreate.

4.5. În scopul asigurării realizării obiectivelor stabilite în prezentul Acord, părțile semnatare vor delega/desemna persoanele responsabile.

4.6. Părțile vor efectua analize (trimestriale/semestriale/anuale, iar la necesitate, și mai des), privind nivelul de realizare a prevederilor convenite și vor identifica problemele apărute în activitatea comună, precum și oportunitățile de eficientizare a activității.

Art. 5. COMUNICARE ȘI BRANDING

În scopul asigurării bunei desfășurări a implementării activităților, Părțile:

- 5.1. se angajează să asigure cooperarea, comunicarea și coordonarea permanentă a acțiunilor prin schimb de informații;
- 5.2. se obligă să faciliteze schimbul de informații și utilizarea informației pentru planificarea, desfășurarea și monitorizarea activităților conforme prezentului Acord;
- 5.3. convin asupra conținutului informațiilor, le difuzează în conformitate cu principiile deontologice, ținând cont de obiectul Acordului;
- 5.4. se informează reciproc, în scris, în termene rezonabile, despre orice circumstanțe care ar împiedica, eventual, realizarea prevederilor prezentului Acord;
- 5.5. nu vor utiliza numele sau logotipul celeilalte părți fără a obține, în prealabil, o autorizare;
- 5.6. nu vor întreprinde activități care ar putea prejudicia sau ar putea afecta reputația celeilalte părți.

Art. 6. DENUMIREA ȘI SIGLA PĂRȚILOR

Denumirile și siglele Părților vor fi aplicate pe toate materialele elaborate/promovate în contextul prezentului Acord.

Art. 7. AUTONOMIA PĂRȚILOR

- 7.1. Părțile recunosc identitatea și complementaritatea rolurilor fiecăreia în implementarea activităților care fac obiectul prezentului Acord.
- 7.2. Nici una dintre Părți nu va lua independent decizii majore privind activitățile prevăzute în prezentul Acord, fără a consulta cealaltă Parte.

Art. 8. LITIGII

- 8.1. Litigiile intervenite în legătură cu încheierea, executarea, modificarea și încetarea Prezentei Acord ori alte pretenții decurgând din prezentul Acord vor fi supuse unei proceduri prealabile de soluționare pe cale amiabilă.
- 8.2. În condițiile în care în termen de..... zile de la începerea acestor proceduri neoficiale părțile nu reușesc să rezolve în mod amiabil o divergență contractuală, fiecare se poate adresa instanțelor de judecată, în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

Art. 9. REZILIEREA ACORDULUI

În sensul prezentei Acord, vor fi considerate motive de reziliere următoarele:

- 9.1. Nerespectarea de către părțile contractante a prevederilor Acordului.
- 9.2. Schimbarea obiectului de activitate în măsură care afectează desfășurarea activităților prevăzute în Acord.

Art. 10. ÎNCETAREA ACORDULUI

Constituie motiv de încetare a prezentei Acord următoarele:

- 10.1. Decizia consensuală a Părților pentru încetare.
- 10.2. Realizarea scopului Acordului.
- 10.3. Forța majoră, dacă este invocată și dovedită.

Încetarea Acordului se va face sub forma unui anunț scris, cu minim.... zile înainte de încetarea colaborării în cadrul Acordului.

Art. 11. DISPOZIȚII FINALE

- 11.1. Prezentul Acord are caracterul unui document-cadru, acoperă întreaga activitate de realizare a obiectivelor comune convenite și va fi interpretat conform legislației Republicii Moldova.
- 11.2. Prezentul Acord intră în vigoare la data semnării și este valabil până la
- 11.3. Prezentul Acord poate fi modificat sau completat (inclusiv prelungit) numai printr-un acord adițional comun, în formă

scrisă, cu semnătura reprezentanților împuterniciți ai părților contractante.

11.4. Partea care are inițiativa amendării prezentului Acord va transmite celeilalte părți, spre analiză, în scris, propunerile respective.

Încheiat la....., în 2 exemplare identice, având aceeași forță juridică.

Instituția/organizația 1

Instituția/organizația 2

(sigla și denumirea juridică)

(sigla și denumirea juridică)

Reprezentant,

Reprezentant,

(numele, prenumele, funcția)

(numele, prenumele, funcția)

**Matricea managementului riscurilor în derularea parteneriatelor
(secvență-model)**

Riscuri potențiale ⁵⁷	Consecințe	Probabilitate			Nivelul impactului			Strategii de diminuare/ eliminare
		înaltă	medie	joasă	puternic	moderat	minim	
Colaborare și relaționare								
Schimbarea managerilor sau persoanelor-cheie din organizațiile partenere	Pierderea de cunoștințe; ruperea relațiilor.	X				X		<ul style="list-style-type: none"> - Delegarea diferitor membri la ședințe, reuniuni. - Informarea/instruirea membrilor. - Circularea, pentru informare, a proceselor-verbale ale ședințelor.

⁵⁷ Pe dimensiunea *Colaborare și relaționare*.

Diferența de opinii între membrii personalului organizațiilor partenere	Pierderea coeziunii de grup, cu impact asupra beneficiarilor			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Informarea permanentă a membrilor personalului. - Asigurarea transparenței deciziilor. - Dialogul permanent între părți.
Dezacordul între managerii implicați în colaborare	Pierderea coeziunii de grup			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Convocarea ședințelor/ reuniunilor. - Discutarea pe subiectele care constituie temei/motiv pentru dezacord. - Implicarea mediatorilor (în funcție de gravitatea situației).

Dezacordul pe marginea rolurilor și responsabilităților	Confuzie, pierderea spiritului colaborării			X			X	<ul style="list-style-type: none"> - Delimitarea clară a rolurilor și responsabilităților în Acordul de parteneriat. - Apelarea la Acord în cazul disputelor și dezacordului.
Administrare și responsabilitate								
Direcții și scopuri largi, vagi	Capacitate managerială și colaborare în declin			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea ședințelor ordinare de comunicare, coordonare. - Realizarea analizelor. - Revizuirea scopurilor și direcțiilor.
Direcții neclare de delegare a autorității	Confuzie, duplicare și lipsă de acțiune			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea unui document explicit privind delegare responsabilităților (sau revenirea la

								<p>Acordul de parteneriat).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea unui calendar privind realizarea sarcinilor delegate. - Organizarea ședințelor de evaluare/analiză.
Raportarea între parteneri	Deficiențe în comunicare			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea, în comun și prin coordonare, a ședințelor de evaluare/analiză.
Raportarea către terți	Deficiențe în comunicare, confuzie			X	X			<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea, în comun și prin coordonare, a ședințelor de evaluare/analiză.
.....								

Zece sfaturi pentru edificarea parteneriatelor de succes⁵⁸

1. Faceți-vă timp pentru a construi parteneriatul.
2. Alcătuiți/desemnați o structură eficientă de gestionare.
3. Dezvoltați o viziune aspirațională comună a ceea ce poate fi atins și stabiliți o misiune comună.
4. Dezvoltați moduri compatibile de lucru și fiți flexibili.
5. Desemnați drept lider o persoană care este respectată de toate părțile implicate.
6. Asigurați-vă că fiecare partener împărtășește mandatul și agenda sa.
7. Creați și aplicați modalități deschise și transparente de comunicare și implicați un facilitator, dacă este necesar.
8. Asigurați-vă că partenerii nu pierd din vedere misiunea și viziunea.
9. Luați decizii prin colaborare și consens.
10. Păstrați bunăstarea beneficiarilor în prim-planul procesului.

⁵⁸ Adaptare după *Top 10 Tips for Successful Community Partnerships*, de Patrick Moriarty, Our Community. http://www.libraries.vic.gov.au/downloads/Seminar_Presentations/top_ten_partnership_tips__patrick_moriarty.pdf

CUPRINS:

INTRODUCERE	3
Capitolul I.	
Cadrul conceptual și normativ al parteneriatului educațional	
1.1. Incursiune în promovarea parteneriatelor	6
1.2. Conceptul de parteneriat.....	7
1.3. Politici de promovare a parteneriatelor școală–familie– comunitate.....	14
1.3.1. <i>Politici internaționale privind promovarea parteneriatelor școală–familie–comunitate</i>	14
1.3.2. <i>Politici naționale privind promovarea parteneriatelor școală–familie–comunitate</i>	16
1.4. Cadrul normativ pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale.....	23
Capitolul II.	
Mecanisme de implicare și de responsabilizare a parteneriatului școală–familie–comunitate pentru îmbunătățirea practicilor de educație a copiilor	
2.1. Cadrul metodologic de responsabilizare a parteneriatului școală–familie–comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și a calității în educație.....	33
2.2. Familia – factor decisiv în formarea personalității.....	40
2.3. Mecanisme de dezvoltare a competențelor parentale...	48
2.4. Mecanisme de implicare a părinților în educația copiilor și în procesul de funcționare a instituțiilor de învățământ.....	55
2.5. Percepții privind mecanismele de implicare și de responsabilizare a parteneriatului școală–familie în vederea îmbunătățirii practicilor de educație a copiilor.....	64
2.6. Percepții privind eficientizarea parteneriatelor în educație în vederea asigurării continuității grădiniță– școală.....	81

Capitolul III.
**Mecanisme și metodologii de implicare a comunității
și familiei în asigurarea calității în educație**

3.1.Mecanisme de implicare a comunității și a familiei pentru îmbunătățirea calității organizării și funcționării unităților de învățământ.....	86
3.2.Comunicarea persuasivă în dezvoltarea parteneriatului școală–familie–comunitate.....	97
3.3.Rolul societății civile în dezvoltarea parteneriatelor și implicarea sectorului asociativ în realizarea obiectivelor educației.....	105
3.4.Metodologia de dezvoltare a parteneriatelor în domeniul educațional cu implicarea sectorului asociativ.....	113
Referințe bibliografice.....	125
<i>ANEXE</i>	130

Recenzenți:

Veronica Clichici, dr. în științe pedagogice, IȘE.

Pavel Cerbușca, dr. în pedagogie, Liceul Teoretic Republican „Aristotel”, mun. Chișinău.

Parteneriatul școală–familie–comunitate în asigurarea coeziunii sociale și calității în educație: Studiu / Angela Cara, Galina Bulat, Nelea Globu [et al.]; coord. șt.: Angela Cara; Inst. de Științe ale Educației. – Chișinău: IȘE, 2018 (Tipogr. „Print-Caro”). – 148 p.: fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 125-129 (68 tit.) și în subsol. – 50 ex.

ISBN 978-9975-48-151-9.

37.018.1/.2

P 36

